

**ERZURUM YÖRESİ AĞITLARININ
MAKAMSAL AÇIDAN İNCELENMESİ**

Konca ATAR

**Yüksek Lisans Tezi
Müzik Bilimleri Anasanat Dalı
Doç. Dr. Mehmet Can PELİKOĞLU
2019
(Her Hakkı Saklıdır)**

**T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
MÜZİK BİLİMLERİ ANASANAT DALI**

Konca ATAR

**ERZURUM YÖRESİ AĞITLARININ
MAKAMSAL AÇIDAN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TEZ YÖNETİCİSİ
Doç. Dr. Mehmet Can PELİKOĞLU**

Erzurum 2019

TEZ BEYAN FORMU
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

BİLDİRİM

Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Uygulama Esaslarının ilgili maddelerine göre hazırlamış olduğum “ERZURUM YÖRESİ AĞITLARININ MAKAMSAL AÇIDAN İNCELENMESİ” adlı tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kâğıt ve elektronik kopyalarının Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Uygulama Esaslarının ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim. *

Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

Tezimin/Raporumun makale için **altı ay**, patent için **iki yıl** süreyle erişiminin ertelenmesini istiyorum.

09.08.2019

Konca ATAR

* LİSANSÜSTÜ TEZLERİN ELEKTRONİK ORTAMDA TOPLANMASI, DÜZENLENMESİ VE ERİŞİME AÇILMASINA İLİŞKİN YÖNERGE

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Lisansüstü tezlerin erişime açılmasının ertelenmesi MADDE 6– (1) Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.

(2) Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkanı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.

Gizlilik dereceli tezler MADDE 7– (1) Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, tezin yapıldığı kurum tarafından verilir. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, ilgili kurum ve kuruluşun önerisi ile enstitü veya fakültenin uygun görüşü üzerine üniversite yönetim kurulu tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.

(2) Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.

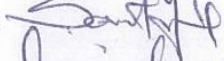
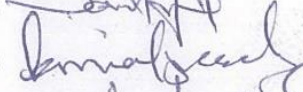
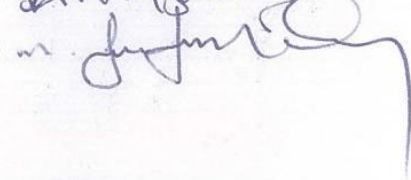

Atatürk Üniversitesi
Güzel Sanatlar Enstitüsü

TEZ KABUL TUTANAĞI

GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Doç.Dr. Mehmet Can PELİKOĞLU danışmanlığında, Konca ATAR tarafından hazırlanan bu çalışma 09/08/2019 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Müzik Bilimleri Anabilim / Anasanat Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan Doç.Dr. Serhat YENER imza :
Jüri Üyesi Doç.Dr. Hakkı GEREK imza :
Jüri Üyesi Doç.Dr. M. Can PELİKOĞLU imza :

Yukarıdaki imzalar adı geçen öğretim üyelerine aittir. / / 20....

Doç. Dr. Ahmet Selim Doğan
Güzel Sanatlar Enstitüsü Müdürü

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	III
ABSTRACT	V
KISALTMALAR DİZİNİ	VII
ÖNSÖZ.....	VIII
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM**PROBLEM DURUMU**

1.1. AĞIT KAVRAMINA GENEL BAKIŞ	3
1.1.1. Erzurum Yöresi Müzik Kültürü ve Müzik Yapısı	14
1.1.2. Erzurum Yöresi Müzik Türleri	16
1.1.2.1. Bar	16
1.1.2.2. Maya	17
1.1.2.3. Tatyân	18
1.1.2.4. Müstezat.....	19
1.1.2.5. Oturak Âlemi	19
1.1.2.6. Kısır ve Kına Gecesi.....	19
1.1.3. Erzurum Yöresinde Ağıt Geleneği.....	21
1.2. TÜRK MÜZİĞİ'NDE MAKAM KAVRAMI	22
1.2.1. Segâh Makamı.....	27
1.2.2. Hüseyîni Makamı	28
1.2.3. Gerdaniye Makamı.....	29
1.2.4. Uşşak Makamı.....	31
1.2.5. Hicaz Makamı	32
1.2.6. Rast Makamı	33
1.2.7. Hüzam Makamı	34
1.2.8. Çargâh Makamı.....	35
1.3. PROBLEM CÜMLESİ.....	36
1.4. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	36
1.5. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	36
1.6. VARSAYIMLAR	37

1.7. SINIRLILIKLAR.....	37
1.8. TANIMLAR	37

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

2.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ	39
2.2. EVREN VE ÖRNEKLEM	39
2.3. VERİLERİN TOPLANMASI.....	40
2.4. VERİLERİN ANALİZİ	40

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

3.1. PROBLEME İLİŞKİN BULGU VE YORUMLAR	41
--	-----------

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SONUÇ ve ÖNERİLER

4.1. SONUÇ.....	139
4.2. ÖNERİLER	140

KAYNAKÇA	141
-----------------------	------------

EKLER.....	144
-------------------	------------

EK 1. Analizi Yapılan Erzurum Yöresine Ait Ağıtların TRT Arşivinde Kayıtlı Olan Orijinal Notaları.....	144
---	------------

ÖZGEÇMİŞ.....	183
----------------------	------------

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**ERZURUM YÖRESİ AĞITLARININ MAKAMSAL AÇIDAN
İNCELENMESİ**

Konca ATAR

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Mehmet Can PELİKOĞLU

2019, VIII + 183 sayfa

Jüri: Doç. Dr. Mehmet Can PELİKOĞLU

Doç Dr. İsmail Hakkı GERÇEK

Doç. Dr. Serhat YENER

Ağıt, insanlığa acı veren herhangi bir olayın, bir kaybın, acıklı melodiler vasıtası ile haykırışı, seslenişidir. Ağıtın içeriğinde hüznün, kayboluş, ölüm, ayrılık gibi insana acı veren duygular vardır. Bu temel kavram çerçevesinde Erzurum iline ait Ağıt formundaki türküler incelenmeye çalışılmıştır. Türkiye'nin hemen her yöresinde olduğu gibi, Erzurum yöresinde de Ağıt kavramının ne olduğu, nasıl yakıldığı, hangi zaman şartlarında ve nasıl ifade edildiği, makamsal ve edebi boyutlarının neler olduğu ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Bununla birlikte, Erzurum yöresi müzik kültürünün müzikal ve yöresel özellikleri, gelenek ve görenekleri araştırma-incelemeler ve yorumlar dâhilinde ifade edilmeye çalışılmıştır.

Bu araştırmanın birinci bölümünde; Ağıt kavramının ne olduğu, hangi şart ve zamanlarda yakıldığı konusunda bilgiler verilmiş olup, Erzurum yöresi müzik kültüründe ağıtın önemi ve mevcut türküler içerisindeki yeri üzerinde durulmuştur. Bununla birlikte Erzurum yöresi müzik kültüründe var olan müzik türleri hakkında da kısa bilgilere yer verilerek, Ağıt türündeki türkülerde tespit edilen 8 makamın Türk Müziği makam nazariyatı açısından literatürdeki açıklamalarına yer verilmiş ve bu makamlar ayrıntılı olarak anlatılmıştır. Çalışmanın bu bölümünde problem cümlesi, araştırmanın amacı ve önemi, varsayımlar, sınırlılıklar ve konuyu kapsayıcı tanımlara yer verilmiştir.

Araştırmanın ikinci bölümünde; yöntem, araştırmanın modeli, evren ve örneklem, verilerin toplanması, verilerin incelemelerine değinilmiştir. Bu araştırmada, belgesel tarama yapılarak konu ile ilgili kaynaklara ulaşılmıştır.

Araştırmanın üçüncü bölümünde; belirlenen problem cümlesinden yola çıkılarak TRT THM repertuvarına kayıtlı olan Erzurum yöresine ait ağıtların makamsal incelemeleri yapılmıştır. Bu doğrultuda, ağıtların karar perdeleri, güçlüleri, yedenleri, seyir karakterleri, asma kalışları incelenerek makamsal özellikleri belirtilmeye çalışılmıştır. Türküler sözel bölümlerin başladığı bölümden itibaren motif ve cümle kurallarına göre incelemeye tabi tutulmuştur. Araştırmanın son bölümünde ise; yapılan araştırma ve incelemeler neticesinde ulaşılan sonuçlara ve önerilere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türk Halk Müziği, Türk Sanat Müziği, Ağıt, Makam, Müzik Analizi, Erzurum Yöresi Ağıtları, Yöre.

ABSTRACT**MASTER THESIS****MAQAM ANALYSIS OF THE LAMENTS RELATING TO ERZURUM
REGISTERED****Konca ATAR****Thesis Supervisor: Assoc. Dr. Mehmet Can PELİKOĞLU****2019, VIII + 183 page****Grand Jury: Assoc. Dr. Mehmet Can PELİKOĞLU****Assoc. Dr. İsmail Hakkı GERÇEK****Assoc. Dr. Serhat YENER**

Lament is the expression and calling of an event in which society suffers with sad melodies. The contents of the lament include feelings of sadness, bohemian, death and separation. Within the framework of these concepts, folk songs in the form of Ağıt in Erzurum were examined and evaluated. The aim of this study is to analyze, as in regions in Turkey, Erzurum meaning of the concept in the region Laments, Lament sing songs time and sing songs conditions in terms of modal and literary. However, musical and regional characteristics, traditions and customs in the musical culture of Erzurum region were evaluated and interpreted.

In the first chapter of the study, the meaning of the concept of lament, the manner and the time of giving information about the music culture in Erzurum region and the place of the lament have been evaluated. On the other hand, by giving basic information about music genres in Erzurum culture music, literature information about Turkish Music maqam theory of 8 maqams in Ağıt genres have been given and examined in detail. In addition, in this section, the problem of research, the purpose and importance of the research, assumptions, limitations and definitions are given.

In the second part of the research; information about the research method, research model, population and sample, data collection and data analysis. In this research, literature review was made by using documentary scanning technique.

In the second part of the research, information about the research method, research model, population and sample, data collection and data analysis. In this research, literature review was made by using documentary scanning technique.

In the third chapter of the study, it is aimed to analyze the THM belonging to the Erzurum region in the TRT repertoire in terms of maqam and method. Within in the framework of this basic aim, the maqam characteristics of the Turkish folk songs are determined by analyzing their majör keys, power keys, yeden tones and suspended chords, and their method characteristics are determined by analyzing their time, unit, method type, method patterns. The folk songs have been analyzed according to the rules of motif and sentence starting from the oral sections. In the last chapter of the study; the results of the researches and investigations are discussed.

Key Words: Turkish Folk Music, Turkish Art Music, Lament, Maqam, Music Analysis, Erzurum Region Laments, Region.

KISALTMALAR DİZİNİ

THM	: Türk Halk Müziği
TSM	: Türk Sanat Müziği
TRT	: Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu
Rep. NO	: Repertuvar Numarası
Vb	: Ve benzeri

ÖNSÖZ

Erzurum Yöresi müzik kültürünün en önemli türlerinden olan Erzurum'un Ağıt niteliğindeki, kırık hava formundaki ritimli ezgilerden; melodik, ezgisel ve teknik açıdan önemli katkılar sağlayacağı düşünülen "Erzurum Ağıtlarının Makamsal Açıdan İncelenmesi" adlı bu çalışmanın her bir aşamasında bilgi ve tecrübeleri ile önemli katkılar sağlayan danışmanım, saygıdeğer hocam Doç. Dr. Mehmet Can PELİKOĞLU'na çok teşekkür eder hürmetlerimi sunarım.

Sahip olduğum her şey de, ulaşabildiğim her yerde büyük hak ve emeği geçen kıymetli aileme çok teşekkür eder sevgilerimi ve saygılarımı sunarım. Yaptığım bu çalışmayı ilk görev yerim Kars Sarıkamış Başköy'de bulunan bende çok derin hatıralar ve izler bırakan canımın içi kıymetli öğrencilerime ithaf ediyorum.

Erzurum – 2019

Konca ATAR

GİRİŞ

Türk müziğinin en önemli dallarından birini oluşturan Türk Halk müziği, Türk toplumunun kültürel yaşantısı içerisindeki bütün sosyal olayları kapsayan bir müzik türü olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu müziği oluşturan en önemli etkenler halkın günlük yaşantısının birer özeti niteliğindedir. Türk halk müziği ortaya çıkış aşamasında iki önemli kaynaktan beslenmektedir. Bunlardan ilki kaynak kişiler, ikincisi ise âşıklardır. Bu müzik türü bu iki kaynağın üretimleri neticesinde kendine has müzik türlerini ve temalarını da oluşturmaktadır. Bu müzik biçimleri içerisinde, halay, horon, zeybek, bar, semah vb. gibi türleri oyunlu kırık hava türleri olarak sayabiliyorken, ağıt, divan, maya, ilahi, nefes vb. gibi türleri de oyunsuz türler sınıfında değerlendirilmektedir. Türk halk müziği yapısı ve sözlü kültürel değeri açısından bakıldığında, ortaya çıkan eserlerin büyük bir çoğunluğunun ağıt adı verilen oyunsuz kırık hava türünde ezgilerden meydana geldiği bilinmektedir. Hem ritimli hem de uzun hava niteliğinde birçok örnek ağıt türkü ve ezgisi Türk halk müziği repertuvarımızda mevcuttur.

Ağıt türü genellikle Türkiye coğrafyasında acıların ölümlerin yoklukların kayıpların ve savaşların daha çok yaşandığı bölgelerde karşımıza çıkmaktadır ki Erzurum ilimizde bunlardan biridir. Erzurum ili köklü medeniyeti ve tarihsel önemi açısından sosyal siyasal ve kültürel açıdan Türkiye'nin en önemli şehirlerinden bir tanesi konumundadır. Bu jeopolitik konumu Erzurum şehrini de birçok açıdan önemli kılmaktadır. Bunlardan en önemlisi de müzikal açıdan Erzurum kültürünün dikkate değer nitelikte olduğudur. Tarihte yaşanan birçok savaş acı ve kayıplar Erzurum Türk halk müziğinin de kendi ki özelliğini ortaya çıkarmıştır. Erzurum müzikal açıdan bakıldığında Ağıt adı verilen türkülerinin olduğu bir şehirdir. Bu çalışmada, Erzurum yöresinde ki ağıtlar birçok yönden ele alınarak eserlerin muhtevasına yönelik incelemeler yapılmıştır.

Bu bölümde Ağıtın tanımı, geçmişi, Türk Halk Müziği'nde ayak-makam kavramı, Türk Sanat Müziği'nde makam kavramının ne olduğu, Erzurum Yöresi Müzik Kültürü hakkında bilgiler verilmiştir. Ağıta genel bir bakış açısı ile bakılarak Erzurum Yöresi Ağıtlarının Makamsal Açısından İncelenmesi durumu ele alınmıştır.

Ağıt, insanlığın var oluşundan itibaren yeryüzünde ki bütün insan topluluklarının istisnasız hepsinde var olmuş, hem çok etkileyici sözlere hem de çok duygulu (lirik)

melodilere sahip bir ezgi türüdür. Yazılı kaynaklara göre Sümerlerde, Mısırlılarda, eski Şintoist, Tibet, Arap, Slav, Yahudi ve Yunanlılarda da ağıt yakma geleneğinin olduğu bilinmektedir (Güven, 2013: 117).

Toplumun özünde yaratılan, icra edilen ağıtlar, topluluğun gerek müzik tarihi, gerekse müzik kültürü açısından ilk dönemlerini oluşturmakta, dini görüşler, yaşayışlar, insanın etrafında oluşan olaylar, ölümler, ayrılıklar, gurbetler, seller, depresyonlar gibi çeşitli hadiseler neticesinde oluşan, insana acı veren olaylar çerçevesinde ortaya çıkmış bir türdür.

Bu bakımdan ağıt türünün varlığını daha gerilere götürmek mümkündür. Bazı yazarlar şiiri ölen reislerin methini yapan eserlerle ve öldüğü için mabudlar arasına dâhil edilen eski ve yeni reislerin vasıflarının methi ile başlamıştır. Mısır hükümdarlarına ölünce kasideler okunması bunun delilidir (Bali, 1997: 2).

Her ne kadar yukarıda bahsedilmiş olan hadiselerden meydana gelse de, Ağıtın en önemli ana temasını ölüm oluşturmaktadır. Bu tür şiirlerin en önemli özelliği, insanlığın ortak acısını canlı bir tarzda ifade etmesidir. Bunların içinde ölüm şiirleri, dünyada daha çok yaygın hale gelmiştir. Bu şiirler genellikle kadınlar tarafından söylenmektedir (Görkem, 2001:10). Bunun en canlı örneklerinden bir tanesini de Erzurum ili oluşturmaktadır.

Erzurum'da köklü bir ağıt geleneğinin olduğu söylenilebilir. Ölü başında söylenen ağıtlar bir merasim hüviyetine bürünür. Erzurum'da ağıt töreni şöyle icra edilir; "hasta can çekişirken hoca Kur'an okur. Kişi ruhunu teslim edince yakınları bir halka oluşturur. Ev halkından biri ölünün bohçaya konulmuş çamaşır ve elbiselerini ortaya döker. Bohçayı getiren eline herhangi bir eşyayı aldıktan sonra uzun veya kırık hava ezgisiyle ölünün ailede bıraktığı boşluğu anlatan ağıtına başlar. Bu ağıt çoğu zaman ağlamamanın ötesinde bir feryattan ibarettir. Ağıtın sonunda ağıtçı 'ehe, ehe, ehe gibi yanık bir ses çıkarır. Onu dinleyen kadınlar bu 'ehe' ünlem veya feryadını tekrar ederek ağlaşırlar. Sıra ile her biri ellerine aldıkları çamaşırı tutarak içlerinden geldiği gibi, hiçbir suniliğe kaçmadan ananenin getirdiği ezgilerle ağıtlarını söylerler (Parmaksız, 2010: 42-43).

BİRİNCİ BÖLÜM

PROBLEM DURUMU

Türkiye'nin hatta dünyanın her yerinde farklı şekillerde icra edilen ağıt, Erzurum'da da kendine has şekli ile uzun yıllardır varlığını sürdürerek günümüze kadar gelmiştir. Erzurum yöresi ağıt hususunda önemli bir geçmişe ve birikime sahiptir. Bu bağlamda 'Erzurum Yöresine Ait Ağıtların Makamsal Açından İncelenmesi' çalışmanın problemini oluşturmaktadır. Erzurum yöresine ait olan ağıtlara dair bilgi ve birikimlerin kayıt altına alındığı bu çalışmanın sonra ki çalışmalara kaynak teşkil edeceği ve alan yazınsalına katkı sağlayacağı düşünülmüştür.

1.1. AĞIT KAVRAMINA GENEL BAKIŞ

Ağıtlar, "insanlığın ortak ıstırabını canlı bir şekilde ifade edildiği edebi metinlerdir. Bu özellikleri sebebi ile ağıtlar, halk şiirinin başlangıçta ki ilk şekilleri olarak kabul edilmektedir (Görkem, 2001: 1).

"Ağıt geleneği" eski Türklerden beri devam eden sözlü bir gelenektir. Kültürel ürün olarak değerlendirilen bu geleneğin tarih içinde dünyanın çeşitli yerlerine dağıtılmış olan Türklerde ve Anadolu topraklarının birçok yerinde zayıflamış da olsa halen devam ettiği görülmektedir (Özdemir, 2002: 1).

Kimi bölgelerde cenazenin başında, kimi yerlerde de cenazeden sonra ve Müslümanların Mevlit törenlerinde olduğu gibi ölüm yıl dönümlerinde ya da belli günlerde söylenilir. Bir çeşit yanıp yakınmadır (Altınkaynak, 1997: 42).

Ölüm karşısında insanlığın şaşkınlığı, korkusu, inanmazlığı... Ölüm, insan soyunun en çok uğraştığı macerası olmuştur. İnsan soyu bilinçlendiğinden bu yana ölümsüzlüğü aramış, ölümlü için öylesine çok şey yaratmıştır ki inanmak güç olmuştur. Ölümde Tanrılara sığınma, destanlara, ağıtlara, şiirlere sığınma... Düşlere sığınma insanlığın ölümden kaçmak için yaratarak sığındığı düş dünyaları öylesine zengin ki, insanoğlu ölümden başka hiçbir şeyle uğraşmamış dersiniz. Elimizde ki en eski yapıt olan "Gılgamış Destanı" bile bir ölümsüzlüğü aramanın yapıtıdır ve ölüm törenleri buna bağlı olarak da ağıt törenleri o günden, o günden çok öncelerinden bu güne kadar sürüp geliyor. Ölümsüzlüğün arayıcısı Uruk

Kralı Gılgamış, arkadaşı üstüne bir ağıt yakıyor. Ağıt da ölüme karşı insanlığın yaratıp sığındıklarından biridir. Ağıt ta ölüm acısını yeğnilten bir ögedir. Ölüme karşı etkili bir direniştir (Kabacalı, 1997: 9).

“Ağıt sözcüğü, Azerbaycan dilindeki ‘ağı’ (ağla-sızla) kökünden türemiştir”. Ali Şir Nevai, ağıt kelimesini, ağlama, mersiye, ölü için yazılan şey olarak tanımlar. Türk dilinin bütün lehçe ve şivelerinde ölüm olayını konu edinen bir sözcük terimi vardır. Önceleri ‘yuğ ve sagu’ kelimeleri kullanılırken, sonradan bu sözcükler yerini Divan edebiyatımızda, ‘Mersiye’ ve Anadolu Halk Edebiyatında ise ağıt kelimelerine bırakmıştır. Ağıta, özbekler; Matemname, Kazak ve Kırgızlar; oktav. Azeriler; Ağı. Batı Türkistan sahasında yaşayan Türkmenler, Ağı, Tavs, Tavşa. Kuzey Kafkasya’da ve Dobruca’da yaşayan Nogoylar; Bozlav. Başkurtlar; Marsiyaaytir. Kumuklar; yas. Gagavuzlar; dizmek adını verirler. Ağıt sözcüğünün Anadolu da kullanımı 15-16 yüzyılda başlamıştır (Feyzioğlu, 2010: 73).

Ağıtlar üzerine birçok yörede, çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Farklı araştırmacıların yaptığı bu çalışmaların neticesinde doğal olarak farklı ağıt tanımları da doğmuştur. Aşağıda bu tanımlar üzerinde kısaca durulacaktır. Ahmet Şükrü Esen; “ağıt deyimi ile bir törene bağlı olsun olmasın acıklı bir olay konu edinen ve metni de, ezgisi de bu olayı yansıtmaya ve yaşatmaya elverişli türkülerin bütünü adlandırıyorum”, demiştir. Dr. Naili Boratav, ağıt kavramının tanımına ilişkin görüşlerini türkü türünün tanımlanması bağlamında şöyle ifade eder: “Türkiye’nin sözlü geleneğinde, bir ezgi ile söylenen halk şiirlerinin her çeşidini göstermek için âşık şiirleri için dahi en çok kullanılan ad türkü’dür. Bölgelerde konulara değin özel hallerde ya da ezginin ve sözlerin çeşitlenmesine göre türkü kelimesi yerine şarkı, deyiş, deme, hava, ninni, ağıt adları da kullanılır. Boratav, halk geleneğinde, hem ağıtın söylendiği töreni hem de tören sırasında söylenen şiir düzenine uygun olsun olmasın sözleri “ağıt” kavramı ile adlandırılır. Şükrü Elçin, Türkiye Türkçesi’nde Ağıtlar (1990) adlı eserinde ağıt kavramını şöyle tanımlar; “İnsanoğlunun ölüm karşısında veya canlı cansız bir varlığını kaybetme, üzüntü, telaş, korku ve heyecan anında ki feryatlarını, isyanlarını, talihsizliklerini, şikâyetlerini düzenli düzensiz söz ve ezgilerle ifade eden türkülere Batı Türkçesinde umumiyetle “ağıt” adı verilir. Ayrıca, Elçin,

ağıtların bir bakıma ölen için söylenen methiye olduğuna da değinmektedir. S. Veyis Örnek, Türk Halkbiliminde “Ağıt genel olarak ölenin, seyrek olarak da kişiyi ve toplumu derinden etkileyen olayların ardından, bu olaylarla ilgili kimselerin, başlarına gelenlere, kişiliklerine vb. yanlarına değinen, belli geleneksel eylemlere uyularak belirli bir ezgide söylenen, kendine özgü dizelenme ve uyaklanma usulü bulunan bir türkü çeşididir” şeklinde bir ağıt tanımı vermiştir. Türk Edebiyatında Ağıtlar adlı eserin yazarı İsmail Görkem’in görüşüne göre ağıt: “ölen kişinin ardından nağme ile terennüm edilen sözler yas törenlerinde söylenen şiir, şarkı ve türkülerdir. Ağıtın kelime manası ağlamadır, bu manasından dolayı yas törenine katılanları ağlatmak amacıyla ölünün arkasından ağlanarak söylenen sözlere ve bu sözleri söyleme filine ağıt denilmiştir”. Görkem, genel olarak ağıt başlığı adı altında toplanmış olan eserlerin büyük çoğunluğunun, Türk milletinin sosyal idrakine ait ipuçlarını veren teessürü nitelikteki şiirle olduğunu anonim olmayan metinlerde bile ferdi idrakten ziyade sosyal idrakin ağır bastığını ifade eder. Ümit KAYNAR’ın Türk Halk Kültürü ve Halk Müziği adlı kitabında ağı kavramı “ölüm sonrası çaresizlik ve yakınmayı anlatan çalgısız anında “yakılmış” söz ve ezgilerden oluşur.” Şeklinde tanımlar. Ö. Faruk YILDIZKAYA ise ağıtlar için; “yüreğin titreyişi sonucu söylenen ve milli şiirlerimizin en dokunaklısı olarak adlandırdığımız ağıtlar, ölenin ardından dökülen gözyaşları ve çekilen gönül ıstırabının acı dolu terennümleridir” demiştir. Bütün bu tanımlamalar neticesinde ağıtlar için; ölüm, ayrılık ve özlem gibi üzüntülü bir olayın sonucunda, insanların korku, kader ve heyecan anında ki feryatlarını, belli kalıp ifadelere ve makamlara uyarak dile getirdikleri ezgiler, denilebilir. Ağıt ve ağıt söyleme geleneği, çeşitli Türk boyları tarafından yaşatılarak günümüze kadar gelen en eski geleneklerden biridir. Orhun abidelerinde Kültigin’in ölümünü, Bilge Kağan’ın söyleyişi ile görürüz. Ağıt aynı zamanda içerisinde türkü, destan, şiir ve tiyatroya dair izler barındırır. Bir ölüm olayı ya da üzücü, acı bir olayın ardından söylenen bir halk türküsü çeşididir. Ölen kişi ya da başından acı bir olay geçen kişinin iyiliklerinden, davranışlarından ve yaşamında ki önemli olaylardan söz eder.

Geleneksel bir dizi hareket eşliğinde kendine özgü kafiye ve vezinle söylenir. Yarı anonim folklor ürünleri arasında sayılabilecek ağıt, söyleme işine, ağıt yakma, söyleyenlere de ağıtçı denir (Feyzioğlu, 2010: 74).

Ağıt yakmaktaki asıl gaye, sayıp sayıp ağlamak, yani bir nevi deşarj olmak ve olayı hikâye etmektir. Kaybedilenin bir daha yerine getirilmeyeceğinin acısı bütün toplumlarda yasın antropolojik temelini oluşturmaktadır. Yas, toplum tarafından bizim için önemli olarak tanımlanmış insanların ve yakınlarımızdan birinin kaybıyla duyulan acı ve üzüntüyü toplumsal kalıplar içinde ifade etmektedir (Taşlıova, 2010: 26). Ağıtları bir edebi tür olarak ele aldığımız zaman, “büyük toplum felaketleri, ölüm vb. gibi olaylar karşısında duyguları dile getiren şiir olarak görürüz. Kafiye ve mısra düzeni koşma ve destanlara benzer” diye tarif etmek mümkündür (Güven, 2013: 118).

Ağıtların söylenmesi ve melodik yapısı çoğunlukla uzun havaya benzeyen bir şekildedir. Ağıt çının daha çok doğaçlama tarzıyla duygularını ifade etme şeklinde gelişir. Kendine özgü mısra ve kafiye düzeni olan ağıtların anonim tarafı da bilinmektedir. Ağıtlar sade şekli ile olamayan bir biçimde yakılırlar. Kıta sayıları tıpkı okunuş tarzları gibi bölgeden bölgeye değişiklikler gösterir. Serbest bir biçimde resitatif (konuşurcasına) olarak okunurlar. Ağıtlarda süsleme sadece gırtlaktadır ve farklı tınılarda okunurlar. Ağlamanın müzikteki şeklini ifade etmektedir (Yücel, 2017: 161). Ağıtların en önemli prensibi ise; ölenin ruhuna hakaret etmemek noktasında toplanmaktadır. Ölüm merasimlerinde söylenen ağıtların en önemli prensibi ölünün ruhuna hakaret etmemek, onu rahatsız edecek bir şey söylememektir (Bali, 1997: 8).

Ağıtlarda hemen hemen öteki dünya yok. Ne ölüleri kurtlar yiyor, ne yılanlar, çıyanlar... Yunus Emre’de öteki şairlerde olan beden çürümesi ağıtlarda yok. Hep bu dünyada yaşadıkları, yaptıkları, ettikleri, iyilikleri, yaşam biçimi, atları, develeri, çadırları, en ince ayrıntılarına kadar yaşam, yaşamına girenler, sular, pınarlar, sonsuz bulutlar... Gelenekler, görenekler toplumun en gizli yanları... Bunlarla birlikte de konuşma dilinin bütün zenginlikleri, ayrıntıları, dilin özü, hiçbir yapmacılığa, ustalığa başvurmadan olduğu gibi kırk bin su altında cilalanmış çakıl taşı gibi, kırk bin yıl ağıt suyunun altında cilalanmış bir ağıt dili ortaya çıkmıştır (Kabacalı, 1997: 16).

Ağıtlar çoğu zaman gerçek olayların ardında ortaya çıkar. Toplumunu etkileyen ölümlerin ardından yakılan ağıtlar sonradan hatırlarda kalarak halk ve halk sanatçıları

arasında söylenmeye devam edilir. Örnekler; çamlığın başında tüter bir tütün (Yozgat), Ankara’da yedim taze meyveyi (Keskin), Oduncular dağdan odun indirir (Manisa), çalın davulları çaydan aşağıya (Selanik), höyükünün edirafı (etrafi) köşk olsun (Ankara) koyun gelir yata yata – gelin Ayşe (Gaziantep, Adana), Ayşe’min yeşil sandığı (Ürgüp), Kaçındasın gelin Ümmü kaçında (Afyon) (Büyükyıldız, 2015: 187).

Ağıt, anlatılan umumi söyleniş şeklinden başka şekillerde de söylenebiliyor. Bunları da teker teker görmek mümkündür. Bunlar; Ölünün, başka köyde bulunan tanıdıkları baş sağlığı için geldikleri zaman, yukarıda anlattığımız gibi bohça öne atılır ve aynı şekilde ağıt söylenir. Bir insan, öleceğini bilirse, ölmeden evvel kendisi için bir ağıt yakabilir. Zengin ölü sahipleri para vererek, tanınmış halk şairlerine ağıt yaptırırlar. Uzakta, öldüğü duyulan bir büyük bir akraba bir tanıdık içinde ağıt yakılır (Kemal, 2011: 59-60).

Ağıt, ölünün yakın uzak geçmişini çoğu kez geçmişi bugüne getirerek, ölüyü de konuşmalara katarak anlatır. Ölünün eşyalarını sergilemek, etrafındakilere göstermek, malından, mülkünden, atlarından, silahlarından söz etmek vb. gibi ayrıntılara hele törene katılanların da koro halinde sözlere, seslenişlere ağlamalara katılmalarıyla “ağıt”, aynı zamanda bir anlatı ve dramlaştırmalı bir gösteri niteliklerini kazanır (Esen, 1997: 29).

Ağıtta kendi içerisinde bir takım konulara ve türlere ayrılmıştır. İnsan yaşamında ölüm gerçeğinin dışında kimi önemli süreçler vardır ki insanoğlu bu durumlarda da hüznün duygularını ağıtsal olarak ifade etme gereksinimi duymaktadır. Özdemir’e göre “Anadolu’da söylenen her türkü biraz da ağıttır. Her türkünün bir öyküsü olduğu gibi her ağıtın da bir öyküsü vardır. Bu öykü askerlikte, gurbetle, hastalıkla olduğu gibi kederle, yoksullukla, kavgayla da ilgili olabilir. Böyle konuları anlatan türküler hep ağıt havası içinde söylenir. Sonunda bu ağıtlar giderek ortak kültürün parçası oluverir.” Bu durumlardan birisi “evlilik” bir diğeri “askerlik” olarak karşımıza çıkmaktadır. “Anadolu’da söylenen her türkü biraz da ağıttır. Her türkünün bir öyküsü olduğu gibi her ağıtın da bir öyküsü vardır. Bu öyküler askerlikle, gurbetle, hastalıkla olduğu gibi kaderle, yoksullukla, kavgayla da ilgili olabilir. Böyle konuları anlatan türküler hep ağıt havası içinde

söylenir. Sonunda bu ağıtlar giderek ortak kültürün parçası oluverir. Kız evinde yaşanan evlilik gelenekleri için yazılan ağıtlar Anadolu topraklarında yöreden yöreye farklı biçimlerde karşımıza çıkmaktadır. Yine vatani görevi için evden ayrılan genç içinde yakınları tarafından ayrılık konulu ağıtlar okunabilmektedir. Bunların dışında da toplumların hafızalarında yer etmiş olan deprem, sel, çığ gibi doğal afetler içinde ağıtlar yakılmaktadır. Genel olarak ağıt türleri aşağıda ki gibidir;

Bir kişinin ölümü ya da bir yerden ayrılması için yakılan ağıtlar, bu tür ağıtlar ölüm, ayrılık, kayıp, kişilerin ardından yaşanan acılar için yakılan ağıtlardır. Hastalık üzerine yakılan ağıtlar, ayrılık üzerine yakılan ağıtlar, çeşitli sebeplerden dolayı bir yerden ayrılmak zorunda kalan kişilerin kendi durumları için yaktıkları ağıtlardır. Ölen kimseler için yakılan ağıtlar, ölen yakınlarının ardından yakılan ağıtlardır. Verdiğimiz ağıt örneklerine Kızırmak nehrine düşen bir yakın için yakılmış ağıt bu türe uygundur. Şehitler için yakılan ağıtlar. Vatani görevleri esnasında şehit düşen kişiler için yakılan ağıtlardır. Evlilik için yakılan ağıtlar Kına gecelerinde okunanlar, kına ağıtları, baş övme, duvak ağıtları, gelin alma ağıtları bu türe örnektir. Kız evinden çıkarken okunanlar. Evlenecek kızın düğün günü baba evinden çıktığında gelinin yakınları tarafından ağıtlar bu türe örnektir. Ölen hayvanlar için yakılan ağıtlar. Çeşitli durumlarda, hayvanların öldürülmesi bir salgın hastalık üzerine hayvanların topluca ölmeleri çeşitli ağıtlara konu olmuştur. Doğal afetler için yakılan ağıtlar. Kuraklık, deprem, sel yangın, salgın hastalık ağıtlara konu olmuştur. Asker uğurlama esnasında ki duyguları ifade etmek için yakılan ağıtlar. Vatani görevlerini yerine getirmek için evden ayrılan gencin yakınları tarafından okunan ağıtlardır. Bu tür ağıtlarda gurur ve ayrılık duyguları iç içedir (Yücel, 2017: 162-163).

Ağıtların en önemli özelliklerinden bir tanesi ise; acılı ruh halinin evrenselliği yanında milli veya yöresel müziğin melodik yapıtları bakımından bölgesel ve mahalli özelliklerde sergilenir. Her ağıt müziği, kaynaklandığı yörenin yerel müziğinden çok değerli melodik unsurları ortaya çıkararak ulusal düzeye ulaştırır, tanıtır ve yaygınlaştırır. Bu nedenle her ağıt, hem müzik araştırmacıları için hem de etnomüzikologlar için çok kıymetli bir folklor malzemesi özelliği taşımaktadır. Hatta

konuşma dilinin bütün zenginlikleri, ayrıntıları, dilin özü, hiçbir yapmacığa, ustalığa başvurmadan olduğu gibi, kırk bin yıl ağıt suyunun altında cilalanmış bir ağıt dili ortaya çıkmaktadır (Güven, 2013: 119).

Ağıtlar aynı zamanda ilk söylendiği zaman yazıya geçirilmez. Daha sonra akıllarda kaldığı kadarı ile yazılır. Bu durumda ağıtlar yeniden düzenlenir, adeta yeniden oluşturulur. Ağıtın asıl taşıyıcıları, ağıtı sonradan aktaran bu kişilerdir. Ağıtlar halk edebiyatı içinde doğaçlama, katkısız söylenen en iyi örneklerdir. Çünkü ağıt söyleme süreci çok kısa ve anlıktır. Ağıtlar toplumun gelenek, görenek ve sosyal hayatının birçok unsurundan çeşitli bilgiler de sunar (Güven, 2013: 120-121). Kına gecelerinde ve düğünlerde gelin ağlatmak için ağıtlar yakılmaktadır. Kına ağıtı, gelin ağıtı, ağıt havası, gelin ağlatma havası, gelin savusu, savu savmak, gelin türküsü, gelin yası, okşama denilen bu ağıtlarda, ayrılık üzüntüsü vardır. Gelin ağıtları gelinin ağzından ya da yakınlarının ağzında söylenir. Askere giden oğul, kaza neticesinde sakat kalan genç, yenilgi ile sonuçlanan savaş, düşman saldırısı, ayaklanma, göç, yangın, kıtlık ve hastalık gibi konularda ağıtlar yakılmıştır. Bunlardan başka isteği yerine getirememeye, sevdiğine kavuşamama gibi durumlarda ve at, köpek, geyik gibi çok sevilen hayvanların ölümlerinde yakılmış ağıtlar da bulunmaktadır (Tuna, 2000: 120).

Ağıt yakacak kişi genellikle kadınlar ağıt söyleyeceği yere dağınık, daha eski elbiseler kuşanarak gelir. Ağıt çının, ölmüş kişinin iyi özelliklerini abartılı olarak söylediği ağıtlara, nakarat kısımları hep tekrarlı olduğu için o an etrafında bulunan diğer kadınlar tarafından bu nakarat kısmı ortaklaşa terennüm edilir. Lirizmi yüksek olan melodilerin bu kısmının ortaklaşa söylenmesi mevcut ortamda ki duygusallığı zirveye çıkarır (Güven, 2013: 120).

Ağıt örnekleri arasında soru-cevap düzenlenmiş dörtlüklerde bulunmaktadır. Saz şairlerine ait aruzlu ağıtlarda vardır. Ağıt türü söz unsuru, ezgisi ve tiyatral davranış kalıpları ile bir bütündür. Nitekim ağıt seslendiricileri bir takım jest ve mimikleri de anlamı bütünlemek amacı ile kullanırlar. Ağıt Anadolu'nun belirli yörelerinde yaygındır. Bu yöre de yaşayan Afşarlarda Türkmenlerin hem geleneğin sürmesinde hem de eski ağıt metinlerinin günümüze ulaşmasında önemli rolü olmuştur (Feyzioğlu, 2010: 76).

Ağıt söyleyicileri, ağıt yakarken tamamen doğal etkiler altındadır. Belli bir estetik grse sahip değildir. Besteciliğin en ilkel kaidelerinden bile habersizdir. Fakat toplumun bu yaratıcılar üzerinde silinmez izleri vardır. Bildikleri bazı Őeyler vardır. Ağıtların yanık, sevginin lirik, neŐeli bir olayın ise oynak bir ağızla syleneyeğidir (Yücel, 2017: 164).

Ağıtlarda ilgili bölgeye, yöreye ait ritim, melodi kalıpları ile yerel ağız özellikleri, yöresel tavır ve üslup ile ağıt nının bireysel üslubu, tavrı bir aradadır. oğunlukta olan serbest sluplu ağıtlar Türk Halk Müziğinin uzun hava formu içinde değerlendirilebilir. “Türk Halk Müziği form bakımından ll ve ölçsüz olmak üzere iki durum gösterir. ll olanlarına kırık hava ölçsüz olanlarına ise uzun hava adı verilmiştir. Uzun havalar irticalen, parlando (konuşurcasına, ifade ederek) slupta söylenir ve Anadolu’nun ayrı bölgelerinde ayrı adlar altında tanınır. Bozlak, Türk mani, Maya, Hoyrat, Divan, Ağıt gibi... Bu türler metinleri bakımından folklorik olmayıp melodileri bakımından folklorik değer taŐırlar. nk her ne kadar söyleniş tarzlarında kişisel dağalar görülse de diğer melodik unsurlar tamamen halkındır. Bunları herhangi bir müzik formu içinde incelemek mümkün değildir. Ses genlikleri genel olarak bir oktav kadar olur. Ezgiler genel olarak tiz seslerden başlayarak çoğunlukta inici bir seyir özelliği gösterirler. Sözlü kısımlarda, of, aman, ah kuzum, yavrum, anacığım gibi özel terennümler yer alır. Ağıt ezgilerinde de belli durak sesleri vardır ve serbest tartılı ağıtlarda son bölümde karara süratle düşen melodilerin yer alması ağıtların ortak özellikleri arasındadır. Uzun hava formunun yanında kırık hava tarzında düzenli bir ritmi olan vardır. Serbest başlayıp, sözsüz bölümleri belli bir usulle, söz bölümleri ise serbest kurulan ağıtlarda bulunmaktadır. Bazı ağıtlar, zaman içinde türkü formuna dönüşmüştür. Bazı ağıtların içinde anonim olmayan söz parçalarının bazı türkü parçalarının ve daha eski ağıtların karıŐıđı da görülmektedir. Ağıtların çoğunluğu, uzun havalar, bozlaklar ve ritim bakımından gevŐek (serbest) olan öteki havalar gibi olup, ezgisel akıŐ itibariyle inici seyir özelliği göstermektedir (Feyzioğlu, 2010: 76).

Ağıtlarda kullanılan ölçü ve tekniklere bakıldığı zaman ağıtlar çoğunlukla hece ölçüsü ile okunmaktadır ve ağırlıklı olarak 7,8 ve 11’li hece ölçüsü kullanılmaktadır. Belli ölçü kalıplarına uymayan ve serbest, konuşur gibi okunan ağıtlar da vardır. Anadolu’da kimi yörelerde okunan ve ezgi-söz uyumu sağlam olan anonim, zamanla geniş kitlelere yayılarak türkülerde olduğu gibi toplumun ortak sıkıntısına tercüman olmuşlardır. “Ağıtlar çoğu zaman uzun manzumeler halinde söylenir. Bunların metinlerinde vezinler genellikle düzensizdir. Bağlantılı ve bağlantısız bentlere sahip bulunan ağıtların bent ve bağlantılarında mısra sayısı değişebilmektedir (Yücel, 2017: 163).

Ağıtların ezgi yapılarına bakıldığında, ağıtlar edebi yapı ve ezgileriyle birlikte bir bütünlük arz ederler. Ağıtçıların törenlerde ki vücut hareketleri de anlamlarını tamamlar. Ağıtların ezgileri, gerçekte söyleyenin hafızasında yer etmiş mahalli melodi kalıplarına söz döşemesi olarak tanımlanabilir. Bu sebeple; hem bölgelerin ritim, melodi, diyalekt, tavır ve üslup özelliklerini yansıtır hem de söyleyenin şahsi üslubunu taşır(Tuna, 2000: 2).

Ağıtların büyük bir bölümünde birbirine yakın seslerden oluşan, 4-5 seslik dar ses aralıkları içinde devam eden ezgi seyri hâkimdir. Ancak bu işi mesleki olarak ele alan ağıt okuyucularında daha geniş ses aralığında yakılmış ağıtlarda mevcuttur. Ağıtlar tiz seslerden başlayarak çoğunlukla inici bir melodik seyir takip ederler. Ağıtlarda ezgi içerisinde çarpma, vibrato, dalgalanma, kaydırma gibi hançeri hareketleri sıklıkla yapılmaktadır (Yücel, 2017: 164).

Ağıtlar uzun hava tarzında (serbest) oldukları gibi, kırık hava tarzında, düzenli bir ritimde de olabilirler. Ana usul, karma usul ve bileşik usul da örnekler çoktur. Serbest başlayıp, sonradan usule giren saz bölümleri belli bir usulde, söz bölümleri ise serbest olan ağıtlarda bulunmaktadır. Türk Halk Müziğinin zengin çeşitleri arasında ölüm olaylarının sözsüz olarak yalnız saz ile tasvir edildiği bazı örneklerde yer almaktadır. Derlenmiş olan türkülerin bir kısmı konu itibarı ile ağıttır. Bu durum, ağıtların zamanla türkü haline dönüştüğünü göstermektedir. Kıtaları arasında başka halk şairlerinin şiirlerinden, daha eski ağıtlardan ve meşhur türkülerden parçalar bulunan ağıt örnekleri de dikkat çekmektedir (Tuna, 2000: 13).

Serbest ritimli ağıtların son bölümlerinde karar sesine olan süratli melodik düşmeler, ağıtların son özelliklerindedir. Bazı ağıtlar zaman içinde türkü formuna dönüşmüştür. Bu ağıtların içinde anonim olmayan söz parçalarının bazı türkü parçalarının ve daha eski ağıtların karıştırdığı da görülmektedir (Yücel, 2017: 164).

Ağıtların ritmik yapısına bakıldığında, okunuş biçimleri ile serbest ve karma ritimli olmak üzere iki guruba ayrılırlar. Serbest tartımlı ağıtlar Anadolu'nun pek çok yöresinde çok sıklıkla rastlanan ağıt türüdür. Tamamen serbest ağızla ve serbest bir ritimle söylenen ağıtlar Türk Halk Müziğimizin uzun hava formu içinde telakki edilmektedir. Bu çeşit ağıtlar oldukça fazladır ve adeta ritimli bir ezgi gibi belli durak yerlerine sahiptir. Ağıtlarda ritmik yürüyüşle dil çok önemli bir göreve sahiptir. Ağıtlarda ki ezgilerin yapısından duraklar ve vurgulara kadar her açıdan hecelerin yani dilin önemi büyüktür. Ağıt sözlerindeki hecelerin açık veya kapalı olmaları uzun ya da kısa olmaları, yapılan ulamalar, ünlem duygusu veren heceler söz-ritim dengesi için önemlidir (Yücel, 2017: 164).

Ağıtlarda Neva ve Uşşak makamında melodilerin kullanımı yaygındır. Ege yöresi zeybek ağıtlarında hem bağlama çalındığı hem de ağıt söylendiği, buna da yaz zeybeği dendiği bilinmektedir. Türkülerde olduğu gibi ağıtların da uzaklara taşınması, Türkiye'de daha çok nüfus hareketleri sebebiyle farklı mekânlara gidenler tarafından gerçekleştirilmektedir. Uzak mesafelere taşınan melodiler, yeni mekânda yaygın olan yerel melodiler tarafından baskılanır ve o yörenin melodik yapısıyla benzeşerek terennüm edilmektedir. Böylece kendi kaynaklandığı yerde güçlü olan ağıt ezgisi uzak diyarlara göç ettiği zaman aralarda kısmen değişime uğrayabilmektedir (Güven, 2013: 121).

Çalgı eşlikli ağıtlarda çoğunlukla giriş kısımlarında meyanlarına doğru ve bitişlerinden önce kısa da olsa saz kısımları yer alır. Bu saz kısımları ağırlıkla ritimsiz yani serbest icra ediliyor olsalar da az da olsa belli bir ritmik kalıpla icra edilenler de vardır. Burada ki amaç dinleyicilerin kulaklarını ağıta hazırlamak ve hüznün duygularını daha iyi ifade etmektir. Bağlama ağırlıklı kullanılan bir çalgıdır. Bazı yörelerde bağlama dışında zurna, cümbüş gibi sazlarda kullanılmaktadır. Ritimli okunan ağıtların girişinde kısa bir saz payı bulunabilir. Bu saz serbest olarak icrasını tamamladıktan sonra ağıtçı belli bir kalıba uygun olarak ağıt yakmaya başlar(Yücel, 2017: 164).

Türkiye genelinde çok bilinip sevilecek terennüm edilen ağıtların bir kısmı zaman içerisinde değişime uğrayıp oyun havası haline dönüşmüştür. Bu ağıtlara örnek olarak, Mesela “Hey Onbeşli” türküsü, bu tür değişimi yaşamış çok bilinen türkülerden bir tanesidir. Yüreği yanık annelerin çocuklarının cepheye asker olarak götürülmesi üzerine söyledikleri duygu yüklü ağıtları aradan geçen uzun zamanın kadrine uğramış gelin Ayşe adlı ağıtı verebiliriz. Gelin Ayşe’nin suya kapılmak suretiyle ölümünü anlatan bu ağıt da, zaman içinde değişik bölgelerde halay türküsü olarak söylenir olmuştur. Ağıtların bu şekilde melodi değişimine uğramaları zaman uzadıkça öyle bir hal almaktadır ki, melodi asıl vasfından (ezgisinden bazen de sözünden) iyice uzaklaşarak lirik yapısını dahi kaybedebilmektedir ve bugün ağıtta ki kelimeler bile sıradanlaşarak duygusal anlamından uzaklaşmıştır. Melodi de adeta düğün eğlencelerinde hoplayarak zıplayarak oynanan oyunların müziği haline gelmiştir. Bu çok içli ağıt, ilk söylendiği halinden uzaklaşmış; çok önemli bir değişiklik geçirerek oldukça ritmik bir oyun müziği haline gelmiştir. Hâlbuki ağıtların melodileri de sözleri gibi duygu yüklüdür ve ritmik bir oyun ezgisi olmaktan çok uzaktır (Güven, 2013: 122).

Nazım birimi çoğunlukla dörtlük esasına dayanan ağıtların bazen dörtten az veya çok biçimlerine de rastlanır. Bu kalıpların birden beşe doğru eklenebilen mısra veya beyitleri ağıtın ezgisini artırıp hafızalarda kalmasını temin eden “nakaratlardır”. Bu mahsullerdeki yarım, tam ve zengin kafiyeler daha ziyade ferdi eserlerde görülmektedir (Feyzioglu, 2010: 75).

Hece kalıplarına uygun olarak yazılan kimi ağıtlarda hece ölçüsünü tutturmak için aman, of, vay, anam, yavrum, ölem, hey, aslanım, oy, oğul, askerim gibi sözcükler kullanılmaktadır. Ağıtçılar yakacakları ağıtın metnini hafızalarında ki eski temeller üzerine kurarlar. Ayrıca kendi yetenekleri ile içinde buldukları zaman, mekân ve olayın yarattığı etkiden faydalanarak söyledikleri ağıtın şekil ve konu bakımından zenginleşmesini sağlarlar (Yücel, 2017: 163).

Ağıtlar aynı zamanda mani ölçüsünde ve mani biçimindedir. Kafiye şeması; kalıp ifadelerin kullanılışı, mısra dizilişi ile tastamam bir manidir. Ama manilerin hece sayısı

ve muhtevası ağıtlardan farklıdır. Her geçiş döneminin kendine has özellikleri vardır. Bu törenlerde kişilerin hayata daha uyumlu olması sağlanmakta ve yalnızlık duygusuna düşmeleri engellenmektedir. Ağıtlarda böyledir. Ağıt, belli bir törene mahsus ve bu özel, başkalarından farklı tören içerisinde meydana getirilmiş yas töreni şiiirleridir. Ferdi duygulanmaların kitle duygularıyla kaynaşmasından, törene gelen insanların özellikle kadınların birlikte duygulanmalarından meydana gelir. Dolayısıyla yalnızca birisinin malı da değildir. O cenazeye gelenlerin ortak malıdır (Altınkaynak, 1997: 48).

1.1.1. Erzurum Yöresi Müzik Kültürü ve Müzik Yapısı

Erzurum, tarihinde birçok medeniyete ev sahipliği yapmış, kültürel zenginliğin de sahibi olmuştur. Bununla birlikte İpek ve Baharat yollarının güzergâhında olması nedeni ile uğramış olduğu istilalarla ve farklı dönemlerde yaşamış olduğu birçok kanlı savaşlarla da maddi manevi tahrip edilmiştir. Birinci dünya savaşı esnasında yaşamış olduğu ağır Rus işgali ve Ermeni mezalimi nedeniyle maddi ve manevi çok büyük kayıplar veren Erzurum, nüfusunun çok büyük bir kısmını kaybetmiştir. Bir kısmı göç etmek zorunda kalırken geride kalan nüfus büyük çoğunlukla katliama ve zulme uğramıştır. Şehrin üçte ikisi düşman tarafından yıkılmıştır. Osmanlı döneminde önemli bir kültür merkezi olan Erzurum, yaşananlarla birlikte ekonomik sıkıntıların yanı sıra, sosyal ve kültürel manada önemli ölçüde gerilemiştir (Küçükugurlu, 2012: 19).

Her müzik türü içinde olduğu toplumdan izler taşır bu yüzden insanların yaşayış tarzına yani kültürleri hakkında bilgiler verir. Toplum kültürü, yapısı, gelenek ve görenekleri, inançları, sosyal ve ekonomik yapısı müziklere yansır. Bu yüzden de kültür, kültürel kimlik kavramlarını iyi anlamak gerekir. Kültür, bir halkın ya da bir toplumun maddi ve manevi alanlarda oluşturduğu ürünlerin tümü; yiyecek, giyecek, barınak, korumak gibi temel ihtiyaçların elde edilmesi için kullanılan her türlü araç gereç, uygulanan teknik; fikirler, bilgiler, inançlar; geleneksel, dinsel, toplumsal, politik düzen ve kurumlar; düşünce, duyuş, tutum tüm davranış biçimleri; yaşama tarzıdır (Bayburtlu, 2016: 264).

Kültürel yapıda en önemli bileşen müziktir. Bu nedenle kültürel kimlik hakkında önemli bilgiler verir. Müzik, kimliğimizi oluşturan kültürün, simgeler ve davranış biçimleriyle dışavurumudur. Toplumsal bir varlık olan insan, sosyal çevresi ile iletişim

için geliştirilen sözcüklere sesler aracılığıyla duygularını, düşüncelerini, deneyimlerini anlatan değişik anlamlar yükleyerek müziğin temel yapısını oluşturmuştur. Bu anlamların diğerleriyle paylaşılmaya başladığı anda müzik toplumsallaşmaktadır (Bayburtlu, 2016: 264-265).

Müzik kimliğimizi oluşturan kültürün, simgeler ve davranış biçimleriyle dışavurumudur. Toplumsal bir varlık olan insan, sosyal çevresi ile iletişim için geliştirilen sözcüklere sesler aracılığıyla duygularını, düşüncelerini, deneyimlerini anlatan değişik anlamlar yükleyerek müziğin temel yapısını oluşturmuştur. Bu anlamların diğerleriyle paylaşılmaya başladığı anda müzik toplumsallaşmaktadır (Bayburtlu, 2016: 264-265).

Erzurum'da hemen her evde aile liderleri, büyükleri tarafından hikâyeler anlatılır, şarkılar, türküler söylenir, gülünür, eğlenilir. Evde bulunan küçükler, gençler büyüklerini can kulakları ile dinlerler. Bu gelenek sürekli kuşaktan kuşağa aktarılır.

Erzurum folklorunun oluşumunda aile hayatı, sosyal bütünlük ve tarihsel derinlik gibi önemli faktörler vardır. Günümüzde var olan küçük aileler, eski tarihlerde daha geniş aileler olarak varlığını sürdürmüştür. Düğün, dernek, nişan ve merasim, aile hayatının Erzurum folklorunun oluşumuna sağladığı katkılar arasındadır. Uzun kış gecelerinde "oturma" adı verilen birden fazla ailenin bir evde kadın, erkek ve hatta yaşlı-genç ayrı olmak üzere bir araya gelerek çalgılar eşliğinde çalıp, söyleyip, oynadıkları, sohbet ettikleri eğlencelerdir (Ortaç, 1960: 20).

Erzurum ve yöresi Türk Halk Müziği coğrafyasında Doğu Anadolu bölümünde yer alır. Erzincan, Bingöl, Elazığ, Malatya, Muş, Bitlis, Hakkâri, Van, Ağrı, Kars, Ardahan illeri ile sınır komşusu olması müziksel ve kültürel açıdan etkileşim aralarında etkileşim olmasına olanak sağlamıştır. Erzurum yöresi müziği çok çeşitli ve zengindir. Türk Milletinin Anadolu'nun her köşesine yayılması ağız, tavır, şive, ritim yapısı yönüyle çok çeşitlilik görülür. Bu bölgede kırık hava türü yaygındır (Bayburtlu, 2016: 266).

Doğu Anadolu illeri içinde çok kuvvetli bir Halk Edebiyatı geleneğinin yaşadığı merkez Erzurum'dur. Erzurum'da da özellikle Halk hikâyesi geleneği hala yaşamaktadır. Erzurum merkezinde bugün hikâye anlatan sanatkarlar eski usta ve usta

hikâyecilerin çıraklarıdır. Bunlar içinde ilk akla gelen İshak Kemal ve Behçet Mahir'dir (Tibet, 1968: 2).

Erzurum'da musiki konusunda düzenli çalışmalara ilk olarak 1923 yılında başlanmıştır. Telgraf memuru olan Erzurumlu Galip Erk ve görev arkadaşı Musullu Ali Rıza tarafından musiki çalışmaları iki kişilik bir ekip olarak başlatılmıştır. Kısa bir süre sonra ekibe musiki bilgi ve donanımına sahip güzel sesli muallim Hafız Ömer Efendi ile halk türküleri üstadı Pasinli Muallim Hafız Faruk Kaleli de dâhil olmuştur. Oluşan yeni ekip "Musiki Birliği" adıyla kuruluş haline gelmiş ardından saz çalmaya hevesli gençleri de aralarına alarak tertip ettikleri özel toplantılarla musiki çalışmalarına başlamışlardır (Eriş, 2012: 21).

Bu yörede ki türküler genellikle 4-5 ses içerisinde oluşur. 1 oktav olan türkülere genellikle daha az rastlanır. Türküler de genellikle uşşak, hüseyini, hicaz seyir özelliklerine rastlanır. Erzurum yöresinde, kültürel etkileşimlerin yoğun olarak hissedildiği konu başlıklarından biri olan "müzik" alanın da, bu etkileşim; yörenin sahip olduğu türkülerde ritmik ve melodik özellik olarak kendini göstermiştir. Örneğin; Azeri Halk Müziğinde karşımıza çıkan 12/8'lik ritim kalıbı ve segâh makamı, Erzurum yöresi türkülerinde de bariz bir şekilde hissedilmektedir. Erzurum yöresinde müzik kültürü kuşaktan kuşağa aktarılmış ve günümüze kadar ulaşmıştır. Bu aktarımda edebiyatımızın ve kültürümüzün yegâne temsilcileri "âşıklar" ın büyük ölçüde etkisi söz konusudur (Bayburtlu, 2016: 267).

1.1.2. Erzurum Yöresi Müzik Türleri

Çalışmanın bu bölümünde; Erzurum Yöresinde müzik kültürü içinde yer etmiş olan, gerek oyunlu, gerekse oyunsuz Türk Halk Müziği Türlerine yer verilmiş ve bu türler geniş bir şekilde ele alınmaya çalışılmıştır. Bu türler aşağıda sıra ile incelenmiştir.

1.1.2.1. Bar

Erzurum müzik ve oyun kültürünün önemli türlerinden biri olan bar, erkek ve kadın barları olmak üzere ikiye ayrılır. Kahramanlığı, yiğitliği, gelenek ve görenekleri anlatan bar oyunlarının tarihi kökleri oldukça eskidir. Bar sözcüğünün birçok sözlük anlamı bulunmaktadır. Bunlardan biri; topluluk, el birliği anlamına gelir. Bazı Altay

kabilelerinde şaman davuluna, davulun sapına bar adı verilmiştir (Tezcan, 1987: 25). Diğeri ise; davul, zurna eşliğinde, özüne, yorumuna göre farklı ritim, tempo, hareket ve figürlerle ya el ele, ya kol kola ya da bellerden tutularak birkaç insanın oynadığı daha doğrusu icra ettiği, Doğu Anadolu'da özellikle Erzurum'da oynanan halk danslarının adıdır (Atılcan, 1991: 25)

Erzurum erkek barlarında erkekler yiğitliği, mertliği, çevikliği, korkusuzluğu, dosta güven düşmana korkuyu ifade edencesine vakur ve kendinden emin olmayı sergilerler (Doğan; 2011'de akt, Kuzulugil, 2016: 25). Bar oynayan oyuncuların oluşturduğu dizinin en başında ki oyuncuya “Barbaşı” en sonunda ki oyuncuya ise “Pöççük” adı verilir. Oyunun sonuna doğru “Sekme” adı verilen hızlı ve hareketli bir bölüm vardır. Genelde toplu oynanan bar oyunlarının çift oyuncuyla oynanan oyunları da vardır. Barlar “ağırlama”, “hoplatma”, “yeldirme” adı verilen ve farklı usullerle icra edilen bölümler içerir (Yücel, 2011: 25). Erzurum erkek barları sözsüz olmakla birlikte kadın barlarının sözlü olanları vardır. Kadın barları kapalı bir ortamda ve kadınlar arasında icra edildiğinden sesi güzel ve yetenekli kadınlar tarafından barlar güfte ile icra edilir. Düğün ve kına gecesi gibi özel bir durumda erkek çalgıcılar aynı zamanda kadınlar tarafından aynı zamanda dışarı kıyafeti olarak ta kullanılan ihramla çalgıcıların kadınların görülmeceği bir ortam oluşturulur ve eğlence yörenin çalgıları olan zilli def, mey ve klarnetle icra edilir (Doğan, 2011: 25).

1.1.2.2. Maya

Türk Halk Müziğinin ve Türk Halk Edebiyatının önemli türlerinden biri olan mayalar, Türk müziğinin temel makamlarından hüseyini makam dizisi içerisinde örneklerinin sıkça seslendirildiği bir uzun hava türü olarak Erzurum yöresi müzik kültürünün de de rastlanmaktadır. Türk Dil Kurumu Büyük Türkçe Sözlükte; “Maya (Farsça; Maye; 1. Bazı besinlerin yapımında mayalanmayı sağlamak için kullanılan madde, ferment, 2. Yaradılış, öz nitelik, 3. Arsız, utanmaz kimse, 4. Uzun havadan bir halk türküsü, 5. Damızlık dişi hayvan, dişi deve, 6. Bir çeşit ezgi, gazel, uzun hava, mani, türkü, gibi birçok anlama gelen Farsça kökenli sözcüğü Yılmaz Öztuna; “Türk Halk Musikisinde bir şekil” ve “Türk Musikisinde bir makam” şeklinde açıklamıştır (Öztuna, 1974: 26).

Halk şiiri ve halk müziğimizde bir form olup, dört dizeden oluşan ve hece vezniyle söylenen bir türdür. Bu türde şiirlerin kafiyeleri (aaab) düzenindedir. Halk kültürümüzde bu türe asıl değeri “uzun hava” özelliğinde ki usulsüz, orijinal melodileri vermiştir. Dikkat çeken özelliği melodilerin mutlaka Hüseyini makamında olmasıdır (Say, 2010: 26).Kars, Erzurum, Artvin ve Ağrı illeri çevresinde de yaygın olan bir Âşık makamı ve özel ezgisiyle yüksek sesle söylenen bir hava (Özbek, 1998: 26).

“Maya; Elazığ, Erzurum, Erzincan, Diyarbakır, Malatya illerinde yoğun bir şekilde icra edilen bir uzun hava türüdür. 10/8’lik usuldeki ayak bölümüne sahip olabilen mayalar, tamamen serbest ritimli de olabilmektedir. Elazığ, Diyarbakır, Malatya ve Erzincan’ı batı ilçelerinde (Eğin) ayak kısmı usullü ve Erzurum, Erzincan’ın doğu ilçelerinde serbest ritimli olarak icra edilmesi mayaların yöresel farklılıklarının en belirgin olanlarıdır (Demir, 2013: 26).

1.1.2.3. Tatyán

Erzurum yöresi dışında Türkiye’nin bazı yörelerinde örnek ezgilerine rastlandığı söylene de adı daha çok Erzurum yöresi müzik kültüründe öne çıkan ve günümüzde yok olmaya yüz tutmuş olan, kelime anlamı çeşitlilik gösteren “Tatyán”, bazı kaynaklarda şu şekilde açıklanmıştır.

“Güney Azerbaycan ağzı, Acem ağzı; bu ağza ait özel ezgi kalıbı. Tat sözcüğü Türk olmayan, yabancı, acem; köylü, hizmetçi anlamlarına gelmekle birlikte, tatyán deyimini İran Azerbaycan’ı halkının Anadolu’dan farklı olan dil ve müzik üslubu için kullanılır” (Özbek, 1998: 26).

“Hüzzam, Segâh çeşnili bir makam (özel ezgi kalıbı) daha ziyade divan şiiri güfteli, “aman aman”, “adi, hadi, leyli, leyli”, “efendim gel” “bir tanem gel gel” gibi dolgu kelimeler kullanan hepsi için geçerli olmasa bile, bu ortak özellikleri haiz sözlü eserler için “Tatyán Havası” tasnif başlığını kullanabiliriz. Türkiye genelinde tespit edebildiğimiz Tatyán havalarının hepsi sözlü olup, yedi adedi Erzurum olmak üzere dördü Erzincan, ikisi Elazığ, ikisi Sivas, ikisi Çorum, biri Amasya, biri Trabzon, biri Artvin repertuarında bulunmaktadır. Büyük ekseriyetinin güftesi divan şiiri nazım türü olan gazeldir, Halk Edebiyatı nazım türleri de güfte olarak kullanılmıştır (Turhan, 2007: 27).

1.1.2.4. Müstezat

Türk Halk Müziği, Türk Sanat Müziği ve Türk Edebiyatı terminolojisinde karşılığı olan müstezat, Erzurum yöresi müziklerinde örnekleri olan bir uzun hava türüdür. “Türk Halk Müziği’nde özel bir ezgisi ve güftesi olan uzun hava; bir şiir biçimi, bağlamada özel bir düzendir. Türk Müziği’nde bir form, “Ziyade” denen ilave kısa mısraların, kendi aralarında kafiyeli olarak, esas şiirin mısralarını takip ettiği gazeldir. Asıl kaynak yöresi Erzurum’dur. Elazığ’da da örnekleri görülmektedir (Tuna, 2001: 27).

“Müstezat, Türk Sanat Müziği’nde ki rast ve mahur makamlarının seyir özelliğini göstermektedir. Harput ve Erzurum’da yaygın olan bu uzun hava türünün konuları genellikle sevgi, sevgili üzerine olmakta, Çankırı’da da sohbet toplantılarında müstezat söylendiği bilinmektedir (Demir, 2013: 27).

1.1.2.5. Oturak Âlemi

Türkiye’nin çeşitli bölgelerinde yaren, sıra gecesini vb. farklı adlarla düzenlenen; müzikli, yemeli, içmeli, oyunlu ve sohbetli toplantılara Erzurum’da “oturak âlemi” adı verilir. Oturak âlemi Erzurum yöresi gelenekleri arasında çok özel bir yere sahiptir. Oturak âlemi; arkadaşlar arasında düzenlenen edep ve terbiye çerçevesi içinde ve çok sıkı bir disiplin altında yapılan, sohbet, müzik ve oyunun önemli bir yer aldığı ciddi ve sosyal bir toplantıdır (Özbek, 1998: 27).

Erzurum’da artık yaşatılmayan ve dadaşın hayatında çok önemli bir yeri olan oturak âlemi kültürü yalnızca erkeklerin bir araya gelerek, çalıp söyleyip oynadıkları, sohbet ettikleri, yiyip içtikleri saygı, sevgi ve disiplinin olduğu meclislerdir. Yöre kültürünün kuşaktan kuşağa aktarılmasında önemli rol oynayan bu meclislerde müzik ve halk oyunlarının özel bir yeri vardır (Atılcan, 1991: 27).

1.1.2.6. Kısır ve Kına Gecesi

Türkiye’de her yörenin kendine özgü düğün gelenekleri vardır. Bu geleneklerin bir kısmı kadınlara bir kısmı da erkeklere özel olabilir. Erzurum yöresinde düğünden önce damadın arkadaşları ve yakınlarından yalnızca erkeklerin yer aldığı bu geleneksel

eğlencenin adıdır kısır gecesi. “Kız evinde kına gecesi yapılırken oğlan evinde de “kısır gecesi” yapılır. Bu geceler ekseri gençler tarafından içkili ve çalgılı olarak yapılır”(Kuzulugil, 2016: 28).

Erzurum halk ağzında “gısır”, “gıssır”, “kısır gecesi” gibi sözcüklerle ifade edilen bir eğlenceye neden bu adın verildiği hususunda yazılı kaynaklarda yer alan bilgi bulunmamaktadır. Azerbaycan Türkçesi Sözlüğünde bu kelime “gıssır” şekliyle ele alınmış ve “döl vermeyen, doğurmayan, üremeyen” olarak anlamlandırılmıştır (Yılar, 2011: 28).

Kısır gecesi adıyla tertip edilen bu eğlencede davul-zurna, zilli tef-klarnet başlıca çalgılardandır. Bu eğlence kapalı mekânlarda yapıldığından sesi fazla olan davul-zurna yerine tef-klarnet tercih edilmektedir. Geçmişte mey çalgısı kullanılırken günümüzde klarnetin bu eğlencelerde tercih edilmesinin nedeni ise klarnetin sesinin daha doyurucu olmasındandır. Kısır gecelerinde olmazsa olmaz denilecek kadar önemli bir yere sahip olan çalgıcılar gecenin gidişatına yön verirler. Usta-çırak ilişkisiyle yetiştikleri için nota bilgisinden yoksun olup icralarını hafızalarına dayalı gerçekleştirirler. Çalgıcılar yalnızca enstrüman çalmakla kalmayıp sözlü eserlerde solistlik te yaparak eğlenceyi daha ahenkli hale getirirler (Kuzulugil, 2016: 28).

Kına geceleri ise; Türkiye'nin hemen hemen her yöresinde yapılagelir. Genç kızların düğünden önce olmazsa olmaz dedikleri bir eğlence toplantısıdır. Kına gecelerinde genç kızlar, kadınlar, gelinin bayan akrabaları, damat evinde bulunan bayanların, akrabaların hep birlikte olup yiyip, içip, eğlenirler. Bu eğlence artık bir gelenek haline gelmiştir. Bilindiği gibi kına gecesi düğünden bir gece önce yapılır. Bu eğlenceye sadece bayanlar katılır. Yalnızca bayanların katılabildiği bu eğlenceye bir tarafta oturan çalgıcılar yanık türküler çalar ve söylerken gelinin eline kına yakılır, kına yakıldıktan sonra dilenirse eğlenceye devam edilir dilenirse kına gecesi burada sona erer.

Erzurum yöresinin birde çalgıları meşhurdur. Bu çalgılar arasında nefesli çalgılar arasında bulunan zurna, kaval, mey yer alır. Telli çalgılar arasında bulunan çöğür ve bağlama yer alır. Vurmalı çalgılar arasında ise davul ve tef yer alır.

1.1.3. Erzurum Yöresinde Ağıt Geleneği

Erzurum ve ilçeleri ağıt bakımından son derece zengindir. Erzurum merkez ve 13 ilçesinden yüze yakın ağıt bulunduğu söylenmektedir. Zengin bir halk hikâyesine sahip olan Erzurumlular çok kolaylıkla ağıt söyleyebilmekte ve bu ağıtları bir hikâye ile genişletebilmektedir. Ağıt; Divan Edebiyatında mersiye denilen konuda yazılan manzumelerin Halk edebiyatında ki adıdır. Bir ölünün arkasından onun sağlığında ki kahramanlığı, davranışları öğülmektedir. Sonraları ağıt kavramı herhangi bir ölü hakkında da söylenir olmuştur. Bazı Türk topluluklarında ölünün kırkına kadar her akşam kadınların toplanarak ağıt söyleyip yas tutmak âdeti vardır (Tibet, 1968: 2-3).

Erzurum'da köklü bir ağıt geleneği olduğu bilinmektedir. Ölü başında söylenen ağıtlar bir merasim hüviyetine bürünür. Erzurum'da ağıt töreni şöyle icra edilir;

“Hasta can çekişirken hoca Kur'an okur, ruhunu teslim edince yakınları bir halka oluşturur. Ev halkından biri ölünün bohçaya konulmuş çamaşır ve elbiselerini ortaya döker. Bohçayı getiren eline herhangi bir eşyayı aldıktan sonra uzun veya kırık hava ezgisiyle ölünün ailede bıraktığı boşluğu anlatan ağıtına başlar. Bu ağıt çoğu zaman ağlamanın ötesinde bir feryattan ibarettir. Ağıtın sonunda ağıtçı 'ehe, ehe, ehe' gibi yanık bir ses çıkarır; onu dinleyen kadınlar bu 'ehe' ünlem veya feryadını tekrar ederek ağlaşırlar sıra ile her biri ellerine aldıkları çamaşırı tutarak içlerinden geldiği gibi hiçbir suniliğe kaçmadan ananın getirdiği ezgilerle ağıtlarını söylerler (Parmaksız, 2010: 4243).

Erzurum ağıtları hikâyeleri ile birlikte söylenmektedir. Ağıtlar hadisenin sebebine göre şöyle sıralamaktadır;

- 1- Trafik kazaları
- 2- Dam çökmesi
- 3- Yıldırım çarpması
- 4- Uçak kazaları
- 5- Ağaçtan düşme
- 6- Taş düşmesi
- 7- Yangın
- 8- Hayvan vurması
- 9- Deprem

- 10- Cinayet
- 11- Kazara vurulma
- 12- Hastalık
- 13- Kayıp
- 14- İntihar
- 15- Göç

Anadolu Halk Edebiyatının manzum bir kolu olan ağıtlar acıklı bir olaydan doğar. Halkı etkileyen, ağlatıcı bir duygulanım veren olayların acısını değişlerde duyarız. Bazı ağıtlarda geçmişteki kara günlerimizi öğreniriz. Ağıtlarda yaşanmamış olaylar dile getirilmemiştir. Çünkü ağıtlarda olayların içinden gelen bir değiş, olaylardan doğan bir gerçek gizlidir. Bugün Anadolu'nun hemen her köşesinde ölen bir sevgili, bir evlat, bir kardeş, bir yiğit için yakılmış pek çok ağıt vardır. Bu ağıtları Anadolu'nun her tarafında derlemek mümkündür. Ancak en fazla söylendiği yer Doğu Anadolu ve bilhassa Erzurum'dur (Tibet, 1968: 3-4).

Erzurum'da ağıtçı kadın geleneği yoktur. Cenaze defnedilmeden önce cenaze başında ağıt yakılır. Ağıtı da sadece cenaze yakınları yakar. Kırk gün o aile hiç yalnız bırakılmaz. Cenaze evinde bir sene kına yakılmaz düğüne gidilmez böyle olduğu takdirde etraf kınar (Bolçay, 2014: 114).

Ağıtın her bir beyti söylendikçe arkasından ağlanır, birinci kadın yorulunca diğer kadın bohçada bir eşya alarak söylemeye başlar. Böylece söylemek isteyen kadınlar söyler ve ağlarlar. Bu söyleyiş iki kadın arasında karşılıklı da yapılabilir. Kadınlar, yorgunluk duyunca içlerinden biri bohçayı dürer ve sükûnet içinde yerlerinden ayrılırlar. Ölü de yıkanmak için kaldırılır. Erzurum da, ölü mezara götürülürken arkasından erkeklerin de ağıt söylediklerine rastlanmaktadır (Kemal, 2011: 59).

1.2. TÜRK MÜZİĞİ'NDE MAKAM KAVRAMI

Çalışmanın bu bölümünde, araştırma konusunun ana eksenini oluşturan makamsal ifadelerin, Türk müziği nazariyatında ki anlamları ve nasıl kullanıldığı, bununla birlikte makam teriminin çeşitliliği hakkında bilgiler verilmiştir. İlerleyen kısımda ise, Erzurum yöresine ait tespit edilen ağıt türündeki ezgilerde mevcut olan makamlar, Türk müziği nazariyatı açısından ele alınarak, ilgili makamlar çeşitli kaynaklardan anlatılmaya

çalışılmıştır. Türk müziğinin ana çatısını oluşturan makam kavramı ya da makam geleneği müziğimizin ana yapısıdır.

Kısaca tanımlamak gerekirse makam; Dizinin bir dörtlü ile bir beşliden veya bir beşli ile bir dörtlüden meydana geldiği bilinmektedir. Bir dizide en önemli perdeler durak, güçlü ve asma karar perdeleridir. İşte makam, bir dizide durak ve güçlünün önemini belirtmek ve diğer kurallara da bağlı kalmak suretiyle nağmeler meydana getirerek gezinmeye denir (Özkan, 2017: 94).

Buna bağlı olarak makam kavramının müzik literatüründe pek çok tanımı yapıla gelmiştir.

1- Bir durak veya güçlünün etrafında onlara bağlı olarak seslerin genel durumudur.

2- Bir aşıtta bir veya birden fazla sesin güçlendirilmesi ile oluşturulan ezginin, belirli bir sesle bitirilmesi ile var olan duygudur.

3- Dizi, durak, güçlü, yeden, tiz durak, asma karar ve arıza işaretleri ile makamsal dizi aralıkları esas alınan kendine özgü seyir ve makamsal çeşni geçkiler ile oluşan özel melodik yapıdır.

4- Bir dizide durak ve güçlünün önemini belirtmek ve diğer kurallara da bağlı kalmak suretiyle nağmeler meydana getirerek gezinmektir (Pelikoğlu, 2012: 32).

Makam kelimesi, kaynakların birçoğunda etimolojik olarak benzer biçimde verilmiş olmasına rağmen, tanımlarda birbirinden farklı özellikleri ile açıklanmıştır. Kelime anlamı itibariyle “ayakta dikilmek, bulunulan yer, durulan nokta” gibi anlamlara gelebilen makam, müziksel anlamda, kaynakların birçoğunda belirli bir durak perdesi, güçlü perdesi ve dizinin bir araya gelmesi ile tanımlanmıştır (Karaduman, 2014: 589). Belli bir ses bölgesinden başlamak, belli seslerde gezinmek, duraklamak ve karar vermek suretiyle ortaya çıkan bir ezgi yapısıdır makam. Ayrıca dizi, makamın önemli bir bileşenini oluşturur. Fakat dizide belli kurullarla gezinilmezse makam meydana gelmez (Gürenç, 2007: 9).

Dizi makamın esasını teşkil eder. Fakat dizide belli kurullarla gezinilmezse makam meydana gelmez. Yani dizi statik, makam aktiftir. Başka bir tarifile makam, bir dizide durak, güçlü, asma karar münasebetidir. Dizinin her sesinin (derecesinin) bir

kimliği (hüviyeti), bir de görevi vardır. Kimlik veya görevin bulunduğu sestem başka bir sese geçmesi halinde mutlaka bir makam geçkisi var demektir (Özkan, 2017: 94).

Makam kavramını Batı Müziği esaslarına göre tanımlamak ve birbirleriyle kıyaslamak mümkündür. Türk müziğinde makam, bir dizinin işleniş biçimine verilen addır. Batı müziğinde ise belirli aralıklar dizisidir. Aralıklar bir tonik sestem diğer tonik sese doğru düzenlenir. Örneğin; Re Majör, senfoni dendiğinde ‘re’ tonunda ve ‘majör’ makamında bestelenmiş olduğu anlaşılır. Makam ve ton batı müziğinde o yapının tonalitesini belirler (Pelikoğlu, 2012: 32). Makam kavramının bir başka tanımı de dizi veya ezgi içinde karar perdesi güçlü ve diğer önemli dereceler etrafında ki bütün seslerin durumu, seyri ve hareketidir. Diziler makamların iskeletini meydana getirirler. Makam kısaca dizi+seyir demektir (Gerçek ve Haşhaş: 2009: 23).

Makam tarifleri günümüze doğru gelindikçe daha ayrıntılı yapılmaya başlanmış ve makamların yüzyıllar içerisinde değişim çizgilerinin incelenmesi üzerine yapılan bir çalışmada sınıflandırmaların önemli biçimde değiştini gösteren bölge Kantemir Edvarı

Makam, çok kapsamlı bir sözcüktür. Batının ton ve mod (renk ve tür) kavramlarını aynı sözcükte birleştirdiği gibi Türk Sanat Musikisinde ayrıca bir seyir “seyir kalıbı” anlamını da taşımaktadır. Renk ve tür eski dilde tarz anlamında makam, halk musikisinde de vardır. Halk musikisinde bulunmayan, makamsal seyir kalıbıdır. Bir dizide en önemli perdeler durak, güçlü ve asma karar perdeleridir. İşte makam, bir dizide durak ve güçlülünün önemini belirtmek ve diğer kurallara da bağlı kalmak suretiyle nağmeler meydana getirerek gezinmeye denir. Dizi makamın esasını teşkil eder. Fakat dizide belli kurallarla gezinilmezse makam meydana gelmez (Ekici, 2009: 27).

Türk müziğinde makamlar, batı müziğinin gamlarıyla eş anlamlı olmakla birlikte yapıları bakımından farklı olan dizilerdir. Daha önce de belirtildiği gibi makam bir durak ve güçlü ses etrafında belirli kurallarla seyreden dizidir. Makam, belli seslerin belli bir seyirle işlenmesi demektir. Her makamın kendine has melodik çizgisini ortaya koyan bir seyri vardır. Makamın seslerinde gezinmeye seyir denilmektedir. Her makamın da kendine has bir seyir özelliği vardır. Makamları birbirinden ayırt eden özellikte budur (Milli Eğitim Bakanlığı, 2012: 20).

Belirli bir özel dizinin sesleri üzerinde rast gele değil belirli bir örgü kalıbına göre dolaşılması, belirli bir duygu elde edilmesini sağlar. Bu duyguyu sağlayan örgü kalıbı makamdır. Dizide örgü kalıbına uygun olarak dolaşılırsa (bu dolaşmaya seyir denilir) hep aynı duygu elde edilir. Dolayısıyla makam teriminin belirli bir duyguyu da anlattığı da söylenebilir. Yaygın olan görüşe göre, bir makamda hangi seslerin kullanılacağı, hangilerinin üzerinde durulacağı, hangilerine önem verileceği, dolaşmanın hangi seste bitirileceği gibi hususlar kesinlikle saptanmış olmalıdır. Aksi takdirde farklı farklı duygular elde edilir ve makam kavramının anlamı kalmaz. Türk musikisinde belirli aralıklarla birbirine uyan mülayim seslerden kurulu bir gam içerisinde özel bir seyir kuralı olan musiki cümlelerinin meydana getirdiği çeşniye makam denir. Bir durak ile bir güçlünün etrafında onlara bağlı olarak bir araya gelmiş seslerin umumi heyetine bu kelime “moda ve tonalite” karşılığı kullanır. Anadolu en çok hüseyini, muhayyer, uşşak, hicaz, hicazkâr, segâh gibi makamlar kullanılır. Halk Musikisinde Sanat Musikisinde ki kadar çeşitli makam ve usullerin kullanıldığı estetik çerçevenin daha dar tutulduğu ortadadır ve çok makbuldür (Ekici, 2009: 27). Geleneksel Türk müziğinin kurumsal kaynakları arasında yer alan edvar kitapları Safiyüddin’den 13. yy. dan dan itibaren bilgilerin açıklanması yönünde değişiklikler gösterir. 15. Yüzyıla kadar matematiksel hesaplamaların öne çıktığı bu kitaplarda, mezkûr (geçmiş dönem) dönemden itibaren matematiksel ifadelerin yerini dramatik müzik bilgileri almış ve öğrenciye nasihat niteliğinde söylemlere de yer verilmiştir. Edvar kitaplarında 15. Yüzyıldan itibaren “makam” terimi görülmekte ve bu terimin hemen yanında “avaze” şube ve terkip kavramaları açıklanmaktadır. Tanrıkorur’a göre makam terimini ilk kullananlar arasında Maragalı Abdülkadir Meragi bulunmaktadır. Edvar kitaplarında makam, avaze, şube ve terkip kavramlarının tanımları, bu kavramların isimleri ve sayıları ile birlikte açıklanmasına rağmen, bilgiler her edvarda aynı isim ve sayı ile verilmemekte bu sebeple de verilen bilgilerin günümüzde aynen kullanılması sıkıntılı olmaktadır. Buna rağmen, edvarlardan çıkarılacak bakış açısının Geleneksel Türk Müziği teorisinin oluşturulmasında önemli olacağı muhakkaktır (Karaduman, 2014: 589).

• **Makamın Unsurları:**

a- Niteliği: Makamın oluş sırasına göre hangi türe ait olduğu yazılır.

b- Seyir Karakteri: Makamların seyrine göre hangi türe veya hangi sıraya ait olduğu yazılır.

c- Karar Perdeleri: Makamların seyirlerini tamamladıktan sonra karar verdikleri veya durdukları perdedir.

d- Dizisi: Makamların hangi dörtlü ile beşlinin veya dizilerin birleşmesinden meydana geldiğini gösterir.

e- Güçlüsü: Makamların yarım karar yaptıkları ve geçici olarak durdukları önemli perdedir.

f- Donanımı: Eserlerin ve bestecilerin başında ki anahtarların, ölçülerin, değiştirme işaretlerinin yazıldığı bölgedir.

g- Dizinin Dereceleri:

1- Perde İsimleri: Dizide kullanılan seslerin derecelerini Türk musikisinde ki isimdir.

2- Formül: Dizinin birleşiminde ki dörtlü ve beşlinin formülden itibaren yazılmasıdır.

h- Yeden: Karar perdesinin altında ki sestir ve önemi çok büyüktür. Yedenin görevi olarak bitiş hissini kuvvetlendirmektir.

i- Genişlemesi: Dizinin genel olarak simetrik veya yeni dizi teşkili veya ikisiyle beraber yapılan genişlemedir.

j- Önemli Geçki ve Asma Karar Perdeleri: Makam içinde diziden başka kullanılan melodilerdir (çeşnilerdir). Bunlara geçki adı verilir. Hangi perde üzerinde yapılıyorsa bu perde asma karar perdesidir.

k- Genel Seyir: Makamların seyir özelliklerine göre nereden başlayıp nerede sona erdiklerini nerelerde geçici duruşlar, asma kararlar yapılacağını, genişlemiş bölge varsa orada nasıl dolaşılacağını kısaca makamın karakteriyle hareketini seyrini anlatır (Gerçek ve Haşhaş, 2009: 24-25).

Çalışmanın bu bölümünde, teze konu olan Erzurum Yöresi Ağıtlarının Analizi neticesinde tespit edilmiş olan makamlara yer verilmiştir. Bu çerçevede Türk Müziği makam literatürü içindeki anlatıldığı şekliyle makamlar anlatılmaya çalışılmıştır. Analiz sonucunda tespit edilen makamlar ise sırasıyla; Uşşak, Gerdaniye, Hüseyini, Segâh, Çargâh, Hicaz, Rast ve Hüzamdan ibarettir.

1.2.1. Segâh Makamı

a- Durağı: Segâh perdesidir.

b- Seyri: Çıkıcıdır.

c- Dizisi: Segâh makamının dizisi, günümüze kadar “Yerinde Segâh beşlisine Eviç perdesinde bir Hicaz dörtlüsünün eklenmesidir.” Diye tarif edilmiştir. Hatta bu diziyeye zaman zaman yerinde eksik Segâh beşlisinin de katıldığı ve bu sebeple Neva perdesi üzerinde bir Uşşak Beyati dizisi meydana geldiği, bunun da Gerdaniye perdesinde bir Buselik beşlisinin doğmasına yol açtığı belirtilmiştir.

d- Güçlüsü: Dizinin üçüncü derecesi Neva perdesidir.

e- Asma Karar Perdeleri: Güçlülük görevinden başka asma karar yeri olarak yine Neva perdesi en önemli perdedir. Bu perdede ayrıca Buselikli ve Uşşaklı asma kararlar yapılır. Dik Hisar perdesi de ikinci önemde bir asma karar yeridir ki bazen Uşşak dizisinin ikinci perdesi gibi Segâh veya Ferahnak çeşniyle asma karar yapılabilir. Çargâhta da Rastlı kalış yapılabilir.

f- Donanımı: Si ve Mi için koma bemolü, fa için bakiye diyezi donanıma yazılır. Gerekli değişiklikler eser içerisinde gösterilir.

g- Perdelerin T.M. deki İsimleri: Pesten tize doğru; Segâh, Çargâh, Neva, Dik Hisar veya Hüseyini, Eviç veya Acem, Gerdaniye, Sünbüle veya Muhayyer, Tiz Segâh veya Sünbüle, Tiz Çargâh ve Tiz Nevadır.

h- Yeden: 2. Aralıktaki bakiye diyezli la Kürdi perdesidir.

i- Genişlemesi: Segâh makamı tiz taraftan zaten kendi yapısı gereği genişlemiştir. Pes taraftan ise Segâh perdesinde durmayıp Dügâh perdesine Uşşaklı ve Rast perdesine Rast çeşniyle düşülebilir. Hatta Rast ile olan bu yakınlığı sebebiyle Rast makamında olduğu gibi Yegâh perdesinde Rast çeşniyle asma karar yapan Segâh eserler vardır. Bu perdelerde de üzerlerinde ki çeşnilerle asma kararlar yapılır.

j- Seyir: Durak ve civarından seyre başlanır. Değişik çeşni ve dizilerde karışık gezinildikten sonra Neva perdesinde yarım karar yapılır. Bu arada gereken yerlerde asma kararlar da gösterilir. Nihayet yine karışık gezinilip Segâh perdesinde çoğunlukla yedenli tam karar yapılır (Özkan, 2017: 297-298).

1.2.2. Hüseyni Makamı

a- Durağı: Dügâh perdesidir.

b- Seyri: İnici-çıkıcıdır.

c- Dizisi: Yerinde Hüseyni beşlisine Hüseyni'de Uşşak dördlüsünün eklenmesinden meydana gelmiştir (Hüseyni beşlisi +5. derece Uşşak dördlüsü).

d- Güçlüsü: Hüseyni beşlisi ile Uşşak dördlüsünün ek yerindeki Hüseyni perdesidir. Üzerindeki Uşşak çeşniyle yarım karar yapılır. Fakat nağmeler Tiz Buselikten inerse, buna Hüseyni'de Hüseyni denir.

e- Asma Karar Perdeleri: Hüseyni makamının en önemli ve karakteristik asma karar perdesi Çargâh perdesidir. Acemli Hüseyni dizisi ile yani Eviç yerine Acem perdesi kullanılarak iniliyorsa, Çargâhta ki karar, Çargâh çeşnilidir. Bu Çargâhta Çargâhlı kalış Hüseyni makamı için çok karakteristiktir. Nadiren Eviç perdesi ile inilirse, Çargâhta Pençgâh beşlisi ile kalıyor demektir. Fakat bunun için Eviç perdesinin hiç pestleşmemesi gerekir. İkinci derece önemli asma karar perdesi Segâh perdesidir. Bu perde üzerinde Segâh ve Ferahnak çeşnili veya Segâh üçlüsü ile asma karar yapılır. Eğer Acemli Hüseyni dizisi kullanılıyorsa, yani Acem perdesi ile inilmişse, Eksik Segâh ve Ferahnak çeşnisi ile kalınmış olur ki, bu da hemen hemen Uşşak makamına bir geçki sayılabilir. Üçüncü derecede önemli asma karar perdesi Neva perdesidir ki, bu perde

üzerinde, dizide Eviç perdesi kullanılıyorsa Rast, Acemli Hüseyini dizisi kullanılıyorsa, yani Acem perdesi ile inilmişse Buselik çeşnileri meydana gelir. Ayrıca Rast perdesinde de Rast beşlisi ile asma karar yapılabilir.

f- Donanımı: Si için koma bemolü, fa için bakiye diyezi donanıma yazılır.

g- Perdelerin T.M. deki İsimleri: Dügâh, Segâh, Çargâh, Neva, Hüseyini, Eviç veya Acem, Gerdaniye, Muhayyer'dir.

h- Yeden: 2. çizgideki sol Rast perdesidir.

i- Genişlemesi: Güçlü Hüseyini perdesi üzerindeki Uşşak dörtlüsü, Muhayyer'de bir Buselik beşlisi eklenmesiyle, Hüseyini'de Uşşak dizisi olarak uzatılır. Tiz tarafta meydana gelen çeşni içindeki si sesi, Tiz Buselik perdesidir.

j- Seyir: Güçlü Hüseyini perdesi civarından seyre başlanır. Bazen karar perdesinden başlasa bile hemen güçlüye yönelinir. Diziyi meydana getiren çeşnilerde karışık gezindikten sonra güçlü Hüseyini perdesinde Uşşak çeşnili yarım karar yapılır. Bu arada gerekli yerlerde asma kararlar da gösterilir. Yine dizide karışık gezinilerek istenirse genişlemiş kısım da gösterilip Dügâh perdesinde Hüseyini dizisiyle ile tam karar yapılır (Özkan,2017: 179-181).

1.2.3. Gerdaniye Makamı

YERİNDE İNİCİ RAST DİZİSİ

Nevada Rast 4'lüsü Yerinde Rast 5'lisi

Hüseyinde Uşşak 4'lüsü Yerinde Hüseyini 5'lisi

YERİNDE İNİCİ HÜSEYİNİ DİZİSİ

a- Durağı: Dügâh perdesidir.

b- Seyri: İnicidir.

c- Dizisi: Yerinde inici Rast dizisine yine yerinde inici Hüseyini dizisinin eklenmesinden meydana gelmiştir.

d- Güçlüsü: Birinci merteye güçlü inici Rast dizisinin tiz durağı Gerdaniye perdesidir. İkinci merteye güçlü ise aynı dizinin ek yerindeki Neva perdesidir. Neva perdesi üzerinde Rast veya Buselik çeşnileri ile asma karar yapılır. Makamın asma karar perdeleri çoktur. 1. ve 2. güçlüler bazen yer değiştirir.

e- Asma Karar Perdeleri: Hem Rast, hem de Hüseyini dizilerinde karışık gezinilip, Dügâh perdesinde Hüseyini dizisi ile karar edileceğine gör, her iki dizinin birlikte asma karar perdeleri oldukça zengindir. İnici Rast dizinin tiz durağı Gerdaniye perdesi makamın güçlüsüdür. Bu perde üzerindeki Rast çeşniyle yarım karar yapılır. Bunun 1 tanini üzerindeki Muhayyer perdesi ise; yerindeki inici Hüseyini dizisinin tiz durağıdır. Bu perde üzerinde çok ısrar etmemek şartıyla Uşşak çeşnili çok küçük asma kararlar yapılabilir. Segâh perdesi gerek Rast, gerekse Hüseyini makamlarında önemli bir asma karar perdesidir.

f- Donanımı: Rast veya Hüseyini makamlarındaki gibi si için koma bemolü, fa için bakiye diyezi donanımına yazılır. Gerekli değişiklikler eser içerisinde gösterilir.

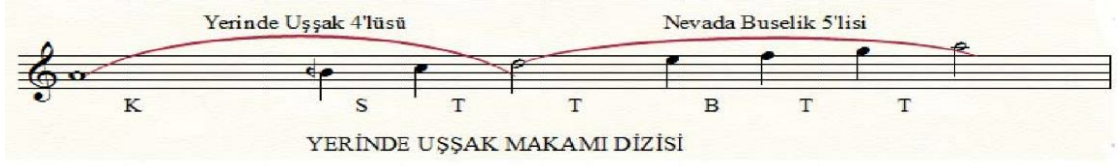
g- Perdelerin T.M. deki İsimleri: Rast ve Hüseyini dizileri hemen hemen aynı sesleri içine alır. Pesten tize doğru; Rast, Dügâh, Segâh, Çargâh, Neva, Hüseyini, Eviç veya Acem, Gerdaniye ve Muhayyerdir.

h- Yeden: 2. çizgideki sol Rast perdesidir.

i- Genişlemesi: Başta incelendiği gibi, yerindeki Rast dizisi, tiz taraftan simetrik olarak genişler. Pes taraftan nadiren Rast makamı gibi genişletilmiştir.

j- Seyir: İnici Rast dizisinin Rast durağı olan güçlü Gerdaniye perdesi civarından seyre başlanır. Bu tiz bölgede Gerdaniye perdesinin iki tarafındaki çeşnilerde karışık gezindikten sonra güçlü Gerdaniye perdesinde Rast çeşniyle yarım karar yapılır. Yine karışık gezinilerek ve gereken yerlerde gerekli asma kararlar gösterilerek, Neva perdesine kadar inilip bu perdede Rast veya Buselik çeşniyle asma karar yapılır. Bu arada zaman zaman Hüseyini dizisine de geçilip, onun asma kararları da gösterilir. Böylece karışık gezinilerek Rast perdesine kadar düşülüp, Rast dizisi sonuçlandırıldıktan sonra, Hüseyini dizisine geçilir ve bu dizide de karışık gezinilip zaman zaman Rast dizisine geçilerek dolaşıldıktan sonra, mutlaka Hüseyini dizisi ile Dügâh perdesinde hüseyini çeşnili tam karar yapılır (Özkan, 2017: 392-393).

1.2.4. Uşşak Makamı

a- Durağı: Dügâh perdesidir.

b- Seyri: Çıkıcıdır.

c- Dizisi: Yerinde Uşşak dörtlüsüne Neva'da Buselik beşlisinin eklenmesinden meydana gelmiştir (Uşşak dörtlüsü + 4. derece Buselik beşlisi).

d- Güçlüsü: Dörtlü ile beşlinin ek yerindeki Neva (re) perdesidir. Üzerinde Buselik çeşnili yarım karar yapılır.

e- Asma Karar Perdeleri: Uşşak makamının en önemli ve karakteristik asma karar perdesi Segâh perdesidir. Bu perde üzerinde Segâh ve Ferahnak çeşnisi ile asma karar yapılır.

f- Donanımı: Yalnız Si için koma bemolü donanıma yazılır.

g- Perdelerin T.M. deki İsimleri: Dügâh, Segâh, Çargâh, Neva, Hüseyni, Acem, Gerdaniye ve Muhayyerdir.

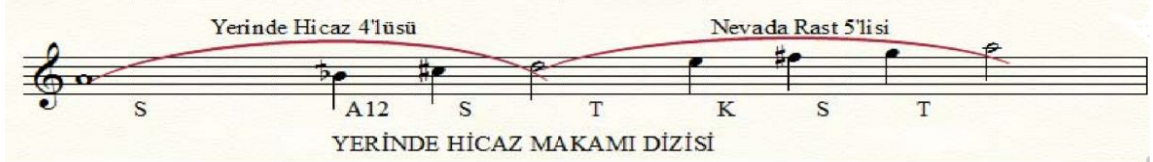
h- Yeden: 2. çizgideki sol Rast perdesidir.

i- Genişlemesi: Uşşak makamı çıkıcı, ağırbaşlı ve dini duygular uyandıran bir makamdır. Bu yüzden makamın ağırbaşlılığının bozulmaması için genişlemesi, daima dizinin pes tarafından durak altından yapılır. Bu da Yegâh perdesinde bir Rast beşlisi oluşturmakla elde edilir. Bu genişlemede (fa diyez) irak perdesi diziyeye yabancı bir sestir. Ana dizide böyle bir ses yoktur. Esasen Yegâh perdesindeki Rast çeşnisi de diziyeye yabancıdır. Fakat önceden biliyoruz ki, Uşşak dörtlüsünün karar perdesinin bir tanini altında Rast beşlisi meydana gelir. Yani bu iki çeşni iç içedir. İşte Irak perdesi ve Yegâh perdesindeki Rast çeşnisi Uşşak-Rast arasındaki bu yakınlıktan meydana gelmiştir ve adeta Rast makamından alınmıştır.

j- Seyir: Durak civarından, durağın altında genişlemiş bölgenin seslerinden seyre başlanır. Önce durak üzerindeki Uşşak dörtlüsünün seslerinde dolaştıktan sonra dizinin

iki tarafında karışık gezinip güçlü Neva perdesinde yarım karar yapar. Bu arada gerekli yerlerde gereken asma kararlar ve diğer özelliklerde gösterilir. Nihayet bütün dizide ve gerekiyorsa genişlemiş kısımda da karışık gezindikten sonra Dügâh perdesinde Uşşak çeşnisi ile tam karar yapılı (Özkan, 2017: 144-145).

1.2.5. Hicaz Makamı

a- Durağı: Dügâh perdesidir.

b- Seyri: İnici-Çıkıcı, bazen de çıkıcı olarak kullanılmıştır.

c- Dizisi: Yerinde Hicaz dörtlüsüne Nevada Rast beşlisinin eklenmesinden meydana gelmiştir.

d- Güçlüsü: Hicaz dörtlüsü ile Rast beşlisinin ek yerindeki 5. derece Neva perdesidir. Üzerinde Rast çeşnisi ile yarım karar yapılı.

e- Asma Karar Perdeleri: Hümayun makamında olduğu gibi, yerinde Nikrizli Nim Hicaz, Dik Kürdi perdelerinde çeşnısiz asma kararlar Hicazda aynen yapılı. Ayrıca Hicaz ailesinin öteki makamlarının yarım karar yaptıkları güçlü perdeleri bu makam için asma karar perdesidir. Bunlar, Nevada Buselikli, Hüseyinde Uşşaklı ve Hicazlı asma kararlardır.

f- Donanımı: Yalnız Si için koma bemolü donanıma yazılır, fa ve do için bakiye diyezi donanıma yazılır.

g- Perdelerin T.M. deki İsimleri: Dügâh, Dik Kürdi, Nim Hicaz, Neva Hüseyni, Eviç, Gerdaniye, Muhayyerdir.

h- Yeden: 2. çizgideki sol Rast perdesidir.

i- Genişlemesi: Hicaz makamı hem dizinin tiz tarafından, hem de pes tarafından, yani durağın altından genişleyebilir.

j- Seyir: Durak veya güçlü civarından seyre başlanır. Diziyi meydana getiren çeşnilerde karışık gezildikten sonra güçlü Neva perdesinde Rast çeşniyle yarım karar yapılır. Bu arada gerekli yerlerde gereken asma kararlar ve geçkiler gösterilir. Nihayet yine bütün dizide ve istenirse genişlemiş kısımda da dolaşıldıktan sonra Dügâh perdesinde Hicaz dizisiyle tam karar yapılır (Özkan, 2017: 164-165).

1.2.6. Rast Makamı

a- Durağı: Rast perdesidir.

b- Seyri: Çıkıcıdır.

c- Dizisi: Yerinde bir Rast beşlisine Nevada bir Rast dörtlüsün eklenmesinden meydana gelmiştir.

d- Güçlüsü: Beşli ile dörtlünün ek yerinde ki Neva perdesidir.

e- Asma Karar Perdeleri: Rast çeşnisinin karar perdesinin bir tanini üstünde Uşşak çeşni vardır. Bu yakınlıktan faydalanılarak Dügâh perdesinde Uşşak çeşniyle asma karar yapılır.

f- Donanımı: Yalnız Si için koma bemolü, fa için bakiye diyezi donanım yazılır.

g- Perdelerin T.M. deki İsimleri: Rast, Dügâh, Segâh, Çargâh, Neva, Hüseyini, Eviç veya Acem, Gerdaniye.

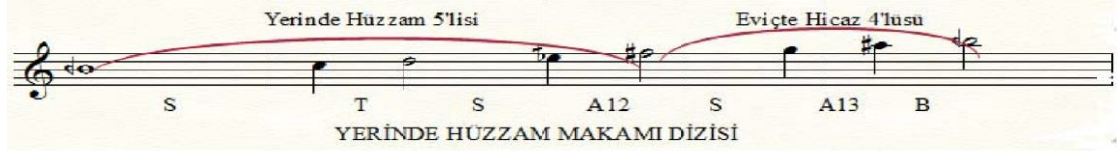
h- Yeden: 1. Aralıktaki bakiye diyezli fa Irak perdesidir.

i- Genişlemesi: Rast makamı çıkıcı ve ağırbaşlı bir makamdır. Bu sebeple genişlemesi pes taraftan, durağın altından olur. Bu da güçlü Neva üstündeki Rast dörtlüsü simetrik olarak Yegâh (re) üstüne göçürülmekle yapılır.

j- Seyir: Durak perdesinden, dizinin durak üzerindeki seslerinden, durak altında genişlemiş kısmın seslerinden seyre başlanabilir. Karışık gezinip Neva perdesinde yarım karar yapılır. Bu arada evvel veya sonra gerekli yerlerde asma kararlar da

gösterilir. Sonra bütün dizide, hatta istenirse genişlemiş kısımda da dolaşıldıktan sonra Rast perdesinde çoğunlukla yedenli tam karar yapılır (Özkan, 2017: 138-139).

1.2.7. Hüzzam Makamı

a- Durağı: Segâh perdesidir.

b- Seyri: İnici-Çıkıcıdır.

c- Dizisi: Hüzzam makamı dizisi, günümüze kadar “Yerinde Hüzzam beşlisine Eviçte Hicaz dörtlüsünün eklenmesinden meydana gelmiştir” diye tarif edilmiştir.

d- Güçlüsü: 3. derece Neva perdesidir. Üzerinde A hicaz çeşnisi ile yarım karar yapılır.

e- Asma Karar Perdeleri: Makamı meydana getiren hemen bütün çeşnilerin buldukları perdeler asma karar perdeleridir. Bu perdelerde üzerinde bulunan çeşnilerle asma kararlar yapılır. Buna göre tizden peste doğru: Gerdaniye perdesinde Buselik çeşnisiyle, Eviç perdesinde Hicaz veya Segâh çeşnisiyle, Dik Hisar perdesinde Nikriz çeşnisiyle, Neva perdesinde Uşşak çeşnisiyle (Neva’da hicazlı kalınırsa, bu güçlüde yarım karardır) asma kararlar yapılabilir. Çargâh da ki Nikrizli karar da önemlidir. Bunlardan başka, Rast perdesine Rast çeşnisiyle düşülebilir ki, bu asma kararlar Basit Suz’nak dizisi meydana gelir. Dügâh perdesinde de Uşşak çeşnisiyle asma karar yapılır ki, bu da Karcıgar dizisinin meydana gelmesine yol açar. Segâh perdesinde tam ve eksik Segâh beşlisiyle Segâh çeşnili ve yine Segâh perdesinde tam ve eksik Ferahnak beşlisiyle Ferahnaklı asma kararlar yapılabilir. Fakat unutulmamalıdır ki tam karar Segâh perdesinde Hüzzam beşlisiyle yapılacaktır. Eviç ve Hisar perdelerinde de çeşnisiz kalmabilir.

f- Donanımı: Yalnız Si için koma bemolü, mi için bakiye bemolü, fa için bakiye diyezi donanıma yazılır. Gerekli diğer değişiklikler eser içinde gösterilir.

g- Perdelerin T.M. deki İsimleri: Pesten tize doğru: Segâh, Çargâh, Neva, Hisar veya Dik Hisar veya Hüseyni, Eviç veya Acem, Gerdaniye, Sünbüle veya Muhayyer (Si için) yine Sünbüle veya Tiz Segâh, Tiz Çargâh ve tiz Nevadır.

h- Yeden: 2. Aralıktaki bakiye diyezli la Kürdi perdesidir.

i- Genişlemesi: Hüzzam makamı bir bakıma basit Süz'nak makamının 3. derecesi üzerinde karar etmesidir. Bu bakımdan Basit Süz'nak makamına bağlıdır, dolayısıyla Rast perdesinde Rast beşlisiyle düşülebilir. Bu suretle yerinde bir Basit Süz'nak dizisi meydana gelir. Dügâh perdesinde Uşşak dörtlüsü bulunduğuna göre, bu perdede de Karcıgar makamı dizisi meydana gelir. Bu üç makamın dizileri iç içedir.

j- Seyir: Bazen güçlüden, bazen durak perdesinden, daha doğrusu Hüzzam beşlisinin seslerinden seyre başlanır. Makamı meydana getiren bütün çeşni ve dizilerde karışık gezinilip güçlü Neva perdesinde Hicaz (A11) çeşnisiyle yarım karar yapılır. Bu arada gerekli yerlerde gereken asma kararlar da gösterilir. Nihayet yine karışık gezinilip Segâh perdesinde mutlaka Hüzzam beşlisi ile yedenli tam karar yapılır (Özkan, 2017: 311-315).

1.2.8. Çargâh Makamı

a- Durağı: Çargâh veya Kaba Çargâh perdesidir.

b- Seyri: Çıkıcı veya çıkıcı-inici olarak kullanılmıştır.

c- Dizisi: Çargâh veya Kaba Çargâh perdesi üzerinde ki bir Çargâh beşlisine derece üzerinde bir Çargâh dörtlüsünün eklenmesinden meydana gelmiştir.

d- Güçlüsü: Rast veya Gerdaniye perdesidir.

e- Donanımı: Çargâh dizisi, tabi bir dizidir. Sesler, herhangi bir değiştirme işareti ile değiştirilmemiştir. Bu sebeple donanımına hiçbir şey yazılmaz.

f- Perdelerin T.M. deki İsimleri: Eğer dizi Çargâh perdesi üzerinde ise Çargâh, Neva, Hüseyni, Acem, Aşiran, Rast, Dügâh, Buselik, Çargâhtır. Eğer dizi Kaba Çargâh

perdesi üzerinde ise Kaba Çargâh, Yegâh, Hüseyini, Aşiran, Acem Aşiran, Rast, Dügâh, Buselik, Çargâhtır.

g- Genişlemesi: Durak perdesi üzerindeki beşli, simetrik olarak tiz durak üzerine veya güçlü üstündeki dörtlü yine simetrik olarak durak altına göçürülür.

h- Seyir: Çargâh, Kaba Çargâh perdesinden veya civarından seyre başlanır. Karışık gezindikten sonra, güçlüde yarım karar yapılır. Daha sonra istenirse dizinin genişlemiş kısmında da gezinilip Çargâh veya Kaba Çargâh perdesinde Çargâh çeşnisi ile tam karar yapılır (Özkan, 2017: 118-119).

1.3. PROBLEM CÜMLESİ

Bu çalışmanın problem cümlesi; “Erzurum Yöresi Ağıt Formundaki Türkülerin Makamsal Özellikleri Nasıldır”? Şeklinde belirlenmiştir.

1.4. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu tez çalışmasında Erzurum yöresine ait TRT Türk Halk Müziği repertuarında kayıtlı olan ağıt türünde ki sözlü eserlerin müzikal açıdan değerlendirilmesi ve bununla beraber yakılmış ağıt kaynakların oluşturulması ve bu kaynakların değerlendirilebilirlik potansiyelinin ortaya konulması, Erzurum yöresi ağıtlarının müzikal ve melodik açıdan özelliklerinin ortaya çıkarılması ve Erzurum yöresi müzikal folklor’ üne muhtemel katkısı amaçlanmıştır.

1.5. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Bu çalışma; Türk Halk Müziğinin en önemli türlerinden biri olan ağıtlar konusunun Erzurum ölçeğinde temelde müzikal özelliklerinin tespit edilmesi, var olabilecek bir takım müzikal özelliklerinin ortaya çıkarılarak Türk Halk Müziğinin diğer türlerinin de benzer çalışmalarla ele alınması ve bununla birlikte Erzurum yöresi Türk Halk Müziği nazariyatının desteklenmesi, Erzurum yöresine ait olan ağıtların, ağıt yakma potansiyeli bakımından zengin olan bu sahanın müzikal bir perspektifle araştırılıp incelenmesi ve bu alanda saha sonra yapılacak olan çalışmalar için ışık tutması bakımından önem arz etmektedir.

1.6. VARSAYIMLAR

- Literatürün taranması ile elde edilen verilerin doğruyu yansıttığı kabul edilmiştir.
- Bulunan kaynaklarda elde edilen bilgilerin doğruyu yansıttığı ve elde edilen verilerin bu çalışma için yeterli olduğu varsayılmıştır.
- TRT repertuarında kayıtlı Erzurum yöresine ait olan toplam 29 adet ağıtın kabul edildiği varsayılmıştır.
- Seçilen örneklemin evreni temsil ettiği varsayılmıştır.

1.7. SINIRLILIKLAR

- Araştırma, ulaşılabilen kaynaklar ile
- Erzurum yöresine ait toplamda 29 tane ağıtın incelenmesi ile
- Türk müzik kültürü içerisinde Erzurum yöresi müzik kültürü ile
- Ayak ve Makam Kavramları ile
- Ağıtın kavramı ile sınırlıdır.

1.8. TANIMLAR

Ağıt: Ölüm sonrası insanların ölenin arkasından söylediği şiirler “ağıt” olarak adlandırılmıştır (Parmaksız, 2010: 13).

Makam: Makam, dizinin bir dörtlü ile bir beşliden veya bir beşli ile bir dörtlüden meydana geldiği bilinmektedir. Bir dizide en önemli perdeler durak, güçlü ve asma karar perdeleridir. İşte makam, bir dizide durak ve güçlünün önemini belirtmek ve diğer kurallara da bağlı kalmak suretiyle nağmeler meydana getirerek gezinmeye denir (Özkan, 2017: 94).

Ayak: Ayaklar (Diziler), Türk Halk Müziği’ndeki ezgilerde, belli karakteristik sesleri bünyesinde bulunduran dizi grupları vardır. Genellikle bu gruplara “Ayak” adı verilmektedir (Emnalar; 1998’de akt, Sümbüllü, 2012: 124).

Uzun hava: Serbest ritimli-usulsüz ezgiler (uzun havalar); ölçü ve düzum bakımından serbest olduğu halde, belli bir dizisi ve bu dizi içinde belli bir seyri bulunan serbest ağızla söylenen halk ezgisidir (Özbek; 1998’de akt, Pelikoğlu, 2012: 23).

Kırık hava: Ritimli-usullü ezgiler (kırık havalar); belirli bir ölçüsü ve ritmi olan, belirli ezgi kalıpları ve kurallara göre seyreden, düzenli ritim özelliği gösteren ezgilerdir (Tatyüz; 2001’de akt, Pelikoğlu, 2012: 23).

Terminoloji: Sanat dalı, bilim dalı veya teknik alanlarda özel olarak kullanılan terimlerin, basit ya da birleşik sözcüklerin, ilgili alana özgü metinlerin çözümlenmesi, ifade edebilmesi veya araştırılması aşamalarında doğru kullanımına yardımcı bir bilim dalı olarak tanımlanmaktadır (Say; 2005’de akt, Pelikoğlu, 2012: 23).

Dizi: Bir makamın içerdiği sesleri ve perdeleri gösterir (Sun; 1998’de akt, Pelikoğlu, 2012: 26). Eş deyişle, belli bir müzik sisteminin kurallarına göre, perdelerin sıralı ve belirli ardıllığıdır (Gazimihal; 1961’de akt, Pelikoğlu, 2012: 26).

Yöre: Fiziksel özellikleri belirli bir arazi birimi üzerinde gelişmiş ve genel ekolojik karakteri kesinlikle belirmiş, hatta bu özellikleri belirli bir zaman dilimi (periodu) ile sınırlanmış en küçük bir “coğrafi birimdir” (Erol, 1993: 7).

Form (Tür): Form olgusu farklı ses örüntüleri arasındaki ilişkileri içerir. Bir müzik yapıtının formu, zamansal bir sanat olan müziğin içinde görel bir düzen algısı sergiler (Altay, 2011: 17).

Makamsallık: Makamsal müzik geleneksel olarak yatay müzik yani ezgisel müzik anlamına gelir. (Şenalp, 2016: 12).

Müzik Analizi: Hem teknik davranışlara, hem de müzikal beklentilere ilişkin disiplinler bütünüdür (Bağçeci, 2003: 162).

THM: Yapıla gelmiş tanımlardan, açıklamalardan ve çeşitli görüşlerden hareketle, Türk halk kültürünün özüne özgü, ulusal, milli müziği olan geleneksel Türk Halk müziğini şöyle tanımlayabiliriz; halkın ortak duygu ve düşüncelerini yansıtan halk içinde her zaman var olan, halk sanatçıları tarafından hiçbir sanat endişesi duymadan yakılmış, yaratılmış (bestelenmiş), halkın ya da halk sanatçılarının çeşitli sosyal ve toplumsal olaylar karşısında ki etkileniş ve duygulanımlarının gelenek ve görenekler çerçevesi içinde, ezgiyle anlatan ortak halk verileridir (Pelikoğlu, 2012: 18).

TSM: Türk Sanat Müziği; kendine özgü bir ses sistemine dayalı, usul, makam ve form şekillerine uygun olarak yapılmış (bestelenmiş) sanat değeri taşıyan müzik türüdür (Gündüz, 1999: 2).

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, verilerin toplanması ve verilerin değerlendirilmesi ile ilgili yöntem ve yaklaşımlar ele alınmıştır.

Araştırmanın bu bölümünde, kullanılan yöntem ve araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, verilerin toplanması, işlenmesi, çözümlenmesi ve yorumlanmasına ilişkin izlenen yöntem ve teknikler açıklanmıştır.

2.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

“Araştırma modeli bir araştırmanın amacına uygun ve ekonomik olarak verilerin toplanması, çözümlenmesi için gerekli koşulları düzenlemeye denir. Koşulların düzenlenmesinde iki model vardır. Bunlar, tarama modeli ve deneme modelidir. Bu temel yaklaşımlar araştırmacı tarafından amaca ve içinde bulunulan duruma göre kullanılmalıdır (Karasar, 2007: 76).

Bu araştırma, Erzurum yöresine ait olan TRT Türk halk müziği repertuarında yer alan ağıtların makamsal analizlerinin yapılarak ortaya konulması için hazırlanmıştır. Araştırma, bilimsel araştırmalardan tarama modeliyle yürütülmüştür.

Bu bilgiler doğrultusunda, bu araştırmada genel tarama modelinden yararlanılmış ve araştırma için belirlenen konunun temellendirilmesi ve yönlendirilmesi için literatür taraması yapılarak konuyla ilgili bilgiler toplanmıştır. İhtiyaç duyulan veriler, konuyla ilgili tezler, kütüphane-arşiv ve internet taraması yapılarak elde edilmiştir.

Bu araştırma Erzurum yöresine ait olan TRT Türk halk müziği repertuarında kayıtlı ağıtların makamsal açıdan incelenmesi açısından ele alınmış makamsal analizleri yapılarak ortaya konulmuştur.

2.2. EVREN VE ÖRNEKLEM

“Evren, araştırma sonuçlarının genellenmek istendiği elamanlar bütünüdür. Bu bütün, ortak özellikleri olan canlı ya da cansız her türlü elemanı içerebilir” (Karasar, 2007: 76).

Bu araştırmanın evrenini; TRT Türk halk müziğinde repertuarında bulunan toplam 300'e yakın türkü içerisinde random yöntemi ile 29 ağıt belirlenmiştir.

“Belli bir evrenden, belli kurallara göre seçilmiş ve seçildiği evreni temsil yeterliliği kabul edilen küçük kümedir. Üzerinde araştırma yapılan gözlenebilir ve ortak özelliklere sahip birimler topluluğundan, rastsal ve az sayıda seçilen birimlerin incelenmesi ve elde edilen sonuçlardan yararlanarak bu topluluğa ilişkin tahminde bulunulması işlemine ise örnekleme denir” (Bülbül, 2001: 139).

Bu bilgiler ışığında araştırmanın örneklemini ise; Erzurum yöresine ait olan ağıtlar oluşturmaktadır.

2.3. VERİLERİN TOPLANMASI

Araştırmada makamsal incelemeyi belirlemek ve makamsal incelemeyi dolaylı ya da dolaysız şekilde ilişkili kaynaklara ulaşarak, problemin çözümüne nitel olarak katkı sağlayacak bilgileri toplamak için literatür taraması yapılmıştır. Literatür taraması ile konuyla ilgili kaynaklara ulaşılmaya çalışılmıştır. Kaynaklar kitap, dergi, makale, tez vb. den oluşmaktadır.

Bu çalışmada ayrıca nota yazım programı kullanılarak, mevcut olan eserler yeniden notaya alınmıştır.

2.4. VERİLERİN ANALİZİ

Toplanan veriler, düzenlenen alt problem kapsamında ele alınmış, analiz edilmiş ve yorumlanmıştır. Sonuçlar çalışmanın bulgular kısmında sunulmuştur.

Bu çalışmada, özgün yöntemine göre makamsal analizde, belirlenen ağıtlar; makam teorisinde kullanılan güçlüsü, donanımı, dizisi, karar sesi, yedeni, seyir karakteri, ses değiştirici işaretleri, ses aralığı, genişlemesi, en pes ve en tiz sesleri yönlerinden Türk müziği makamsal özelliklerine göre analize tabi tutulmuştur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmanın probleminin çözümleri sonucunda elde edilen bulgular ve yorumlara yer verilmiştir.

TRT Türk halk müziği repertuarında kayıtlı bulunan Erzurum yöresine ait toplam 300' yakın eser içerisinden random yöntemi ile 29 tane ağıt türünde eser tespit edilmiş olup bu ağıtların makam yönünden benzerlik ve farklılıkları ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Bu bulgular doğrultusunda; ele alınıp incelenen eserler, araştırmanın 1. alt problemi doğrultusunda aşağıda ki gibi yorumlanmıştır.

3.1. PROBLEME İLİŞKİN BULGU VE YORUMLAR

Araştırmanın bu bölümünde çalışmanın problemini oluşturan; Erzurum yöresi ağıt türükülerinin makamsal karşılıkları nelerdir? Sorusuna cevap aranmıştır.

Erzurum yöresine ait olan ağıtlar makamsal açıdan analiz edilmişlerdir. Eserlerin makamsal analizlerinde; karar sesi (durağı), güçlüsü, seyri, dizisi, donanımı, yedeni, genişlemesi ve asma karar perdeleri gibi makamsal özellikleri bakımından incelenmiştir.

Araştırmada Erzurum yöresine ait ağıtlar finale nota yazım programı ile yeniden notaya alınmıştır. İncelemeleri yapılan ağıtlar numara sırasına göre verilmiştir. İncelemede ilk önce ilgili eserin notası verilmiş, eserin kimlik bilgileri açıklanmış ve daha sonra eserin sözlü bölümlerinden itibaren cümle ve motiflerine ayrılarak geleneksel makam anlayışına göre analize tabi tutulmuştur. Eserlerin ara söz (aranağme) olarak çalınan bölümleri analiz dışı bırakılmıştır. Çünkü türükülerimizdeki ara saz olarak çalınan bölümler çoğunlukla nakarat (bağlantı) bölümleridir ve analize dâhil edilmemiştir. Erzurum yöresine ait ağıtların makamsal analizleri aşağıda ki gibidir.

1. "Erzurum Çarşı Pazar" adlı 615 Repertuar Numaralı Eserin Notası ve Makamsal İncelemesi.

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA NO: 615
İNCELEME TARİHİ: 15.03.1974

DERLEYEN
M. SARISÖZEN

DERLEME TARİHİ

YÖRESİ
ERZURUM

NOTAYA ALAN
M.SARISÖZEN

KİMDEN ALINDIĞI
FARUK KALELİ

ERZURUM ÇARŞI PAZAR

SÜRESİ:

ER ZU RUM ÇAR ŞI PA ZAR NEY Nİ MAM MA NA MAN
PA LAN DÖ KEN YÜ CE DAĞ " " " " " "

NEY Nİ MAM MA NA MAN NEY Nİ MAM MA NA MAN SA RI GE LİN
" " " " " " " " " " " "

İ ÇİN DE BİR KIZ GE ZER HOP Nİ NEN NÖL SÜN
AL TI MOR SÜN BÜL LÜ BAĞ " " " " " "

SA RI GE Lİ NA MAN SA RI GE Lİ NA MAN SA RI GE Lİ NA MAN
" " " " " " " " " " " "

SU NA YA RİM E LİN DE Dİ VİT KA LEM
" " " " SE Nİ VER MEM YAD LA RA

NEY Nİ MAM MA NA MAN NEY Nİ MAM MA NA MAN NEY Nİ MAM MA NA MAN
" " " " " " " " " " " "

SA RI GE LİN KAT Lİ ME FER MAN YA ZAR HOP Nİ NE NÖL SÜN
" " " " Nİ CE Kİ BU CA NİM SAĞ " " " " " "

SA RI GE Lİ NA MAN SA RI GE LİN NA MAN
" " " " " " " " " " " "

2

ERZURUM ÇARŞI PAZAR (NEYNİM AMMAN AMAN, NEYNİM AMMAN AMAN, NEYNİM AMMAN AMAN
SARI GELİN)
İÇİNDE BİR KIZ GEZER (HOP NİNE ÖLSÜN SARI GELİN AMAN, SARI GELİN AMAN, SARI GELİN AMAN
SUNA YARİM)
ELİNDE DİVİT KALEM (NEYNİM AMMAN AMAN, NEYNİM AMMAN AMAN, NEYNİM AMMAN AMAN
SARI GELİN)
KATLİME FERMAN YAZAR (HOP NİNE ÖLSÜN SARI GELİN AMAN, SARI GELİN AMAN, SARI GELİN AMAN
SUNA YARİM)

PALANDÖKEN YÜCE DAĞ (NEYNİM AMMAN AMAN, NEYNİM AMMAN AMAN, NEYNİM AMMAN AMAN
SARI GELİN)
ALTI MOR SÜMBÜLLÜ BAĞ (HOP NİNE ÖLSÜN SARI GELİN AMAN, SARI GELİN AMAN, SARI GELİN AMAN
SUNA YARİM)
SENİ VERMEM YADLARA (NEYNİM AMMAN AMAN, NEYNİM AMMAN AMAN, NEYNİM AMMAN AMAN
SARI GELİN)
NİCEKİ BU CANIM SAĞ (HOP NİNE ÖLSÜN SARI GELİN AMAN, SARI GELİN AMAN, SARI GELİN AMAN
SUNA YARİM)

615 Repertuvar numaralı “Erzurum Çarşı Pazar” isimli bu eser, türkü içerisinde ki, üçüncü mısranın üçüncü satırında geçen “Seni vermem yâdlara neynim amman amman Sarı Gelin” adlı sözler itibari ile ölüm-ayrılık ağıtı olarak belirlenmiştir.

TÜRKÜNÜN KİMLİK BİLGİLERİ**Adı:** Erzurum Çarşı Pazar**Repertuvar No:** 615**Yöresi:** Erzurum**Kimden Alındığı:** Faruk Kaleli**Derleyen:** M. Sarısözen**TÜRKÜNÜN MAKAMSAL ANALİZİ****Karar Sesi (Durağı):** La (dügâh)**Güçlüsü:** Mi (Hüseyni)**Seyri:** İnici-Çıkıcı

Dizisi: Bu dizi Geleneksel Türk Müziği kuramında Hüseyni makamı dizisi adıyla tanımlanmaktadır.

Donanımı: Türküde kullanılan ses dizisi incelendiğinde donanımında Si bemol 2 ses değiştirici işaretinin kullanıldığı görülmektedir. Eser içerisinde Fa diyez ses değiştirici işareti kullanılmıştır. Bu durum eserin Hüseyni olduğunu göstermektedir.

Yeden: Eserde yeden kullanılmamıştır.

Genişlemesi: Eser 6 ses içerisinde olup genişleme yapılmamıştır.

Asma Karar Perdeleri: Türkü A+B şeklindeki cümlelerden oluşmaktadır.

Eserin, nakarat bölümü ara saz bölümü olarak çalınmaktadır.

A CÜMLESİ

ER ZU RUM ÇAR Şİ PA ZAR NEY Nİ MAM MA NA MAN
NEY Nİ MAM MA NA MAN NEY Nİ MAM MA NA MAN SA RI GE LİN

Türkü A ve B cümlesi olmak üzere iki cümleden oluşmaktadır. A cümlesinin birinci motifinde Dügâh perdesinden seyre başlamış Hüseyini beşlisi kullanılarak güçlü perdesi gösterilmiştir. Re Neva perdesinde Rastlı kısa bir asma kalış yapmıştır. İkinci motifte ise; Do Çargâh perdesinde Çargâhlı, Segâh perdesinde Çargâhlı asma kalışlar yapıp, La Dügâh perdesinde karar verilmiştir.

B CÜMLESİ

İ ÇİN DE BİR KIZ GE ZER HOP Nİ NEN NÖL SÜN
SA RI GE Lİ NA MAN SA RI GE Lİ NA MAN SA RI GE Lİ NA MAN SU NA YA RİM

Türkünün B Cümlesinin birinci motifinde; Ezgiye Çargâh perdesinde başlamıştır. Çargâhta Çargâhlı asma kalış yapılmış ve Uşşak dörtlüsü kullanılarak Re Neva perdesi gösterilmiş ve tekrar Hüseyini beşlisi ile güçlü sesi Mi Hüseyini perdesi vurgulanmıştır. İkinci motifte ise; Hüseyinide Kürdili, Nevada Buselikli yine Hüseyinide Uşşaklı, Re Neva perdesinde Rastlı asma kalışlar yapıldıktan sonra Do Çargâhta Çargâhlı, Si Segâhta Segâhlı asma kalışlar gösterildikten sonra karar verilmiştir.

Yapılan makamsal analiz doğrultusunda, Hüseyini makamı ses dizisi içerisinde olduğu tespit edilen Türk Halk Müziği repertuarında ki bu eserin Hüseyini Türkü adı ile adlandırılmasının doğru olacağı düşünülmektedir.

2. “Mızıkla Çalındı Düğün mü Sandın (Yemen Türküsü)” adlı 794
Repertuvar Numaralı Eserin Notası ve Makamsal İncelemesi.

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA NO: 794
İNCELEME TARİHİ : 4.10.1974

DERLEYEN
MUZAFFER SARISÖZEN

YÖRESİ
ERZURUM

MIZIKLA ÇALINDI DÜĞÜN MÜ SANDIN
(YEMEN TÜRKÜSÜ)

DERLEME TARİHİ
08.04.1944

KİMDEN ALINDIĞI
FARUK KALELİ

NOTAYA ALAN
MUZAFFER SARISÖZEN

SÜRESİ :

MI ZI KA ÇA LIN DI DÜ ĞÜN MÜ SAN
KO YUN GE İİR KU ZU SU NUN A SAN
A ĞA MI YOL LA DIM YE ME NE Lİ

DİN AL BE YAZ BAY RA Ğİ GE LİN Mİ SAN
YOK SI RA LAN MIŞ KÜ LE RİN SÜ DÜ
NE ÇİF TE TA BAN CA LAR TAK MIŞ BE Lİ

DİN YE ME NE Ğİ DE Nİ GE LİR Mİ SAN
YOK A ĞAM SIZ DA BU YER LE RİN TA Dİ
NE AY RİL MAK O LUR MU TA ZE GE Lİ

DİN DÖN GEL A ĞAM DÖN GEL DA YA NA Mİ
YOK " " " " " " " " " "
NE " " " " " " " " " "

RAM UY KU GAF LET BAS MIŞ U YA NA Mİ
" " " " " " " " " "

RAM A ĞAM ÖL DÜ ĞÜ ME E YE
" " " " " " " " "

2

YEMEN TÜRKÜSÜ
(sahife :2)

YE YE Yİ NA NA Nİ RAM
" " " " " "

MIZIKA ÇALINDI DÜĞÜN MÜ SANDIN
AL BEYAZ BAYRAĞI GELİN Mİ SANDIN
YEMENE GİDENİ GELİR Mİ SANDIN

DÖN GEL AĞAM DÖN GEL DAYANAMIRAM
UYKU GAFLET BASMIŞ UYANAMIRAM
AĞAM ÖLDÜĞÜNE(cy ey cy) İNANAMIRAM

--2--
KOYUN GELİR KUZUSUNUN ADI YOK
SIRALANMIŞ KÜLEKLERİN SÜDÜ YOK
AĞAMSIZDA BU YERLERİN TADI YOK
__Bağlantı__

--3--
AĞAMI YOLLADIM YEMEN ELLERİNE
ÇİFTE TABANCALAR TAKMIŞ BELİNE
AYRILMAK OLUR MU TAZE GELİNE
__Bağlantı__

794 Repertuvar numaralı “Mızıka Çalındı Düğün mü Sandın” isimli bu eser, türkü içerisinde ki, birinci mısradaki geçen “Mızıka çalındı düğün mü sandın, Al beyaz Bayrağı gelin mi sandın, Yemene gideni gelir mi sandın” ve eserin bağlantı bölümünde geçen” dön gel ağam dön gel dayanamiram, uyku gaflet basmış uyanamiram, ağam öldüğüne inanamiram” adlı sözler itibari ile Ölüm-Ayrılık Ağıtı olarak belirlenmiştir.

TÜRKÜNÜN KİMLİK BİLGİLERİ

Adı: Mızıka Çalındı Düğün Mü Sandın

Repertuvar No: 794

Yöresi: Erzurum

Kimden Alındığı: Faruk KALELİ

Derleyen: M. SARISÖZEN

TÜRKÜNÜN MAKAMSAL ANALİZİ

Karar sesi (Durağı): La (Dügâh)

Güçlüsü: Re (Neva)

Seyri: İnici

Dizisi: Bu dizi Geleneksel Türk Müziği kuramında Gerdaniye Makamı dizisi adıyla tanımlanmaktadır.

Donanımı: Türküde kullanılan ses dizisi incelendiğinde donanımında Fa diyez ses değiştirici işaretinin kullanıldığı görülmektedir. Eser içerisinde Si bemol perdesi kullanılmamış olup duyumda bu perdesin var olduğu otoriterlerince kabul edilmiş bir durumdur. Dolayısıyla makamsal analiz (Si Segâh) perdesi varmış gibi değerlendirilerek yapılmıştır.

Yeden: Eserde yeden kullanılmamıştır. Eser içerisinde fa diyez ses değiştirici işaret vardır.

Genişlemesi: Eser 9 ses içerisindeki genişleme olmamıştır.

Asma Karar Perdeleri: Türkü A+B şeklindeki iki cümleden oluşmaktadır. Eserin makamsal analizi saz bölümünden itibaren başlamaktadır.

A CÜMLESİ

Bu cümlede birbirinin tekrarı olan 4 tane A cümlesi mevcuttur. Birinci motifte; Çargâh perdesinde Çargâhlı asma kalış yapılmış ve makamın güçlü sesi olan Re Neva perdesi yarım karar yaptıktan sonra Gerdaniye perdesine Rastlı çıkılıp Hüseyinde Kürdili, Re Nevada Buselikli asma kalışlar yapılmıştır.

B CÜMLESİ

B cümlesine Gerdaniye perdesi üzerinde Rast çeşniyle başlayıp sırasıyla Hüseyinde Uşşak ve Çargâhta Çargâh çeşnilerini kullanarak Rast perdesinde Rastlı asma kalışlar gösterdikten sonra Uşşak dörtlüsü ile karar verilmiştir.

Yapılan makamsal analiz doğrultusunda, Gerdaniye makamı ses dizi içerisinde olduğu tespit edilen Türk Halk Müziği'nde ki bu eserin Gerdaniye Türkü adı ile adlandırılmasının doğru olacağı düşünülmektedir.

3. “Değirmen Başında Vurdular Beni” adlı 994 Repertuvar Numaralı Eserin Notası ve Makamsal İncelemesi.

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA NO:994
İNCELEME TARİHİ :12.06.1975

DERLEYEN
NERİMAN TÜFEKÇİ

YÖRESİ
ERZURUM

DEĞİRMEN BAŞINDAN VURDULAR BENİ

DERLEME TARİHİ
14.03.1958

KİMDEN ALINDIĞI
MEMET ŞABAN ATAMAN

NOTAYA ALAN
NERİMAN TÜFEKÇİ

SÜRESİ:

DE ĞİR MEN BA ŞIN DA VUR DU LAR BE
DE ĞİR MEN BA ŞIN DA VUY A NA TE
A TI MI BAĞ LA DIM NA RA ĞA CI
Nİ VUY KİR Lİ TŪ TŪN LŪ ĞE O ĞU
PEM VUY GAY TAN BI YİH LA RA NO ĞU
NA VUY PER ÇE MİM DO LAŞ TI O ĞU
LO ĞU LO ĞUL SAR DI LAR BE Nİ
LO ĞU LO ĞUL GŪL SU Yİ SER PEM
LO ĞU LO ĞUL GŪ LA ĞA CI NA
VUR MA RA GIP VUR MA NAR DA NE Sİ
YE VUY A NA MIN BA BA MI NO ĞUL
LO ĞU LO ĞUL BİR DA NE Sİ YEM

DEĞİRMEN BAŞINDA VURDULAR BENİ, Vuy
KİRLİ TŪTŪNLŪĞE (Oğul Oğul Oğul) SARDILAR BENİ
Bağlantı: VRUMA RAGIP VURMA, NAR DANESİYEM Vuy
ANAMIN BABAMIN (Oğul Oğul Oğul) BİRDANESİYEM
DEĞİRMEN BAŞINDA VUY ANA TEPEM Vuy
GAYTAN BIYIĞLARAN (Oğul Oğul Oğul) GŪL SUYI SERPEM
Bağlantı:-----
ATIMI BAĞLADIM NAR AĞACINA Vuy
PERÇEMİM DOLAŞTI (Oğul Oğul Oğul) GŪLAĞACINA
Bağlantı:-----

994 Repertuvar numaralı “Değirmen Başında Vurdular Beni” isimli eser, türkü içerisinde ki, birinci mısradaki geçen “değirmen başında vurdular beni, kirli tütünlüye sardılar beni” ve türkünün bağlantı bölümünde geçen “vurma Ragıp vurma, nar danesiyem, anamın babamın bir danesiyem” adlı sözler itibarı ile Ölüm-Ayrılık Ağıtı olarak belirlenmiştir.

TÜRKÜNÜN KİMLİK BİLGİLERİ

Adı: Değirmen Başında Vurdular Beni

Repertuvar No: 994

Yöresi: Erzurum

Kimden Alındığı: Mehmet Şaban ATAMAN

Derleyen: Neriman TÜFEKÇİ

TÜRKÜNÜN MAKAMSAL ANALİZİ

Karar sesi (Durağı): La (Dügâh)

Güçlüsü: Re (Neva)

Seyri: İnici-Çıkıcı

Dizisi: Bu dizi Geleneksel Türk Müziği kuramında Gerdaniye Makamı dizisi adıyla tanımlanmaktadır.

Donanımı: Türküde kullanılan ses dizisi incelendiğinde donanımında Si bemol 2 ses değiştirici işaretinin kullanıldığı görülmektedir. Eser içerisinde Fa diyez ses değiştirici işareti kullanılmıştır.

Yeden: Eserde yeden kullanılmamıştır.

Genişlemesi: Eser 9 ses içerisindeki. Türküde genişleme olmuştur.

Asma Karar Perdeleri: Türkü A+B şeklinde ki iki cümleden oluşmaktadır.

A CÜMLESİ

A cümlesinin birinci motifinde; Fa diyez Eviç perdesinde Segâhlı asma kalış, Hüseyinde Uşşaklı asma kalış ve Re Neva perdesinde Rastlı asma kalışlar yapılmıştır. İkinci motifinde ise tekrardan Neva perdesinde Rastlı, Mi Hüseyini perdesinde Uşşaklı asma kalışlar yapılmıştır.

B CÜMLESİ

B Cümlesini birinci motifinde; Çargâhta Çargâhlı seyre başlamış Nevada Buselik, Çargâhta Çargâh, Segâhta Segâh ve Rast perdesinde Rastlı asma kalış yapmıştır. İkinci motifte ise; Dügâhta Uşşaklı olarak karar vermiştir.

Yapılan makamsal analiz doğrultusunda, Gerdaniye makamı ses dizisi içerisinde olduğu tespit edilen Türk Halk Müziği'nde ki bu eserin Gerdaniye Türkü ile adlandırılmasının doğru olacağı düşünülmektedir.

4. “Kırmızı Gül Demet Demet” adlı 1175 Repertuar Numaralı Eserin Notaları ve Makamsal İncelemesi.

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA NO: 1175
İNCELEME TARİHİ: 04.12.1975

DERLEYEN
NİDA TÜFEKÇİ

YÖRESİ
ERZURUM

DERLEME TARİHİ
19.08.1964

KİMDEN ALINDIĞI
MUHARREM AKKUŞ

NOTAYA ALAN
NİDA TÜFEKÇİ

KIRMIZI GÜL DEMET DEMET

SÜRESİ:

KIR MI Zİ GÜ L DE MET DE ME T KIR MI Zİ GÜ L DE MET DE MET
KIR MI Zİ GÜ L HER DE MOL MA Z KIR MI Zİ GÜ L HER DE MOL MAZ
KIR MI Zİ GÜ LÜN HA ZA NI KIR MI Zİ GÜ LÜN HA ZA NI

SEV DA DE Ğİ L Bİ RA LE ME T BA LAM NE N Nİ YA V RU M NE N Nİ
YA RA LA RA MER HE MOL MA Z " " " " " " " " " " " "
A ĞAÇ LAR DÖ KER GA ZE Lİ " " " " " " " " " " " "

GİT Tİ GEL ME Z OL MU HA N NE T GİT Tİ GE L ME Z OL MU HA N NET
OL TA BİP DE N DER MAN GE L ME Z OL TA Bİ P DE N DER MAN GE L MEZ
KA RA YA Ğİ ZİN GÜ ZE Lİ KA RA YA Ğİ ZİN GÜ ZE Lİ

ŞOL RE VAN DA BA LAM GA L DI YAV RUM GA L DI BA LA M NE N Nİ
"
" "

KIRMIZI GÜL DEMET DEMET
SEVDA DEĞİL BİR ALAMET, BALAM NENNİ, YAVRUM NENNİ,
GİTTİ GELMEZ OL MUHANNET,
ŞOL REVANDA BALAM GALDI, YAVRUM GALDI, BALAM NENNİ,

KIRMIZI GÜL HER DEM OLMAZ,
KARALARA MERHEM OLMAZ, BALAM NENNİ, YAVRUM NENNİ,
TABİP DEN DERMAN GELMEZ
ŞOL REVANDA BALAM GALDI, YAVRUM GALDI, BALAM NENNİ,

KIRMIZI GÜLÜN HAZANI,
AĞAÇLAR DÖKER GAZELİ, BALAM NENNİ, YAVRUM NENNİ,
KARAYAĞIZIN GÜZELİ,
ŞOL REVANDA BALAM GALDI, YAVRUM GALDI, BALAM NENNİ,

1175 Repertuar numaralı “Kırmızı Gül Demet Demet” isimli bu eser, türkü içerisinde geçen bütün mısralarda ki sözler itibari ile Ölüm-Ayrılık Ağıtı olarak belirlenmiştir.

TÜRKÜNÜN KİMLİK BİLGİLERİ

Adı: Kırmızı Gül Demet Demet

Repertuvar No: 1175

Yöresi: Erzurum

Kimden Alındığı: Muharrem AKKUŞ

Derleyen: Nida TÜFEKÇİ

TÜRKÜNÜN MAKAMSAL ANALİZİ

Karar sesi (Durağı): La (Dügâh)

Güçlüsü: Re (Neva)

Seyri: Çıkıcı

Dizisi: Bu dizi Geleneksel Türk Müziği kuramında Uşşak Makamı dizisi adıyla tanımlanmaktadır.

Donanımı: Türküde kullanılan ses dizisi incelendiğinde donanımında Si bemol 2 ses değiştirici işaretinin kullanıldığı görülmektedir.

Yeden: Eserde yeden kullanılmamıştır.

Genişlemesi: Eser 5 ses içerisindedir. Türküde genişleme olmamıştır.

Asma Karar Perdeleri: Türkü A+B şeklinde ki iki cümleden oluşmaktadır.

A CÜMLESİ

Musical notation for A Cümlesi, featuring a treble clef, a key signature of one flat (B-flat), and a 7/4 time signature. The melody consists of a series of eighth and sixteenth notes, with some notes beamed together. The lyrics are: KIR MI ZI GÜ L DE MET DE ME T KIR MI ZI GÜ L DE MET DE MET

A Cümlesinin birinci motifinde; Çargâh perdesinde Çargâhlı asma kalış gösterildikten sonra güçlü Re Neva perdesinde Uşşak dörtlüsü ile yarım karar gösterilmiştir.

B CÜMLESİ

Musical notation for B Cümlesi, featuring a treble clef, a key signature of one flat (B-flat), and a 7/4 time signature. The melody consists of a series of eighth and sixteenth notes, with some notes beamed together. The lyrics are: SEV DA DE Ğİ L Bİ RA LE ME T BA LAM NE N Nİ YA V RU M NE N Nİ

B Cümlesinin birinci motifinde; Segâh perdesinde Segâhlı, Do Çargâh perdesinde Çargâhlı asma kalışlar gösterildikten sonra Uşşak dörtlüsü ile karar verilmiştir.

Yapılan makamsal analiz doğrultusunda, Uşşak makamı ses dizisi içerisinde olduğu tespit edilmiş olan Türk Halk Müziği repertuarında ki bu eserin Uşşak türkü adı ile adlandırılmasının doğru olacağı düşünülmektedir.

5. “Gurbet Elde Baş Yastığa Gelende” adlı 2145 Repertuvar Numaralı Eserin Notaları ve Makamsal İncelemesi.

TRT MÜZİK DAİRESİ
THM REPERTUAR SIRA No: 2145
İNCELEME TARİHİ: 25.02.1982

DERLEYEN:
MUZAFFER YÖDEM

YÖRESİ:
ERZURUM

GURBET ELDE BAŞ YASTIĞA GELENDE

DERLEME TARİHİ:
1968

KİMDEN ALINDIĞI:
AĞLA KESKİN (MEY)
İLHAMİ USLU (SES)

NOLATAYA ALAN :
YÜCEL PAŞMAKCI

SÜRESİ: ♩= 48

03.09.1978

GURBE TEL DE BAŞ YA S TI ĞA
GE LE N DE
GAYET YAMA NO LUR İ Şİ GA Rİ BİN GA Rİ BIN
GE LE NOL MAZ Gİ DE NOL MAZ YA Nİ NA
SI ZI LAR TOP RA ĞI DA ŞI GA Rİ BİN GA Rİ BAN

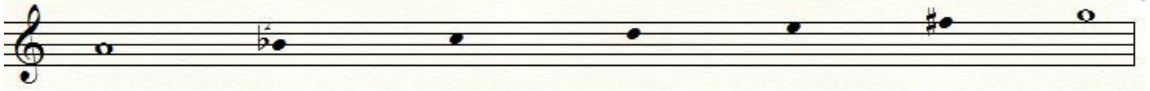
GURBET ELDE BAŞ YASTIĞA GELENDE
GAYET YAMAN OLUR İŞİ GARİBİN
GELEN OLMAZ GİDEN OLMAZ YANINA
SIZILAR TOPRAĞI DAŞI GARİBİN

ANAM YOK Kİ YAKA YIKA YAŞ DÖKE
BACIM YOK Kİ SAÇLARINDAN SAÇ SÖKE
GARDAŞ YOK Kİ MEZERİME DAŞ DİKE
BİR ÇALIDIR MEZER DAŞI GARİBİN

2145 Repertuvar numaralı “Gurbet Elde Baş Yastığa Gelende” isimli bu eser, türkü içerisinde ki, ikinci mısradaki geçen “anam yok ki yaka yika daş dök, bacım yok ki saçlarından saç söke, gardaş yok ki mezerime daş dike, bir çaladır mezer daşı garibin” adlı sözler itibari ile Ölüm-Ayrılık Ağıtı olarak belirlenmiştir.

TÜRKÜNÜN KİMLİK BİLGİLERİ**Adı:** Gurbet Elde Baş Yastığa Gelende**Repertuvar No:** 2145**Yöresi:** Erzurum**Kimden Alındığı:** Ağa KESKİN (Mey), İlhami USLU (Ses)**Derleyen:** Muzaffer YÖNDEM**TÜRKÜNÜN MAKAMSAL ANALİZİ****Karar sesi (Durağı):** La (Dügâh)**Güçlüsü:** Re (Neva)**Seyri:** Çıkıcı

Dizisi: Bu dizi Geleneksel Türk Müziği kuramında Gerdaniye Makamı dizisi adıyla tanımlanmaktadır.

Donanımı: Türküde kullanılan ses dizisi incelendiğinde donanımında Si bemol 2 ses değiştirici işaretinin kullanıldığı görülmektedir.

Yeden: Eserde yeden kullanılmamıştır.

Genişlemesi: Eser 7 ses içerisindedir. Türküde genişleme olmamıştır.

Asma Karar Perdeleri: Türkü A+B şeklinde ki iki cümleden oluşmaktadır.

A CÜMLESİ

GURBE TEL DE BAŞ YA S TI ĞA

GE LE N DE

A Cümlesinin birinci motifinde; Eviçte Segâhlı, Mi Hüseyni perdesinde Uşşaklı ve Re Neva perdesinde Rastlı asma kalışlar yapılmıştır.

Not: Birinci motifte analizler, duyum üzere (Fa diyez) Eviç perdesi kullanıldığı düşünülerek yapılmıştır.

İkinci motifte; Re Neva perdesinde Uşşaklı, (si bir koma bemol) Segâh perdesinde Segâhlı asma kalışlar gösterildikten sonra Uşşak dörtlüsü ile karar perdesine gelinmiştir.

B CÜMLESİ

GAYET YAMA NO LUR İ Şİ GA Rİ BİN GA Rİ BİN

GE LE NOL MAZ Gİ DE NOL MAZ YA NI NA

Sİ Zİ LAR TOP RA ĞI DA ŞI GA Rİ BİN GA Rİ BAN

B cümlesinin birinci motifinde; Uşşak dörtlüsü gösterildikten sonra (Si bir koma bemol) Segâh perdesinde Segâhlı asma kalış yapılmış ve Uşşak dörtlüsü ile karar verilmiştir. İkinci motifinde ise; Segâhta Segâhlı asma kalış yaparak Dügâhta Uşşaklı ve yedensiz karar verilmiştir.

Yapılan makamsal analiz doğrultusunda, Gerdaniye makamı ses dizisi içerisinde olduğu tespit edilmiş olan Türk Halk Müziği repertuarında ki bu eserin Gerdaniye Türkü adı ile adlandırılmasının doğru olacağı düşünülmektedir.

6. “Bir Sandığım Vardı” adlı 2079 Repertuar Numaralı Eserin Notası ve Makamsal İncelemesi.

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA NO: 2079
İNCELEME TARİHİ: 06.07.1982

DERLEYEN
NİDA TÜFEKÇİ

YÖRESİ
BAYBURT_ERZURUM

DERLEME TARİHİ
03.02.1981

KİMDEN ALINDIĞI
CELAL KAYALIER
ALİ ATICI

BİR SANDIĞIM VARDI
(SENE GARDAŞ SENE)

NOTAYA ALAN
NİDA TÜFEKÇİ

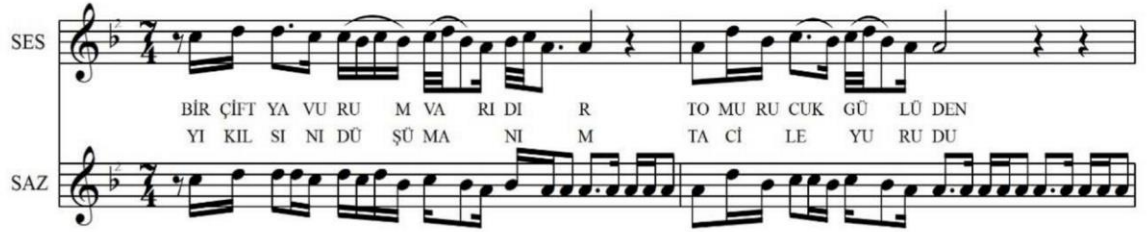
SES

SAZ

BİR SAN DI ĞIM VA RI DI RI SIR MA DA NI TE Lİ DE Nİ
BİR YA NIM ER Zİ Nİ CA NI VER MEM BA YI BUR DU

SES

SAZ

BİR ÇİFT YA VU RU M VA RI DI R TO MU RU CUK GÜ LÜ DEN
Yİ KİL Sİ Nİ DÜ ŞÜ MA Nİ M TA Cİ LE YU RU DU

SES

SAZ

BİR ÇİFT YA VU RU M VA RI DIR TO MU RU CUK GÜ LÜ DEN
Yİ KİL Sİ Nİ DÜ ŞÜ MA NİN TA Cİ LE YU RU DU

SES

SAZ

NA SİL A YI RI LA YI MI GÜL YÜ ZÜ LÜ YA Rİ DE N
SA ĞO LA Sİ A NA MI BE Nİ DO ĞU RU DU Nİ

2

SES

İŞ DE BÖ YÜ LE BÖ YÜ LE HAL DE Lİ GÖ NÜL
VU RUN GA RI DAŞ VU RU N GE LENDÜ ŞÜ MA N DIR

SAZ

SES

İS DER A ĞI LA İS DER GÜL DE Lİ GÖ NÜL
VU RUN GA RI DA Ş VU RUN GE LENDÜ ŞÜ MA N DIR

SAZ

2079 Repertuar numaralı “Bir Sandığım Vardı” isimli bu eser, türkü içerisinde geçen bütün sözler itibari ile Gurbet-Ayrılık Ağıtı olarak belirlenmiştir.

TÜRKÜNÜN KİMLİK BİLGİLERİ

Adı: Bir Sandığım Vardı (Sene Gardaş Sene)

Repertuvar No: 2079

Yöresi: Erzurum

Kimden Alındığı: Celal KAYALIER

Derleyen: Nida TÜFEKÇİ

TÜRKÜNÜN MAKAMSAL ANALİZİ

Karar sesi (Durağı): La (Dügâh)

Güçlüsü: Re (Neva)

Seyri: İnici-Çıkıcı

Dizisi: Bu dizi Geleneksel Türk Müziği kuramında Gerdaniye Makamı dizisi adıyla tanımlanmaktadır.

Donanımı: Türküde kullanılan ses dizisi incelendiğinde donanımında Si bemol 2 ses değiştirici işaretinin kullanıldığı görülmektedir. Eser içerisinde fa diyez ses değiştirici işaret kullanılmıştır.

Yeden: Eserde yeden kullanılmamıştır.

Genişlemesi: Eser 7 ses içerisindedir. Türküde genişleme olmamıştır.

Asma Karar Perdeleri: Türkü A+B şeklinde ki iki cümleden oluşmaktadır.

A CÜMLESİ

A Cümlesinde; Re Neva perdesinde Rastlı, Mi Hüseyini perdesinde Uşşaklı ve (Si bir koma bemol) Segâh perdesinde Ferahnaklı veya Segâhlı asma kalışlar yapılmıştır.

B CÜMLESİ

B Cümlesinin birinci motifinde; Do Çargâh perdesinde Çargâhlı (Si bir koma bemol) Segâh perdesinde Segâhlı asma kalışlar gösterildikten sonra La Dügâh perdesinde asma dörtlüsü ile karara gelinmiştir.

İkinci motifte; (Si bir koma bemol) Segâh perdesinde Segâhlı asma kalış gösterildikten sonra Uşşak dörtlüsü ile karar verilmiştir.

Yapılan makamsal analiz doğrultusunda Gerdaniye makamı ses dizisi içerisinde olduğu tespit edilmiş Türk Halk Müziği repertuarında ki bu eserin Gerdaniye Türkü adı ile adlandırılmasının doğru olacağı düşünülmektedir.

7. “Al Kanlar İçinde Yatan Meleşim” adlı 1342 Repertuar Numaralı Eserin Notaları ve Makamsal İncelemesi.

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA NO:1342
İNCELEME TARİHİ:25-5-1977

DERLEYEN
NİDA TÜFEKÇİ
ZİHNİ DERCİN
MUZAFFER YÖNDEN

YÖRESİ
ERZURUM

ALKANLAR İÇİNDE YATAN MELEŞİM

(-YARALI MAHMUT HİKAYESİNDEN-)

DERLEME TARİHİ
01.12.1971

KİMDEN ALINDIĞI
AĞA KESKİN

NOTAYA ALAN
NİDA TÜFEKÇİ

SÜRESİ: ♩ =60

1. 2.

A MA

N AL GAN LA Rİ ÇİN DE YA TA N ME LE Yİ M

LE LE LE LE LE LE LE LE LE LE

LE LE LE HAK YA NIN DA GA BU LOL MA Z

Dİ LE Yİ M HAK YO LUN DA GA BU LOL MA Z

Dİ LE YİM Gİ RİL SİN GO L LA RİM GOP SU

N Bİ LE Ğİ M YAR YA R VAR YA

2

ALKANLAR İÇİNDE YATAN MELEĞİ
(Sahife-2)

R YA RI YA R YA NA RA M Ö LE NE DE
K MAH MUT Dİ Yİ M YAR Dİ Yİ M Ö LE NE DE
K YA RİM Dİ Yİ M NE DE Yİ M

AMAN , ALKANLAR İÇİNDE YATA MELEĞİM (Lelele,lelele,lelele,lelele)
HAK YANINDA GABUL OLMAZ DİLEĞİM
HAK YANINDA GABUL OLMAZ DİLEĞİM
GIRILSIN GOLLARIM GOPSUN BİLEÇİM(Yar,yar,yar,yar,yar yar,yanaram)
(Ölenek mahmut diyim , yar diyim)
(Ölenek yarım diyim, ne diyim)

1342 Repertuvar numaralı “Al Kanlar İçinde Yatan Meleğim” isimli bu eser, türkü içerisinde geçen bütün sözler itibari ile Ölüm-Ayrılık Ağıtı olarak belirlenmiştir.

TÜRKÜNÜN KİMLİK BİLGİLERİ**Adı:** Al Kanlar İçinde Yatan Meleğim**Repertuvar No:** 1342**Yöresi:** Erzurum**Kimden Alındığı:** Ağa Keskin**Derleyen:** Nida TÜFEKÇİ, Zihni PERÇİN, Muzaffer YÖNDEN**Karar sesi (Durağı):** La (Dügâh)**Güçlüsü:** Re (Neva)**Seyri:** İnici

Dizisi: Bu dizi Geleneksel Türk Müziği kuramında Uşşak Makamı dizisi adıyla tanımlanmaktadır.

Donanımı: Türküde kullanılan ses dizisi incelendiğinde donanımında Si bemol 2 ses değiştirici işaretinin kullanıldığı görülmektedir.

Yeden: Eserde yeden kullanılmamıştır.**Genişlemesi:** Eser 6 ses içerisindedir. Türküde genişleme olmuştur.**Asma Karar Perdeleri:** Türkü A+B şeklinde ki iki cümleden oluşmaktadır.

A CÜMLESİ

A MA N AL GAN LA Rİ ÇİN DE YA TA N ME LE Yİ M

LE LE LE LE LE LE LE LE LE LE

A cümlesinin birinci motifinde; Çargâh perdesinden seyre başlamış daha sonra Uşşak makamının güçlü sesi olan Re Neva perdesinden devam edip Neva üzerindeki Buselik çeşnisi gösterdikten sonra Çargâhta Çargâhlı ve Segâhta Segâhlı olarak asna kalırlar yapmıştır. İkinci motifte ise makamın güçlü sesi Re Neva perdesi gösterildikten sonra Dügâh perdesinde yedensiz olarak Uşşaklı karar verdiği görülmektedir.

B CÜMLESİ

HAK YA NIN DA GA BU LOL MA Z Dİ LE Yİ M

HAK YO LUN DA GA BU LOL MA Z

Dİ LE YİM Gİ RİL SİN GO L LA RİM GOP SU N Bİ LE Ğİ M

B cümlesinin birinci motifinde; Çargâh perdesinde Çargâhlı asma kalış yapılmış Re Neva perdesi üzerinde Buselikli yarım karar vermiştir. Daha sonra yine Uşşak makamının güçlü sesi olan Re neva perdesi ile seyre devam edip güçlü sesi gösterildikten sonra Dügâh perdesinde yedensiz olarak Uşşaklı karar vermiştir.

Türkünün bundan sonraki kısmı yukarıda ki bölümle aynı olup aynı makamsal yapıya sahiptir.

Yapılan makamsal analiz doğrultusunda; Uşşak makamı ses dizisi içerisinde olduğu tespit edilmiş Türk Halk Müziği repertuarında ki bu eserin Uşşak Türkü adı ile adlandırılmasının doğru olacağı tespit edilmiştir.

8. “Hayal Hayal Olmuş Karşı ki Dağlar” adlı 3529 Repertuvar Numaralı Eserin Notası ve Makamsal İncelemesi.

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA NO: 3529
İNCELEME TARİHİ: 18.07.1990

DERLEYEN
YÜCEL PAŞMAKÇI

YÖRESİ
ERZURUM

DERLEME TARİHİ
27.11.1986

KİMDEN ALINDIĞI
MÜSLÜM ABAY

HAYAL HAYAL OLMUŞ KARŞIKI DAĞLAR

NOTAYA ALAN
YÜCEL PAŞMAKÇI VE
ÖĞRENCİLERİ

SÜRESİ:

HA YAL HA YAL OL MU Ş KA R ŞI Kİ DA Ğ LA R
YI KIL SIN DÜN YA NI N PE M BE İ RE N Ğİ
EY EM RAH EL VE DA YÜ K LEN Dİ GÖ N ÇÜ M

MU HA N NET GÖ Z LE Rİ M DO LU K MU Ş AĞ LA R
DİN LE MEZ ÖL DÜ RÜ R YOK SU LU BE Ğİ
AF FE Y LE YA RAB Bİ ÇO ĞO L DU SU ÇU M

MU HA N NET GÖ Z LE Rİ M DO LU K MU Ş AĞ LA R
DİN LE MEZ ÖL DÜ RÜ R YOK SU LU BE Ğİ
AF FE Y LE YA RAB Bİ ÇO ĞO L DU SU ÇU M

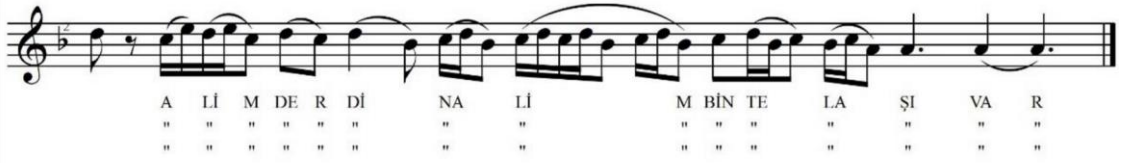

ES Tİ SA M YEL LE Rİ BO ZUL DU BA Ğ LA R
Kİ Mİ YE MEZ BA K LA VA YI BÖ RE Ğİ
O KU YU N KUR AN LA R MU SAF LA RA ÇI N

O NU N İ Çİ N BE N DE GAM TE LA ŞI VA R
Kİ Mİ NİN AK ŞA MA NAN TE LA ŞI VA R
AZ RA İL GÖĞ SÜM DE CAN TE LA ŞI VA R

2

A Lİ M DE R Dİ NA Lİ M BİN TE LA ŞI VA R

" " " " " " " " " " " " " " " "

HAYAL HAYAL OLMUŞ KARŞIKİ DAĞLAR
 MUHANNET GÖZLERİN DOLUKMUŞ AĞLAR
 ESTİ SAM YELLERİ BOZULDU BAĞLAR
 ONUN İÇİN BENDE GAM TELAŞI VAR
 ALİM DİRDİN ALİM BİN TELAŞI VAR

YIKILSIN DÜNYANIN PEMBE İRENGİ
 DİNLEMEZ ÖLDÜRÜR YOKSULI BEĞİ
 KİMİ YEMEZ BAKLAVAYI BÖREĞİ
 KİMİNİN AKŞAMA NAN TELAŞI VAR
 ALİM DİRDİN ALİM BİN TELAŞI VAR

EY EMRAH ELVADA YÜKLENDİ GÖÇÜM
 AFFEYLE YARABBİ ÇOĞOLDU SUÇUM
 OKUYUN KURANLAR MUSAFLAR AÇIN
 AZRAİL GÖÇSÜMDE CAN TELAŞI VAR
 ALİM DİRDİN ALİM BİN TELAŞI VAR

ALİM: ALAYIM
 İRENG: RENK
 NAN: EKMEK

3529 Repertuvar numaralı “Hayal Hayal Olmuş Karşı ki Dağlar” isimli bu eser, türkü içerisinde ki, ikinci ve üçüncü mısırada geçen bütün sözler itibari ile Ölüm-Ayrılık Ağıtı olarak belirlenmiştir.

TÜRKÜNÜN KİMLİK BİLGİLERİ

Adı: Hayal Hayal Olmuş Karşiki Dağlar

Repertuvar No: 3529

Yöresi: Erzurum

Kimden Alındığı: Müslüm ABAY

Derleyen: Yücel PAŞMAKÇI

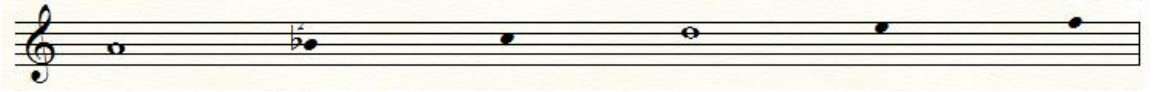
TÜRKÜNÜN MAKAMSAL ANALİZİ

Karar sesi (Durağı): La (Dügâh)

Güçlüsü: Re (Neva)

Seyri: İnici-Çıkıcı

Dizisi: Bu dizi Geleneksel Türk Müziği kuramında Uşşak Makamı dizisi adıyla tanımlanmaktadır.

Donanımı: Türküde kullanılan ses dizisi incelendiğinde donanımında Si bemol 2 ses değiştirici işaretinin kullanıldığı görülmektedir.

Yeden: Eserde yeden kullanılmamıştır.

Genişlemesi: Eser 7 ses içerisindedir.

Asma Karar Perdeleri: Türkü A+B şeklinde ki iki cümleden oluşmaktadır.

A CÜMLESİ

HA YAL HA YAL OL MU Ş KA R Şİ Kİ DA Ğ LA R
 MU HA N NET GÖ Z LE Rİ M DO LU K MU Ş AĞ LA R
 MU HA N NET GÖ Z LE Rİ M DO LU K MU Ş AĞ LA R

A cümlesinin birinci motifinde; Çargâh perdesinde Çargâhlı asma kalışlar ve Segâh sesi üzerinde Segâhlı asma kalış yapmıştır. İkinci motifinde ise; tekrar makamın güçlü sesine dönerek bu ses üzerinde Buselik çeşnisini göstererek Dügâhta Uşşaklı ve yedensiz karar vermiştir.

B CÜMLESİ

ES Tİ SA M YEL LE Rİ BO ZUL DU BA Ğ LA R
 O NU N İ Cİ N BE N DE GAM TE LA ŞI VA R
 A Lİ M DE R Dİ NA Lİ M BİN TE LA ŞI VA R

B Cümlesinin birinci motifinde, Nevada Buselikli asma kalış yapılmış ve Segâhta Segâhlı asma kalış yapmıştır. İkinci motifinde ise; Çargâhta Çargâhlı, Segâh perdesinde Segâhlı ve Dügâhta Uşşaklı karar vermiştir.

Yapılan makamsal analiz doğrultusunda Uşşak makamı ses dizisi içerisinde olduğu tespit edilmiş Türk Halk Müziği repertuarındaki bu eserin Uşşak Türkü adı ile adlandırılmasının doğru olacağı düşünülmektedir.

9. “Hey Ağalar Hangi Derde Yanayım” adlı 2881 Repertuar Numaralı Eserin Notaları ve Makamsal İncelemesi.

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA NO: 2881
İNCELEME TARİHİ: 19.02.1986

DERLEYEN
SUAT İŞIKLI

YÖRESİ
ERZURUM OVACIK HALILKAYA KÖYÜ

DERLEME TARİHİ
26.09.1983

KİMDEN ALINDIĞI
ADNAN AYDEMİR

NOTAYA ALAN
YÜCEL PAŞMAKÇI

SÜRESİ:

EY AĞALAR HANGİ DERDE YANAYIM

HE YA ĞA LA R HA N Ğİ DE R DE YA NA YI M
A TIL DI MA TI L DI M A TI LA MA DI M
KE REM E DE R BR N BU E L DEN Ğİ DE Rİ M
Yİ Tİ R Dİ MA S LI MI GÖ RE NO L MA DI
KI RI L DI KA N TA RI M TAR TI LA MA DIM
DOS TUN CE MA Lİ Nİ SEY RA NE DE RİM
PER VA NE LER Ğİ Bİ YAN DIM TU TU Ş TU M
EZ RA İ LE Lİ N DE N KUR TU LA MA DI M
HAK TA NE MİR GE L Dİ BU NA NE DE Rİ M
YAN DI MA TE - Şİ NE SO RAN O L MA DI
PE Rİ ŞAN IIA Lİ M DE N Bİ LEN O L MA DI
AS LI HAN Ğİ Bİ DE YA NAN O L MA DI

1
HEY AĞALAR HANGİ DERDE YANAYIM
YİTİRDİM ASLIMI GÖREN OLMADI
PERVANELER GİBİ YANDIM TUTUŞTUM
YANDIM ATEŞİNE SORAN OLMADI

2
ATILDIM ATILDIM ATILAMADIM
KIRILDI KANTARIM TARTILAMADIM
EZRAİL ELİNDEN KURTULAMADIM
PERİŞAN HALİMDEN BİLEN OLMADI

3
KEREM EDER BEN BÜ ELDEN GİDERİM
DOSTUN CEMALİNİ SEYRAN EDERİM
HAKTAN EMİR GELDİ BUNA NE DERİM
ASLIHAN GİBİ DE YANAN OLMADI

2881 Repertuar numaralı “Ey Ağalar Hangi Derde Yanayım” isimli bu eser, türkü içerisinde ki, birinci ve ikinci mısırda geçen bütün sözler itibari ile Ölüm-Ayrılık Ağıtı olarak belirlenmiştir.

TÜRKÜNÜN KİMLİK BİLGİLERİ**Adı:** Hey Ağalar Hangi Derde Yanayım**Repertuvar No:** 2881**Yöresi:** Erzurum**Kimden Alındığı:** Adnan AYDEMİR**Derleyen:** Suat IŞIKLI**TÜRKÜNÜN MAKAMSAL ANALİZİ****Karar sesi (Durağı):** La (Dügâh)**Güçlüsü:** Re (Neva)**Seyri:** İnici-Çıkıcı

Dizisi: Bu dizi Geleneksel Türk Müziği kuramında Gerdaniye Makamı dizisi adıyla tanımlanmaktadır.

Donanımı: Türküde kullanılan ses dizisi incelendiğinde donanımında Si bemol 2 ses değiştirici işaretinin kullanıldığı görülmektedir. Eser içerisinde fa diyez ses değiştirici işareti kullanılmıştır.

Yeden: Eserde yeden kullanılmamıştır.**Genişlemesi:** Eser 9 ses içerisindedir. Türküde genişleme olmuştur.**Asma Karar Perdeleri:** Türkü A+B şeklinde ki iki cümleden oluşmaktadır.

A CÜMLESİ

HE YA ĞA LA R HA N Ğİ DE R DE YA NA YI M
Yİ Tİ R Dİ MA S LI MI GÖ RE NO L MA DI

A cümlesinin birinci bölümünde, Gerdaniye perdesinden seyre başlayıp Nevada Buselik ve Rast çeşnisi kullanıp Segâhta Segâhlı bir asma kalış yapmıştır. İkinci motifte ise; Dügâh perdesi üzerindeki Uşşak dizisi seslerinde dolaşarak yedensiz olarak Dügâhta Uşşaklı karar vermiştir.

B CÜMLESİ

PER VA NE LER Ğİ Bİ YAN DIM TU TU Ş TU M
YAN DI MA TE - Şİ NE SO RAN O L MA DI

B cümlesinin birinci motifinde; Çargâh perdesinde Çargâhlı ve makamın güçlü sesi olan Neva perdesinde çeşnisiz asma kalış yaptıktan sonra Segâhta Segâh çeşnisini kullanarak yarım karar vermiştir. İkinci motifte ise; Neva üzerinde Buselik seslerinde dolaşıp Dügâh perdesi üzerindeki Uşşak dizisi seslerini kullanıp Dügâhta Uşşaklı ve yedensiz karar vermiştir.

Yapılan makamsal analiz doğrultusunda Gerdaniye makamı ses dizisi içerisinde olduğu tespit edilmiş Türk Halk Müziği repertuarındaki bu eserin Gerdaniye Türkü adı ile adlandırılmasının doğru olacağı düşünülmektedir.

10. “İki Dağın Arasında Kalmışam” adlı 1152 Repertuvar Numaralı Eserin Notası ve Makamsal İncelemesi.

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA NO: 1152
İNCELEME TARİHİ: 04.12.1975

YÖRESİ
ERZURUM

KİMDEN ALINDIĞI
SEYFETTİN SİĞMAZ

DERLEYEN
MUZAFFER SARISÖZEN

DERLEME TARİHİ
24.03.1952

NOTAYA ALAN
MUZAFFER SARISÖZEN

İKİ DAĞIN ARASINDA KALMIŞAM

SÜRESİ:

İKİ DAĞIN ARASINDA KALMIŞAM

İ Kİ DA ĞIN A RA SIN DA KAL MI ŞAM
BİR TAS A ĞU OL SA E ZER İ ÇE REM

BÜL BÜL Gİ Bİ DAL DAN DA LA KON MU ŞAM EY
İ ÇE REM DE BU CA NIM DAN GE ÇE REM EY

KON MU ŞAM EY NE GÜN GÖR MÜŞ NE DE MU RAD
GE ÇE REM EY BEN YA Rİ Mİ NER DE OL SA

AL MI ŞAM A NA BE Nİ BİR KÖ TÜ YE
SE ÇE REM " " " " " "

VER Dİ LER EL VER Dİ LER EY VER Dİ LER DE
" " " " " " " "

GÜ NA HI MA GİR Dİ LER EY GİR Dİ LER EY
" " " " " " " "

İKİ DAĞIN ARASINDA KALMIŞAM
BÜLBÜL GİBİ DALDAN DALA KONMUŞAM EY
NE GÜN GÖRMÜŞ NE DE MURAD ALMIŞAM
Bağlantı: ANA BENİ BİR KÖTÜYE VERDİLER EY
VERDİLER DE GÜNAHIMA GİRDİLER EY

BİR TAS AĞU OLSA EZER İÇEREM
İÇEREMDE BU CANIMDAN GEÇEREM EY
BEN YARİMİ NERDE OLSA SEÇEREM
Bağlantı: ANA BENİ BİR KÖTÜYE VERDİLER EY
VERDİLER DE GÜNAHIMA GİRDİLER EY

1152 Repertuvar numaralı “İki Dağın Arasında Kalmışam” isimli bu eser, türkü içerisinde ki, birinci mısradaki “iki dağın arasında kalmışam, bülbül gibi daldan dala konmuşam, ne güngörmüş, nede Murad almışam” ve eserin bağlantı bölümünde geçen “ana beni bir kötüye verdiler ey, verdilerde günahıma girdiler” adlı sözler itibari ile Gurbet Ağıtı olarak belirlenmiştir.

TÜRKÜNÜN KİMLİK BİLGİLERİ

Adı: İki Dağın Arasında Kalmışam

Repertuvar No: 1152

Yöresi: Erzurum

Kimden Alındığı: Adnan AYDEMİR

Derleyen: Suat IŞIKLI

TÜRKÜNÜN MAKAMSAL ANALİZİ

Karar sesi (Durağı): La (Dügâh)

Güçlüsü: Re (Neva)

Seyri: Çıkıcı-İnici

Dizisi: Bu dizi Geleneksel Türk Müziği kuramında Uşşak Makamı dizisi adıyla tanımlanmaktadır.

Donanımı: Türküde kullanılan ses dizisi incelendiğinde donanımında Si bemol 2 ses değiştirici işaretinin kullanıldığı görülmektedir.

Yeden: Eserde yeden kullanılmamıştır.

Genişlemesi: Eser 4ses içerisindedir. Türküde genişleme olmamıştır.

Asma Karar Perdeleri: Türkü sadece A cümlesinden oluşmaktadır.

A CÜMLESİ

İ Kİ DA ĞIN A RA SIN DA KAL MI ŞAM
BÜL BÜL Gİ Bİ DAL DAN DA LA KON MU ŞAM EY KON MU ŞAM EY

Türkü sadece A Cümlesinden oluşmuştur. A Cümlesinin birinci motifinde; Segâh perdesinde Segâhlı, Neva perdesinde yarım karar gösterilip, Segâh perdesinde Segâhlı olarak asma kalış yapmıştır. İkinci motifinde ise; Çargâh perdesinde Çargâhlı asma kalış yapıp Neva perdesinde yarım karar yaparak Dügâh perdesi üzerinde Uşşaklı ve yedensiz karar vermiştir.

Yapılan makamsal analiz doğrultusunda Uşşak makamı ses dizisi içerisinde olduğu tespit edilmiş Türk Halk Müziği repertuarındaki bu eserin Uşşak Türkü adı ile adlandırılmasının doğru olacağı düşünülmektedir.

11. “Gine Bugün Yaralandım” adlı 1076 Repertuar Numaralı Eserin
Notası ve Makamsal İncelemesi.

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA NO: 107
İNCELEME TARİHİ: 16.06.1975

DERLEYEN
M. SARISÖZEN

YÖRESİ
ERZURUM

DERLEME TARİHİ
03.11.1942

KİMDEN ALINDIĞI
SAADETİN AKATAY
FARUK KALELİ

NOTAYA ALAN
M.SARISÖZEN

GİNE BUGÜN YARALANDIM

SÜRESİ:

Saz-----

AH Gİ NE BU GÜN YA RA LAN DIM

Gİ NE BU GÜN YA RA LA

N DIM

İN DİM ET RA Fİ DO LAN DIM DERT Lİ CA NİM DA NU SAN DIM YIL DI Zİ YIL DI Zİ YIL ZO

OF

SA NA DER LER KE Rİ VAN Kİ RAN

BEL LER BÜ KEN EV LERYİ KAN YIL DI ZO

OF

2

GİNE BU GÜN YARALANDIM
(Sahife 2)

AH YIL DIZ LAR DAN Ü RÜ ŞAN SIN YIL DIZ LAR DAN Ü RÜ ŞAN

SIN

BE NİM Gİ Bİ PE Rİ ŞAN SIN YAR DAN BA NA BİR Nİ ŞAN SIN

YIL DI ZI YIL DI ZI YIL DI ZO OF

Saz-----
Gİ NE DOĞ DUN SA RI YIL DIZ Gİ NE DOĞ DUN MA Vİ YIL DIZ

YIL DI ZO OF

1
AH GİNE BUGÜN YARALANDIM
İNDİM ETRAFI DOLANDIM
DERTLİ CANIMDAN USANDIM
Bağlantı: YILDIZ, YILDIZ, YILDIZ OF
SANA DERLER KERVAN KIRAN, BELLER BÜKEN
EVLER YIKAN YILDIZ OF

2
AH YILDIZLARDAN ÜRÜŞANSIN
BENİM GİBİ PERİŞANSIN
YARDAN BANA BİR NİŞANSIN
Bağlantı: YILDIZ, YILDIZ, YILDIZ OF
GENE DOĞDUN SARI YILDIZ, MAVİ YILDIZ OF

1076 Repertuvar numaralı “Gine Bugün Yaralandım” isimli bu eser, türkü içerisinde ki, birinci mısradaki geçen “ah gine bugün yaralandım, indim etrafı dolandım, dertli canımdan usandım” ve eserin bağlantı bölümünde geçen “sana derler kervan kiran, beller büken, evler yıkan yıldız of” adlı sözler itibari ile Gurbet-Ayrılık Ağıtı olarak belirlenmiştir.

TÜRKÜNÜN KİMLİK BİLGİLERİ

Adı: Gine Bugün Yaralandım

Repertuvar No: 1076

Yöresi: Erzurum

Kimden Alındığı: Saadettin AKATAY, Faruk KALELİ

Derleyen: Muzaffer SARISÖZEN

TÜRKÜNÜN MAKAMSAL ANALİZİ

Karar sesi (Durağı): La (Dügâh)

Güçlüsü: Mi (Hüseyni)

Seyri: İnici-Çıkıcı

Dizisi: Bu dizi Geleneksel Türk Müziği kuramında Hüseyni Makamı dizisi adıyla tanımlanmaktadır.

Donanımı: Türküde kullanılan ses dizisi incelendiğinde donanımında Si bemol 2 ses değiştirici işaretinin kullanıldığı görülmektedir. Bu durum eserin Hüseyni olduğunu göstermektedir.

Yeden: Eserde yeden kullanılmamıştır.

Genişlemesi: Eser 8 ses içerisindedir. Türküde genişleme olmamıştır.

Asma Karar Perdeleri: Türkü A+B+C şeklinde üç cümleden oluşmaktadır.

A CÜMLESİ

Re Neva üzerindeki Rast dörtlüsünün içerisinde Rastlı çeşniler kullanarak makamın güçlü sesi olan Hüseyini perdesinde Uşşaklı yarım karar yapmıştır.

B CÜMLESİ

Hüseyini Perdesinde Uşşaklı yarım karar yapmıştır. İkinci motifte; Çargâh perdesinde Çargâhlı ve Re Neva perdesinde Rastlı, Buselikli asma kalışlar yapıldıktan sonra Hüseyini beşlisiyle karar verilmiştir.

C CÜMLESİ

C cümlesinin birinci motifinde; Do Çargâh perdesinde Çargâhlı, (Si bir koma bemol) Segâh perdesinde Segâhlı asma kalışlar yapıldıktan sonra Uşşak dörtlüsü ile karara gelinmiştir. Çargâh perdesi ile seyre devam edip tekrardan Dügâh perdesinde yarım karar vermiştir. İkinci motifte ise; Buselik perdesi ile seyre başlamış Re Neva perdesi gösterilmiş Dügâh perdesinde tam karar vermiştir.

Yapılan makamsal analiz doğrultusunda Hüseyini makamı ses dizisi içerisinde olduğu tespit edilmiş Türk Halk Müziği repertuarındaki bu eserin Hüseyini Türkü adı ile adlandırılmasının doğru olacağı düşünülmektedir.

12. “Şad Ol Deli Gönül” adlı 4135 Repertuar Numaralı Eserin Notası ve Makamsal İncelemesi.

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA NO:
İNCELEME TARİHİ

DERLEYEN
MUSTAFA ÖZGÜL

YÖRESİ
ERZURUM

DERLEME TARİHİ

KİMDEN ALINDIĞI

ŞÂD OL DELİ GÖNÜL

NOTAYA ALAN
MUSTAFA ÖZGÜL

SÜRESİ:

SAZ-----

ŞA DOL DE Lİ GÖ NÜL MÜJ DE LE ROL SUN

BE NİM YA RİM GE LE CEK MİŞ BU GE CE

KE SİL SİN GUR BAN LAR YAN SIN ŞE MA LAR

KÜL Lİ MA LIM TA LAN OL SUN BU GE CE

ŞAD OL DELİ GÖNÜL MÜJDELER OLSUN
BENİM YARİM GELECEKMİŞ BU GECE
KESİLSİN GURBANLAR YANSIN ŞEMALAR
KÜLLİ MALIM TALAN OLSUN BU GECE

BUGÜN BU GÖNLÜMÜN KARA GÜNÜDÜR
ÜZERİMDE YANAN AŞK TÜTÜNÜDÜR
AFİFE AKŞAMI BAYRAM GÜNÜDÜR
GİDEM YARE GURBAN OLAM BU GECE

4535 Repertuar numaralı “Şad Ol Deli Gönül” isimli bu eser, türkü içerisinde geçen bütün sözler itibari ile Gurbet-Ayrılık Ağtı belirlenmiştir.

TÜRKÜNÜN KİMLİK BİLGİLERİ**Adı:** Şad Ol Deli Gönül**Repertuvar No:** 4135**Yöresi:** Erzurum**Kimden Alındığı:** Yöre Ekibi**Derleyen:** Mustafa ÖZGÜL**TÜRKÜNÜN MAKAMSAL ANALİZİ****Karar sesi (Durağı):** La (Dügâh)**Güçlüsü:** Re (Neva)**Seyri:** İnici-Çıkıcı

Dizisi: Bu dizi Geleneksel Türk Müziği kuramında Hicaz Makamı dizisi adıyla tanımlanmaktadır.

Donanımı: Türküde kullanılan ses dizisi incelendiğinde donanımında Si bemol 2 ve Do diyez ses değiştirici işaretlerinin kullanıldığı görülmektedir. Eser içerisinde Fa diyez ses değiştirici işareti kullanılmıştır.

Yeden: Eserde yeden kullanılmamıştır.

Genişlemesi: Eser 7ses içerisinde. Türküde genişleme olmamıştır.

Asma Karar Perdeleri: Türkü A+B şeklinde ki iki cümleden oluşmaktadır.

A CÜMLESİ

A cümlesinin birinci motifinde, Hüseyini perdesi üzerinde Uşşak ve Kürdi çeşnilerini kullanarak Neva perdesi üzerinde Buselikli yarım karar yapmıştır.

B CÜMLESİ

B cümlesinin birinci motifinde; Nim Hicaz ve Dik Kürdi perdelerinde çeşnisiz asma kalışlar yaptıktan sonra Dügâh perdesinde Hicazlı ve yedensiz karar vermiştir.

Yapılan makamsal analiz doğrultusunda Hicaz makamı ses dizisi içerisinde olduğu tespit edilmiş Türk Halk Müziği repertuarındaki bu eserin Hicaz Türkü adı ile adlandırılmasının doğru olacağı düşünülmektedir.

13. "Keşke Bu Ellere Gelmez Olaydım" adlı 1980 Repertuar Numaralı
Eserin Notası ve Makamsal İncelemesi.

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA NO: 1980
İNCELEME TARİHİ: 04.10.1979

DERLEYEN
MUZAFFER YÖNDEN

YÖRESİ
ERZURUM

DERLEME TARİHİ
1968

KİMDEN ALINDIĞI
AĞA KESKİN (MEY)
İLHAMI USLU (SES-DEF)

KEŞKEM BU ELLERE GELMEZ OLAYDIM
(YARALI MAHMUT ÖYKÜSÜNDEN)

NOTAYA ALAN
YÜCEL PAŞMAKÇI
03.09.1979

SÜRESİ: ♩ = 40

KEŞ KEM BU E LE RE GEL ME Zİ O LAY DI M
ÖĞ LE Yİ NE N İ KİN Dİ Nİ N ÇA ĞIN DA

LE LE LE LE LE LE LE LE LE LE LE LE LE LE
" " " " " " " " " " " " " "

LE LE YA R SE Nİ BU HA L LER DE GÖ RÜ ME
" " " " BİR GÜL BİT Mİ Ş NAZ LI YA Rİ N

ZO LAY DI M SE Nİ BU HA L LER DE GÖ R ME
BA ĞIN DA Bİ R GÜL Bİ T Mİ Ş NAZ LI YA Rİ N

ZO LAY DI M KI RI LA KO L LA RIM VU R MA
BA ĞIN DA YI KI LA CA K KA RA MA Nİ N

ZO LAY DI M LE LE LE LE LE LE LE LE
DA ĞIN DA " " " " " " " " "

LE LE YA R Ö LE NE DE K MAH MUT Dİ YE M
" " " " " " " " " " " " " "

YA R Dİ YE M Ö LE NE DE
" " " " " " " " " "

TÜRKÜNÜN KİMLİK BİLGİLERİ

Adı: Keşkem Bu Ellere Gelmez Olaydım

Repertuvar No: 1980

Yöresi: Erzurum

Kimden Alındığı: Ağa KESKİN (Mey), İlhami USLU (ses-def)

Derleyen: Muzaffer YÖNDEN

TÜRKÜNÜN MAKAMSAL ANALİZİ

Karar sesi (Durağı): La (Dügâh)

Güçlüsü: Re (Neva)

Seyri: İnici

Dizisi: Bu dizi Geleneksel Türk Müziği kuramında Uşşak Makamı dizisi adıyla tanımlanmaktadır.

Donanımı: Türküde kullanılan ses dizisi incelendiğinde donanımında Si bemol 2 ses değiştirici işaretinin kullanıldığı görülmektedir.

Yeden: Eserde yeden kullanılmamıştır.

Genişlemesi: Eser 5 ses içerisindedir. Türküde genişleme olmamıştır.

Asma Karar Perdeleri: Türkü A+B şeklinde iki cümleden oluşmaktadır.

A CÜMLESİ

KEŞ KEM BU E LE RE GEL ME Zİ O LAY DI M

LE LE LE LE LE LE LE LE LE LE LE LE

A cümlesinin birinci motifinde; Uşşak makamının güçlü sesi olan Neva perdesi üzerinde Buselikli yarım karar yapmıştır. İkinci motifinde ise; Do Çargâhta Çargâhlı ve Segâh perdesinde Segâhlı bir asma kalış yapmıştır.

B CÜMLESİ

LE LE YA R SE Nİ BU HA L LER DE GÖ RÜ ME

ZO LAY DI M SE Nİ BU HA L LER DE GÖ R ME

B cümlesinin birinci motifinde; Uşşak makamının güçlü sesi olan Neva perdesinde Buselik çeşnisi gösterdikten sonra Segâhta Segâhlı bir asma kalış yapmış ve Dügâhta Uşşaklı ve yedensiz karar vermiştir.

Yapılan makamsal analiz doğrultusunda Uşşak makamı ses dizisi içerisinde olduğu tespit edilmiş Türk Halk Müziği repertuarındaki bu eserin Uşşak Türkü adı ile adlandırılmasının doğru olacağı düşünülmektedir.

14. “Yüksek Minareden Attım Kendimi” adlı 1312 Repertuvar Numaralı Eserin Notası ve Makamsal Analizi

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA NO:1312
İNCELEME TARİHİ: 08.11.1978

YÖRESİ
ERZURUM

KİMDEN ALINDIĞI
ALİ GÜLER
SÜRESİ: ♩ ♩ = 40

DERLEYEN
İST.RAD. THM ve OY. SB. MÜD

DERLEME TARİHİ
1977

NOTAYA ALAN
MEHMET ÖZBEK

YÜKSEK MİNAREDEN ATTIM KENDİMİ (AĞIR BAR)

YÜK SE K Mİ NA RE DEN AT TI M
" " " " " " " " " "
" " " " " " " " E ZA N

KEN Dİ Mİ ÇOK A RA DI M
BEN BİR DAŞ NE A NA VA R
O KU NUR O KU NUR DA

BU LA MA DI M DE N Gİ Mİ
NE BA BA VA R NE GAR DA Ş
TA T LI CA NA DO KU NU R

GEL ME E CE L GE L ME ÜÇ GÜ N
" " " " " " " " " "
" " " " " " " " " "

A RA VE R AL BE NİM SE
" " " " " " " " " "
" " " " " " " " " "

LA MİM GÖ TÜR YA RA VE R
" " " " " " " " " "
" " " " " " " " " "

YÜKSEK MİNAREDEN ATTIM KENDİMİ
ÇOK ARADIM BULAMADIM DENGİMİ
Bağlantı. GELME ECEL GELME ÜÇ GÜN ARA VER

AL BENİM SELAMIM GÖTÜR YARA VER
YÜKSEK MİNAREDEN ATTIM BEN BİR DAŞ
NE ANA VAR NE BABA VAR NE GARDAŞ
Bağlantı.

YÜKSEK MİNAREDE EZAN OKUNUR
OKUNURDA TATLI CANA DOKUNUR
Bağlantı.

1312 Repertuvar numaralı “Yüksek Minareden Attım Kendimi” isimli bu eser, türkü içerisinde ki, ikinci mısradaki geçen “al beni selamım götür yara ver, yüksek minareden attım ben bir daş, ne ana var ne baba ne gardaş” adlı sözler itibari ile Ölüm-Ayrılık Ağıtı olarak belirlenmiştir.

TÜRKÜNÜN KİMLİK BİLGİLERİ

Adı: Yüksek Minareden Attım Kendimi

Repertuvar No: 1312

Yöresi: Erzurum

Kimden Alındığı: Ali GÜLER

Derleyen: İST. Rad. THM ve Oy. Şb. Md.

TÜRKÜNÜN MAKAMSAL ANALİZİ

Karar sesi (Durağı): La (Dügâh)

Güçlüsü: Re (Neva)

Seyri: Çıkıcı-İnici

Dizisi: Bu dizi Geleneksel Türk Müziği kuramında Uşşak Makamı dizisi adıyla tanımlanmaktadır.

Donanımı: Türküde kullanılan ses dizisi incelendiğinde donanımında Si bemol 2 ses değiştirici işaretinin kullanıldığı görülmektedir.

Yeden: Eserde yeden kullanılmamıştır.

Genişlemesi: Eser 5 ses içerisindedir. Türküde genişleme olmamıştır.

Asma Karar Perdeleri: Türkü A şeklinde tek cümleden oluşmaktadır.

A CÜMLESİ

Türkü A şeklinde tek cümleden oluşmuştur. Birinci motifte Dügâh perdesinde Uşşak dörtlüsü ile başlayıp bu makamın güçlü sesi olan Neva perdesinde yarım karar yaptıktan sonra yine Dügâh perdesinde karar vermiştir.

Yapılan makamsal analiz doğrultusunda Uşşak makamı ses dizisi içerisinde olduğu tespit edilmiş Türk Halk Müziği repertuarındaki bu eserin Uşşak Türkü adı ile adlandırılmasının doğru olacağı düşünülmektedir.

15. “Eledim Eledim Höllük Eledim” adlı 1299 Repertuar Numaralı Eserin Notası ve Makamsal İncelemesi.

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA NO: 1299
İNCELEME TARİHİ: 24.05.1977

YÖRESİ
ERZURUM

KİMDEN ALINDIĞI
MUHARREM AKKUŞ
SÜRE:

DERLEYEN
YÜCEL PAŞMAKÇI

DERLEME TARİHİ
1966

NOTAYA ALAN
YÜCEL PAŞMAKÇI

ELEDİM ELEDİM HÖLLÜK ELEDİM

E LE Dİ ME LE Dİ M HÖL LÜ GE LE Dİ M
BİR GÜ ZEL Sİ MA Dİ R AK LI MI A LA N

AY NA LI BE Şİ K TE CA NAN BE BE K BE LE DİM
AŞ KIN SEV DA SI NI CA NAN SE Rİ ME SA LAN

BÜ YÜT TÜM BES LE Dİ M ES GE REY LE DİM
Bİ Zİ KI NA MA SI N EH Lİ Dİ LO LAN

GİT Tİ DE GEL ME Dİ CA NAN BU NA NE ÇA RE
YAN DI Cİ ĞE Rİ M CA NAN BU NA NE ÇA RE
GİT Tİ DE GEL ME Dİ " " " " " "

ELEDİM ELEDİM HÖLLÜK ELEDİM
AYNALI BEŞİKTE CANAN BEBEK BELEDİM
BÜYÜTTÜM BESLEDİM ESGER EYLEDİM
GİTTİ DE GELMEDİ CANAN BUNA NE ÇARE

BİR GÜZEL SİMADIR AKLIMI ALAN
AŞKIN SEVDASINI CANAN SERİME SALAN
BİZİ KINAMASIN EHLİ DİN OLAN

1_ YANDI CİĞERİM CANAN BUNA NE ÇARE
2_ GİTTİ DE GELMEDİ CANAN BUNA NE ÇARE

1299 Repertuar numaralı “Eledim Eledim Höllük Eledim” isimli bu eser, türkü içerisinde geçen bütün sözler itibari ile Ölüm-Ayrılık Ağıtı olarak belirlenmiştir.

TÜRKÜNÜN KİMLİK BİLGİLERİ

Adı: Eledim Eledim Höllük Eledim

Repertuvar No: 1299

Yöresi: Erzurum

Kimden Alındığı: Muharrem AKKUŞ

Derleyen: Yücel PAŞMAKÇI

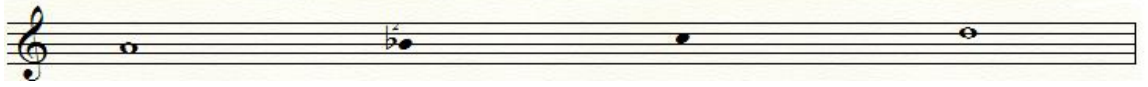
TÜRKÜNÜN MAKAMSAL ANALİZİ

Karar sesi (Durağı): La (Dügâh)

Güçlüsü: Re (Neva)

Seyri: Çıkıcı

Dizisi: Bu dizi Geleneksel Türk Müziği kuramında Uşşak Makamı dizisi adıyla tanımlanmaktadır.

Donanımı: Türküde kullanılan ses dizisi incelendiğinde donanımında Si bemol 2 ses değiştirici işaretinin kullanıldığı görülmektedir.

Yeden: Eserde yeden kullanılmamıştır.

Genişlemesi: Eser 5 ses içerisindedir. Türküde genişleme olmamıştır.

Asma Karar Perdeleri: Türkü A+B şeklinde iki cümleden oluşmaktadır.

A CÜMLESİ

A cümlesinin birinci motifinde, Sol Rast perdesinde Rastlı, Çargâhta Çargâhlı asma kalışlar yapıldıktan sonra Uşşak makamının güçlü perdesi olan Neva perdesinde Uşşak dörtlüsü ile karar vermiştir.

B CÜMLESİ

B cümlesinde; Segâhta Segâhlı, Çargâhta Çargâhlı asma kalışlar yapıldıktan sonra Uşşak dörtlüsü ile karar verilmiştir.

Yapılan makamsal analiz doğrultusunda Uşşak makamı ses dizisi içerisinde olduğu tespit edilmiş Türk Halk Müziği repertuarındaki bu eserin Uşşak Türkü adı ile adlandırılmasının doğru olacağı düşünülmektedir.

16. “Kavak Uzanır Gider” adlı 1626 Repertuar Numaralı Eserin Notası ve Makamsal Analizi

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA NO: 1626
İNCELEME TARİHİ: 14.02.1978

DERLEYEN
MUHARREM AKKUŞ

YÖRESİ
ERZURUM

DERLEME TARİHİ

NOTAYA ALAN
NİDA TÜFEKÇİ

KİMDEN ALINDIĞI

KAVAK UZANIR GİDER

SÜRESİ:

LO YU LO YU LO YU LO YU KA VA KU ZA NIR Gİ DER
" " " " " " " " " BU DE RE NİN KA VA Gİ DER
" " " " " " " " " BU DE RE CO ŞAR Gİ DER

LO YU LO YU LO YU LO YU DA LI DA BE ZA NIR Gİ DER
" " " " " " " " " GÜ NE SAL MIŞ KO NA Gİ DER
" " " " " " " " " SU LA RI TA ŞAR Gİ DER

LO YU LO YU LO YU LO YU GÖ NÜL ÇEK ME YEN KI ZIN
" " " " " " " " " BU GÜN BEN YA Rİ GÖR DÜM
" " " " " " " " " BEN YA RI Mİ KAY BET TİM

LO YU LO YU LO YU LO YU ÖM RÜ U ZA NIR Gİ DER
" " " " " " " " " EL MA Gİ Bİ YA NA Gİ
" " " " " " " " " YÜ RE ĞİM YA NAR Gİ DER

1
LOY LOY LOY LOY KAVAK UZANIR GİDER
" " " " DALIDA BEZENİR GİDER
" " " " GÖNÜL ÇEKMEYEN KIZIN
" " " " ÖMRÜ UZANIR GİDER

2
LOY LOY LOY LOY BU DERENİN KAVAĞI
" " " " GÜNEŞ ALMIŞ KONAĞI
" " " " BUGÜN BEN YARI GÖRDÜM
" " " " ELMA GİBİ YANAĞI

3
LOY LOY LOY LOY BU DERE ÇOŞAR GİDER
" " " " SULARI TAŞAR GİDER
" " " " BEN YARİMİ KAYBETTİM
" " " " YÜREĞİM YANAR GİDER

1626 Repertuar numaralı “Kavak Uzanır Gider” isimli bu eser, Türkü içerisinde ki, üçüncü mısra da geçen “bu dere çoşar gider, suları taşar gider, ben yârimi kaybettim, yüreğim yanar gider” adlı sözler itibari ile Ölüm-Ayrılık Ağıtı olarak belirlenmiştir.

TÜRKÜNÜN KİMLİK BİLGİLERİ

Adı: Kavak Uzanır Gider

Repertuvar No: 1626

Yöresi: Erzurum

Kimden Alındığı: -----

Derleyen: Muharrem AKKUŞ

TÜRKÜNÜN MAKAMSAL ANALİZİ

Karar sesi (Durağı): Re (neva)

Güçlüsü: Re (Neva)

Seyri: İnici-Çıkıcı

Dizisi: Bu dizi Geleneksel Türk Müziği kuramında Rast Makamı dizisi adıyla tanımlanmaktadır.

Donanımı: Türküde kullanılan ses dizisi incelendiğinde donanımında Fa diyez ses değiştirici işaretinin kullanıldığı görülmektedir.

Yeden: Eserde yeden kullanılmamıştır.

Genişlemesi: Eser 5 ses içerisindedir. Türküde genişleme olmamıştır.

Asma Karar Perdeleri: Türkü A şeklinde tek cümleden oluşmaktadır.

A CÜMLESİ

Türkü tek cümleden oluşmaktadır. Eviçte (Fa diyez) Segâhlı, Mi Hüseyni perdesinde Uşşaklı, Re Neva perdesinde Rastlı, Do Çargâh perdesinde Pençgâhlı asma kalışlar yapıldıktan sonra Re Neva perdesinde Rastlı tam karar verilmiştir.

Yapılan makamsal analiz doğrultusunda Rast makamı ses dizisi içerisinde olduğu tespit edilmiş Türk Halk Müziği repertuarındaki bu eserin Rast Türkü adı ile adlandırılmasının doğru olacağı düşünölmektedir

17. “Gara Camışları” adlı 1516 Repertuar Numaralı Eserin Notası ve Makamsal İncelemesi.

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA NO: 1516
İNCELEME TARİHİ: 15.02.1978

YÖRESİ
ERZURUM

KİMDEN ALINDIĞI
MUHARREM AKKUŞ

DERLEYEN
MUHARREM AKKUŞ

DERLEME TARİHİ
11.06.1967

NOTAYA ALAN
ATEŞ KÖYOĞLU

GARA CAMIŞLARI

SÜRESİ: ♩ = 152

GA RA CA MIŞ LA RI VUR DUM BA YI RA BA YI RA
Bİ RO DA YAP TIR DIM DÖ ŞE DE ME DİM BEN NE DİM
DÖ GÜ ŞE DÖ GÜ ŞE YEN Dİ ÇA YI RA ÇA YI RA
ÜÇ GÜN LÜ KÖM RÜ MÜ BE ŞE DE ME Dİ M BEN NE DİM
Dİ YİN GÜ VE Gİ YE GE LE A YI RA A YI RA
KAH PE FE LE Kİ LE BA ŞE DE ME DİM BEN NE DİM
GÜ VE Gİ Nİ Nİ Şİ NAL LAH GA YI RA GA YI RA
BU GA RA BAH TI MA KÜS MÜŞ Gİ DE RE M Gİ DE REM
Gİ DE REM Gİ DE REM DU DU GUM RU Gİ Bİ DUR MAZ
" " " " " " " " " " " " " " " "
Ö TE RE M Ö TE REM HU LU Sİ GÖ NÜL DEN GA HAR
" " " " " " " " " " " " " " " "
Gİ DE RE M Gİ DE REM
Gİ DE RE M Gİ DE REM

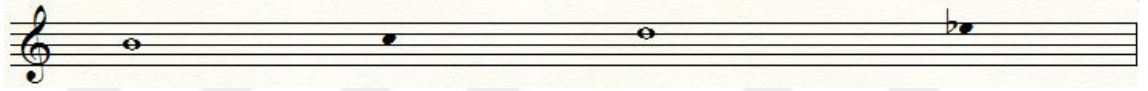
GARA CAMIŞLARI VURDUM BAYIRA BAYIRA
DÖĞÜŞE DÖĞÜŞE YENDİ ÇAYIRA ÇAYIRA
DİYİN GÜVEĞİYE GELE AYIRA AYIRA
GÜVEĞİNİN İŞİN ALLAH GAYIRA GAYIRA
Bağlantı: GİDEREM GİDEREM
DUDU GUMRU GİBİ DURMAZ ÖTEREM ÖTEREM
HULUSİ GÖNÜLDEN GAHAR GİDEREM GİDEREM

BİR ODA YAPTIRDIM DÖŞEDEMEDİM BEN NEDİM
ÜÇ GÜNLÜK ÖMRÜMÜ BEŞ EDEMEDİM BEN NEDİM
KAHPE FELEK İLE BAŞ EDEMEDİM BEN NEDİM
BU GARA BAHTIMA KÜSMÜŞ GİDEREM GİDEREM
Bağlantı: GİDEREM GİDEREM
DUDU GUMRU GİBİ DURMAZ ÖTEREM ÖTEREM
GELİN HELALLAŞIN BENDE GİDEREM GİDEREM

1516 Repertuar numaralı “Gara Camışları” isimli bu eser, Türkü içerisinde ki, ikinci mısradaki geçen “bir oda yaptırdım döşedemedim ben nedim, üç günlük ömrümü beş edemedim, kahpe felek ile baş edemedim ben nedim, bu gara bahtıma küsmüş giderem” adlı sözler itibarı ile Ölüm-Ayrılık Ağıtı olarak belirlenmiştir.

TÜRKÜNÜN KİMLİK BİLGİLERİ**Adı:** Gara Camışları**Repertuvar No:** 1516**Yöresi:** Erzurum**Kimden Alındığı:** Muharrem AKKUŞ**Derleyen:** Muharrem AKKUŞ**TÜRKÜNÜN MAKAMSAL ANALİZİ****Karar sesi (Durağı):** Si (Segâh)**Güçlüsü:** Re (Neva)**Seyri:** İnici-Çıkıcı

Dizisi: Bu dizi Geleneksel Türk Müziği kuramında Hüz zam Makamı dizisi adıyla tanımlanmaktadır.

Donanımı: Türküde kullanılan ses dizisi incelendiğinde donanımında mi bemol ses değiştirici işaretinin kullanıldığı görülmektedir.

Yeden: Eserde yeden kullanılmamıştır.

Genişlemesi: Eser 4ses içerisindedir. Türküde genişleme olmamıştır.

Asma Karar Perdeleri: Türkü A+B şeklinde iki cümleden oluşmaktadır.

A CÜMLESİ

GA RA CA MIŞ LA RI VUR DUM BA YI RA BA YI RA

DÖ GÜ ŞE DÖ GÜ ŞE YEN Dİ ÇA YI RA ÇA YI RA

Türkü tek A cümlesinden oluşmaktadır. Birinci motifinde; (Si bir koma bemol) Segâh perdesindeki Hüzzam beşlisi gösterildikten sonra Re Neva perdesinde yarım karar yapılmıştır. İkinci motifte ise; Hüzzam beşlisi gösterildikten sonra Do Çargâh perdesinde Nikrizli bir asma kalış yapılmış ve Segâh perdesinde karar verilmiştir.

Yapılan makamsal analiz doğrultusunda Hüzzam makamı ses dizisi içerisinde olduğu tespit edilmiş Türk Halk Müziği repertuarındaki bu eserin Hüzzam Türkü adı ile adlandırılmasının doğru olacağı düşünülmektedir.

18. “Evlerinin Önü Guşlar Darısı” adlı 1573 Repertuar Numaralı Eserin Notası ve Makamsal İncelemesi.

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA NO: 1573
İNCELEME TARİHİ: 14.02.1978
YÖRESİ
ERZURUM

DERLEYEN
MUHARREMAKKUŞ

DERLEME TARİHİ
11.06.1967

KİMDEN ALINDIĞI
MUHARREMAKKUŞ

NOTAYA ALAN
MUHARREMAKKUŞ

SÜRESİ:

EVLERİNİN ÖNÜ GUŞLAR DARISI

EV LE Rİ Nİ NÖ NÜ GUŞ LARDA RI SI OY NAR O YU NARGE LİR GE CE YA RI SI
AK ŞA MO LUR PE Nİ REK MEKYİ YE MEZ SA BA HO LURÇA RIK ÇO RAP Gİ YE ME Z

OY NA RO YU NAR GE LİR GE CE YA RI SI BA NA DER LER BİR ÇO CU ĞU NA NA SI
SA BA HO LU R ÇA RIK ÇO RAP Gİ YE MEZ İ Kİ SÖ ZÜ Bİ RA RA DA Dİ YE MEZ

İ LA Hİ DE A NA Nİ YE VERDİN EL LE RE YA RİM KÜ ÇÜK SÖY LE Nİ YOR DİL LE RE
" " " " " " " " ÇO CU ĞA BEN GÜ LE ME DİMGÜL ME YER LER SA ĞO LA

1
EVLERİNİN ÖNÜ GUŞLAR DARISI
OYNAR OYNAR GELİR GECE YARISI
" " " " " "
BANA DERLER BİR ÇOCUĞUN ANASI
Bağlantı: İLAHİDE ANA NİYE VERDİN ELLERE
YARİM KÜÇÜK SÖYLENİYOR DİLLERE

2
AKŞAM OLUR PEYNİR EKMEK YİYEMEZ
SABAH OLUR ÇARIK ÇORAP GİYEMEZ
" " " " " "
İKİ SÖZÜ BİR ARADA DİYEMEZ
Bağlantı: İLAHİDE ANA NİYE VERDİN ÇOCUĞA
BEN GÜLEMEDİM GÜLMİYENLER SAĞOLA

1573 Repertuar numaralı “Evlerinin Önü Guşlar Darısı” isimli bu eser, Türkü içerisinde geçen eserin bağlantı bölümünde ki sözler itibari ile Gurbet Ağıtı olarak belirlenmiştir.

TÜRKÜNÜN KİMLİK BİLGİLERİ

Adı: Evlerinin Önü Guşlar Darısı

Repertuvar No: 1573

Yöresi: Erzurum

Kimden Alındığı: Muharrem AKKUŞ

Derleyen: Muharrem AKKUŞ

TÜRKÜNÜN MAKAMSAL ANALİZİ

Karar sesi (Durağı): La (Dügâh)

Güçlüsü: Mi (Hüseyni)

Seyri: Çıkıcı-İnici

Dizisi: Bu dizi Geleneksel Türk Müziği kuramında Uşşak Makamı dizisi adıyla tanımlanmaktadır.

Donanımı: Türküde kullanılan ses dizisi incelendiğinde donanımında hiçbir ses değıştirici işaret olmadığı ve la dügâh perdesinde karar verdiği görölmektedir.

Yeden: Eserde yeden kullanılmamıştır.

Genişlemesi: Eser 5 ses içerisinde. Türküde genişleme olmamıştır.

Asma Karar Perdeleri: Türkü A şeklinde tek cümleden oluşmaktadır.

A CÜMLESİ

EV LE Rİ Nİ NÖ NÜ GUŞ LARDA RI SI OY NAR O YU NARGE LİR GE CE YA RI SI

OY NA RO YU NARGE LİR GE CE YA RI SI

Türkü A şeklinde sadece tek cümleden oluşmaktadır. Do Çargâh perdesinde

Çargâhlı, (Si bir koma bemol) Segâh perdesinde Segâhlı asma kalışlar yapıldıktan sonra Uşşak dörtlüsü ile Dügâh perdesinde karar verilmiştir.

Yapılan makamsal analiz doğrultusunda Uşşak makamı ses dizisi içerisinde olduğu tespit edilmiş Türk Halk Müziği repertuarındaki bu eserin Uşşak Türkü adı ile adlandırılmasının doğru olacağı düşünülmektedir

19. Evlerinin Önü Harman” adlı 1286 Repertuvar Numaralı Eserin Notası ve Makamsal İncelemesi.

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA NO: 1286
İNCELEME TARİHİ: 24.06.1977

YÖRESİ
ERZURUM AŞKALE

KİMDEN ALINDIĞI
ARİF SAĞ

EVLERİNİN ÖNÜ HARMAN

DERLEYEN:
YÜCEL PAŞMAKÇI

DERLEME TARİHİ:
03.09.1968

NOTAYA ALAN:
YÜCEL PAŞMAKÇI

SÜRE:

EV LE Rİ Nİ NÖ NÜ DE HAR MA N YO LÜS TÜ
YÜ CE DAĞ BA ŞIN DA DA ŞAM DA N LAR YA NAR

ÇIK SAL LAN SEV Dİ Ğİ MOY NE NO Ş YE LES Tİ
ŞAM DA NIN BA ŞI NA OY BÜL BÜ L LER GO NAR

EL LER SEV Dİ Ğİ Nİ DE BAĞ RI NA BA SAR
EL LER SEV Dİ Ğİ NE DE BÖY LE Mİ YA PAR

ŞU BE NİM SEV Dİ Ğİ MOY E Lİ NE NOY NAR
U ÇAN GUŞ LAR BE NA NA MA A NA MA

A ÇIL MIŞ BAH ÇE DE GÜ LÜ NE NOY NAR
HE MA NA MA HEM BA BA MA HEM YA RA

EVLERİNİN ÖNÜDE HARMAN YOL ÜSTÜ
ÇIK SALLAN SEVDİĞİM OY NE HOŞ YEL ESTİ
ELLER SEVDİĞİNİDE BAĞRINA BASAR
Bağlantı_ ŞU BENİM SEVDİĞİM EY ELİNEN OYNAR
AÇILMIŞ BAHÇEDE GÜLÜNEN OYNAR

YÜCE DAĞ BAŞINDA DA ŞAMDANLAR YANAR
ŞAMDANIN BAŞINA OY BÜLBÜLLER GONAR
ELLER SEVDİĞİNE DE BÖYLEMİ YANAR
Bağlantı_ UÇAN GUŞLAR BEN ANAMA ANAMA
HEM ANAMA HEM BABAMA HEM YARA

1286 Repertuvar numaralı “Evlerinin Önü Harman” isimli bu eser, Türkü içerisinde geçen eserin bağlantı bölümlerinde ki sözler itibari ile Gurbet Ağıtı olarak belirlenmiştir.

TÜRKÜNÜN KİMLİK BİLGİLERİ

Adı: Evlerinin Önü Harman

Repertuvar No: 1286

Yöresi: Erzurum

Kimden Alındığı: Arif SAĞ

Derleyen: Yücel PAŞMAKÇI

TÜRKÜNÜN MAKAMSAL ANALİZİ

Karar sesi (Durağı): La (Dügâh)

Güçlüsü: Re (Neva)

Seyri: Çıkıcı

Dizisi: Bu dizi Geleneksel Türk Müziği kuramında Uşşak Makamı dizisi adıyla tanımlanmaktadır.

Donanımı: Türküde kullanılan ses dizisi incelendiğinde donanımında Si bemol 2 ses değiştirici işaretinin kullanıldığı görülmektedir.

Yeden: Eserde yeden kullanılmamıştır.

Genişlemesi: Eser 5 ses içerisindedir. Türküde genişleme olmamıştır.

Asma Karar Perdeleri: Türkü A şeklinde tek cümleden oluşmaktadır.

A CÜMLESİ

Türkü A şeklinde tek cümleden oluşmaktadır. Uşşak dörtlüsü gösterilip Do Çargâh perdesinde Çargâhlı, Segâh perdesinde Segâhlı asma kalışlar gösterildikten sonra Uşşak üçlüsü ile karar verilmiştir.

Yapılan makamsal analiz doğrultusunda Uşşak makamı ses dizisi içerisinde olduğu tespit edilmiş Türk Halk Müziği repertuarındaki bu eserin Uşşak Türkü adı ile adlandırılmasının doğru olacağı düşünülmektedir

20. “Körlenme Ey İnsanoğlu Ölmemeye Çaremi Var” adlı 2688 Repertuvar Numaralı Eserin Notası ve Makamsal İncelemesi.

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA NO: 2688
İNCELEME TARİHİ: 19.03.1985

DERLEYEN
SUAT IŞIKLI

DERLEME TARİHİ

YÖRESİ
ERZURUM

NOTAYA ALAN
SUAT IŞIKLI

KİMDEN ALINDIĞI
HALİT KÖK
(M. LÜTFİ EFENDİ'DEN)

KÖRLENME EY İNSANOĞLU ÖLMEMEYE ÇARE Mİ VAR

SÜRESİ:

KÖR LEN ME EY İN SAN O Ğ LU Ö L ME ME YEN

ÇA RE Mİ VAR HER A ÇAN İN SAN BİR GÜL DÜR

SOL MA MA YA ÇA RE Mİ VAR

KÖRLENME EY İNSANOĞLU ÖLMEMEYE ÇAREMİ VAR
HER AÇAN İNSAN BİR GÜLDÜR SOLMAMAYA ÇAREMİ VAR
HANİ ECDAT, HANİ ATA HAKKA KARŞI ETME HATA
TABUT DERLER AĞAÇ ATA BİNMEMEYE ÇAREMİ VAR
LÜTFİ HEY DER ÖLÜM KADER GELMİŞ ECEL BENİ BEKLER
BURAYA GELENLER GİDER, GİTMEMEYE ÇAREMİ VAR

2688 Repertuvar numaralı “Körlenme Ey İnsanoğlu Ölmemeye Çaremi Var” isimli bu eser, Türkü içerisinde geçen bütün sözler itibari ile Ölüm-Ayrılık Ağıtı olarak belirlenmiştir.

TÜRKÜNÜN KİMLİK BİLGİLERİ

Adı: Körlenme Ey İnsanoğlu Ölmemeye Çaremi Var

Repertuvar No: 2688

Yöresi: Erzurum

Kimden Alındığı: Halit KÖK (M. LÜTFİ EFENDİDEN)

Derleyen: Suat IŞIKLI

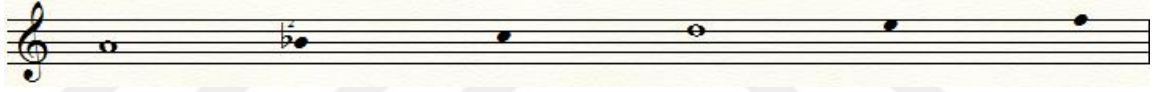
TÜRKÜNÜN MAKAMSAL ANALİZİ

Karar sesi (Durağı): La (Dügâh)

Güçlüsü: Re (Neva)

Seyri: Çıkıcı

Dizisi: Bu dizi Geleneksel Türk Müziği kuramında Uşşak Makamı dizisi adıyla tanımlanmaktadır.

Donanımı: Türküde kullanılan ses dizisi incelendiğinde donanımında Si bemol 2 ses değiştirici işaretinin kullanıldığı görülmektedir.

Yeden: Eserde yeden kullanılmamıştır.

Genişlemesi: Eser 7ses içerisindedir. Türküde genişleme olmamıştır.

Asma Karar Perdeleri: Türkü A şeklinde tek cümleden oluşmaktadır.

A CÜMLESİ

KÖR LEN ME EY İN SAN O Ğ LU Ö L ME ME YEN

ÇA RE Mİ VAR

Bu cümlenin birinci motifinde; La Dügâh perdesinde Hüseyini beşlisi gösterildikten sonra Çargâhta Çargâhlı, Segâhta Segâhlı asma kalışlar yapılmıştır. İkinci motifinde ise; Segâhta Segâhlı, Çargâhta Çargâhlı asma kalışlar gösterildikten sonra Uşşak dörtlüsü ile karar verilmiştir.

Yapılan makamsal analiz doğrultusunda Uşşak makamı ses dizisi içerisinde olduğu tespit edilmiş Türk Halk Müziği repertuarındaki bu eserin Uşşak Türkü adı ile adlandırılmasının doğru olacağı düşünülmektedir.

21. “Ela Gözlüm Ben Bu Elden Gidersem” adlı 2928 Repertuar Numaralı Eserin Notası ve Makamsal İncelenmesi.

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA NO :2928
İNCELEME TARİHİ :24.10.1987

YÖRESİ
ERZURUM

KİMDEN ALINDIĞI
HULUSİ SEVEN

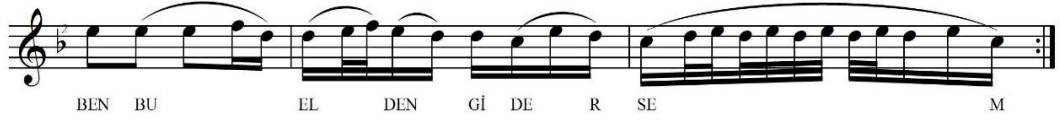
SÜRESİ:

ELA GÖZLÜM BEN BU ELDEN GİDERSEM

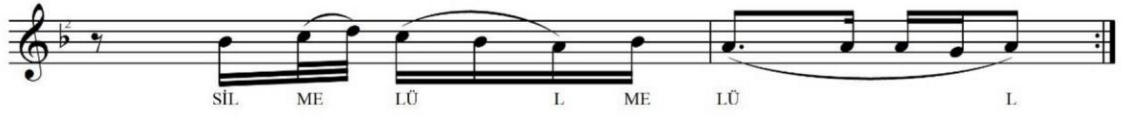
DERLEYEN
EMİN ALDEMİR

DERLEME TARİHİ

NOTAYA ALAN
EMİN ALDEMİR
IŞIK BAŞEL

2

ELA GÖZLÜM BEN BU ELDEN GİDERSEM
ZÜLFÜ PERİŞANIM KAL MELÛL MELÛL
KEREM ET AKLINDAN ÇIKARMA BENİ
AĞLA GÖZYAŞINI SİL MELÛL MELÛL

EL VAN ÇİÇEKLERİNİ TAKMA BAŞINA
KUDRET KALEMİNİ ÇEKME KAŞINA
BENİ AĞLATIRSAN DOYMA YAŞIMA
AĞLA GÖZYAŞINI SİL MELÛL MELÛL

KARACAOĞLAN DERKİ ÖLÛP GİDİNCE
BEN DE GÜZEL SEVDİM KENDİ HALİMCE
VARIP GURBET ELE VASIL OLUNCA
DOST ARDAN HABERİM AL MELÛL MELÛL

2928 Repertuvar numaralı “Ela Gözlüm Ben Bu Elden Gidersem” isimli bu eser, Türkü içerisinde ki, üçüncü mısradaki geçen “Karacaoğlan derki ölüp gidince ben de güzel sevdim kendi halimce, varıp gurbet ele vasıl olunca, dost ardan haberim al melül melül” adlı sözler itibari ile Gurbet Ağıtı olarak belirlenmiştir.

TÜRKÜNÜN KİMLİK BİLGİLERİ

Adı: Ela Gözlüm Ben Bu Elden Gidersem

Repertuvar No: 2928

Yöresi: Erzurum

Kimden Alındığı: Hulusi SEVEN

Derleyen: Emin ALDEMİR

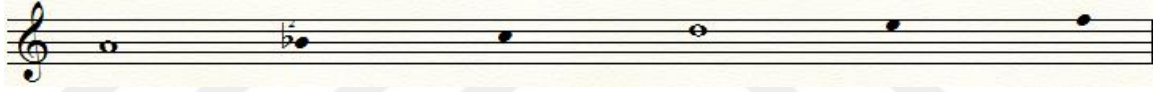
TÜRKÜNÜN MAKAMSAL ANALİZİ

Karar sesi (Durağı): La (Dügâh)

Güçlüsü: Re (Neva)

Seyri: Çıkıcı

Dizisi: Bu dizi Geleneksel Türk Müziği kuramında Uşşak Makamı dizisi adıyla tanımlanmaktadır.

Donanımı: Türküde kullanılan ses dizisi incelendiğinde donanımında Si bemol 2 ses değiştirici işaretinin kullanıldığı görülmektedir.

Yeden: Dügâhta Uşşaklı olarak yedenli karar vermektedir.

Genişlemesi: Eser 6 ses içerisindedir. Türküde genişleme olmuştur.

Asma Karar Perdeleri: Türkü A+B+C şeklinde üç cümleden oluşmaktadır.

A CÜMLESİ

E LA GÖZ LÜM BEN BU EL DEN Gİ DE R SE M
ZÜL FÜ PE Rİ ŞA NI M KAL ME LÜ L ME

A cümlesinde; Hüseyini beşlisi gösterildikten sonra Re Neva perdesinde Buselikli ve Do Çargâh perdesinde Çargâhlı asma kalışlar yapılmıştır.

B CÜMLESİ

ZÜL FÜ PE Rİ ŞA NI M KAL ME LÜ L ME
LÜ L KAL ME LÜ L ME LÜ L

B cümlesinde; Si Segâh peresinde Segâhlı, Do Çargâh perdesinde Çargâhlı asma kalışlar yapıldıktan sonra Uşşak dörtlüsü ile karar verilmiştir.

C CÜMLESİ

KE RE ME TAK LI N DA N ÇI KA R MA BE
NI AĞ LA GÖZ YA ŞI NI
ŞİL ME LÜ L ME LÜ L

C cümlesinde; Si Segâh perdesinde Segâhlı asma kalışlar yapıldıktan sonra Uşşak dörtlüsü ile karar verilmiştir.

Yapılan makamsal analiz doğrultusunda Uşşak makamı ses dizisi içerisinde olduğu tespit edilmiş Türk Halk Müziği repertuarındaki bu eserin Uşşak Türkü adı ile adlandırılmasının doğru olacağı düşünülmektedir.

22. “Bu Göçü Burdan Yükledim” adlı 2913 Repertuvar Numaralı Eserin Notaları ve Makamsal İncelemesi.

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA NO: 2913
İNCELEME TARİHİ: 09.03.1987

DERLEYEN
TRT MÜZİK DAİRESİ
THM MÜDÜRLÜĞÜ

YÖRESİ
ERZURUM

DERLEME TARİHİ

KİMDEN ALINDIĞI
SUZAN KIRMIZI

NOTAYA ALAN
ALİ CAN
25.02.1987

BU GÖÇÜ BURDAN YÜKLEDİM

SÜRESİ:

BU GÖ ÇÜ BUR DAN YÜK LE DİM O BA ĞOL MAZ BU DA ĞOL SUN
AL DIM YA Rİ Mİ YA Nİ MA DÜŞ TÛM GUR BE TİN YO LU NA
BEN A ŞI ĞAM VAR DIR SÖ ZÛM HAK YO LU NA GUR BAN Ö ZÛM

ŞEY DA BÛL BÛL Fİ GA NEY LER O BA ĞOL MAZ BU BA ĞOL SUN
AL HAN ÇE Rİ VUR Sİ NE ME HAN ÇER DE ĞİL Bİ ÇAK OL SUN
YAR BOY NUN DA DÛ ZÛM DÛ ZÛM İN Cİ DE ĞİL MER CA NOL SUN

BU GÖÇÜ BURDAN YÜKLEDİM
O DAĞ OLMAZ BU DAĞ OLSUN
ŞEYDA BÜLBÜL FİGAN EYLER
O BAĞ OLMAZ BU BAĞ OLSUN

ALDIM YARİMİ YANIMA
DÜŞTÜM GURBETİN YOLUNA
AL HANÇERİ VUR SİNEME
HANÇER DEĞİL BIÇAĞOLSUN

BEN AŞIĞAM VARDIR SÖZÜM
HAK YOLUNA GURBAN ÖZÜM
YAR BOYNUNDA DÜZÜM DÜZÜM
İNCE DEĞİL MERCAN OLSUN

2913 Repertuvar numaralı “Bu Göçü Burdan Yükledim” isimli bu eser, Türkü içerisinde geçen bütün sözler itibari ile Gurbet Ağıtı olarak belirlenmiştir.

TÜRKÜNÜN KİMLİK BİLGİLERİ

Adı: Bu Göçü Burdan Yükledim

Repertuvar No: 2913

Yöresi: Erzurum

Kimden Alındığı: Suzan KIRMIZI

Derleyen: TRT MÜZİK DAİRESİ THM MÜDÜRLÜĞÜ

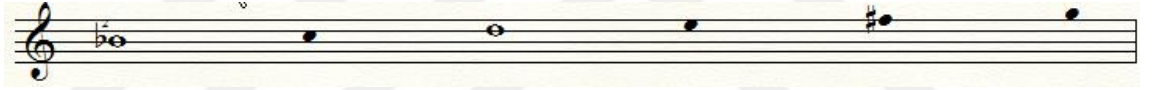
TÜRKÜNÜN MAKAMSAL ANALİZİ

Karar sesi (Durağı): Si bemol 2 (Segâh)

Güçlüsü: Re (Neva)

Seyri: Çıkıcı

Dizisi: Bu dizi Geleneksel Türk Müziği kuramında Segâh Makamı dizisi adıyla tanımlanmaktadır.

Donanımı: Türküde kullanılan ses dizisi incelendiğinde donanımında Si bemol 2 ses değiştirici işaretinin kullanıldığı görülmektedir. Eser içerisinde Fa diyez ses değiştirici işareti kullanılmıştır.

Yeden: Eserde yeden kullanılmamıştır.

Genişlemesi: Eser 6 ses içerisinde. Türküde genişleme olmuştur.

Asma Karar Perdeleri: Türkü A şeklinde tek cümleden oluşmaktadır.

A CÜMLESİ

BU GÖ ÇÜ BUR DAN YÜK LE DİM O BA ĞOL MAZ BU DA ĞOL SUN

ŞEY DA BÜL BÜL Fİ GA NEY LER O BA ĞOL MAZ BU BA ĞOL SUN

Türkü A şeklinde tek cümleden oluşmaktadır. Birinci motife; makamın güçlü perdesi Re Neva perdesi gösterildikten sonra Do Çargâh perdesinde Pençgâhlı bir asma kalış yapıldıktan sonra Si Segâh perdesinde karar verilmiştir.

Yapılan makamsal analiz doğrultusunda Segâh makamı ses dizisi içerisinde olduğu tespit edilmiş Türk Halk Müziği repertuarındaki bu eserin Segâh Türkü adı ile adlandırılmasının doğru olacağı düşünülmektedir.

23. “Tutam Yar Elinden ” adlı 3059 Repertuvar Numaralı Eserin Notası ve Makamsal İncelemesi.

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA NO: 3059
İNCELEME TARİHİ

DERLEYEN
TRT

YÖRESİ
ERZURUM

DERLEME TARİHİ

KİMDEN ALINDIĞI
SUAT İŞIKLI RACİ ALKIR

TUTAM YAR ELİNDEN

NOTAYA ALAN
NİDA TÜFEKÇİ

SÜRESİ:

TU TAM YA RE Lİ N DE N TU TA M
ÇI KAM DA Ğ LA (Saz) RA DA Ğ (Saz) LA RA
VAY A ĞA MEY (Saz) ŞA HI ME Y (Saz) E Y VA HE
YEY O LAM Bİ R YA RE Lİ BÜ L BÜ L
İ NEM BA Ğ LA (Saz) RA BA Ğ (Saz) LA RA
VAY A ĞA MEY (Saz) ŞA HI ME Y (Saz)
E Y VA HE YEY

TUTAM YAR ELİNDEN TUTAM
ÇIKAM DAĞLARA DAĞLARA VAY
AĞAM EY ŞAHİM EY EYVAH EY EY
OLAM BİR YARELİ BÜLBÜL
İNEM BAĞLARA BAĞLARA VAY
AĞAM EY ŞAHİM EY EYVAH EY EY

BİRİN BİLİR BİRİN BİLMEZ
BU DÜNYA KİMSEYE KALMAZ VAY
AĞAM EY ŞAHİM EY EYVAH EY EY
YAR İSMİNİ ANSAM OLMAZ
DÜŞER DİLLERE DİLLERE VAY
AĞAM EY ŞAHİM EY EYVAH EY EY

EMRAH DERKİ BU GÜNÜMDÜR
ARŞA ÇIKAN TÛTÜNÜMDÜR EY
AĞAM EY ŞAHİM EY EYVAH EY EY
YARE GİDECEK GÜNÜMDÜR
DÜŞEM YOLLARA YOLLARA VAY
AĞAM EY ŞAHİM EY EYVAH EY EY

3059 Repertuvar numaralı “Tutam Yar Elinden” isimli bu eser, Türkü içerisinde geçen bütün sözler itibari ile Ölüm-Ayrılık Ağıtı olarak belirlenmiştir.

TÜRKÜNÜN KİMLİK BİLGİLERİ**Adı:** Tutam Yar Elinden**Repertuvar No:** 3059**Yöresi:** Erzurum**Kimden Alındığı:** Suat IŞIKLI-RACI ALKIR**Derleyen:** TRT**TÜRKÜNÜN MAKAMSAL ANALİZİ****Karar sesi (Durağı):** La (Dügâh)**Güçlüsü:** Re (Neva)**Seyri:** İnici-Çıkıcı

Dizisi: Bu dizi Geleneksel Türk Müziği kuramında Hüseyini Makamı dizisi adıyla tanımlanmaktadır.

Donanımı: Türküde kullanılan ses dizisi incelendiğinde donanımında Si bemol 2 ses değiştirici işaretinin kullanıldığı görülmektedir. Eser içerisinde Fa diyez ses değiştirici işareti kullanılmıştır.

Yeden: Eserde yeden kullanılmamıştır.

Genişlemesi: Eser 7ses içerisindedir. Türküde genişleme olmamıştır.

Asma Karar Perdeleri: Türkü A+B şeklinde iki cümleden oluşmaktadır.

A CÜMLESİ

Musical notation for the A sentence, showing two staves of music with lyrics in Turkish. The first staff contains the lyrics "TU TAM YA RE Lİ N DE N TU TA M" and the second staff contains "ÇI KAM DA Ğ LA (Saz) RA DA Ğ (Saz) LA RA 3 VAY".

A cümlesinin birinci motifinde; Mi Hüseyini perdesinde Uşşaklı, Re Neva perdesinde Rastlı, Do Çargâh perdesinde Pençgâhlı, Si Segâh perdesinde Segâhlı asma kalışlar yapılarak karar perdesine Uşşak dörtlüsü ile gelinmiştir. İkinci motifte; Hüseyini beşlisi gösterildikten sonra, Çargâh perdesinde Çargâhlı, Segâh perdesinde Segâhlı asma kalışlar gösterilerek karar yapılmıştır.

B CÜMLESİ

Musical notation for the B sentence, showing one staff of music with lyrics in Turkish. The lyrics are "A ĞA MEY (Saz) şA HI ME Y (Saz) E Y VA HE 3 YEY".

B cümlesinde; Hüseyini beşlisi gösterildikten sonra Do Çargâh perdesinde Çargâhlı, Si bemol Segâh perdesinde Segâhlı asma kalışlar gösterildikten sonra La Dügâh perdesinde karar verilmiştir.

Yapılan makamsal analiz doğrultusunda Hüseyini makamı ses dizisi içerisinde olduğu tespit edilmiş Türk Halk Müziği repertuarındaki bu eserin Hüseyini Türkü adı ile adlandırılmasının doğru olacağı düşünölmektedir.

24. “Eşiğin Altında Çift İlan Eder ” adlı 1264 Repertuvar Numaralı Eserin Notaları ve Makamsal İncelemesi.

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA NO: 1264
İNCELEME TARİHİ: 11.02.1976

DERLEYEN
SUAT İŞIKLI

YÖRESİ
ERZURUM

DERLEME TARİHİ

KİMDEN ALINDIĞI
HAYRETTİN AKÇAY

EŞİĞİN ALTINDA ÇİFT İLAN ÖTER

NOTAYA ALAN
ATEŞ KÖYOĞLU

SÜRE:

E Şİ Ğİ NAL TIN DA ÇİF Tİ LÂ NÖ TER
E Şİ Ğİ NAL TIN DA İ LÂ NO LUR Mİ
E Şİ Ğİ NAL TIN DA İ LÂN YU VA Sİ
YA RİN DE NAY RI LAN BİR TE VÜR YA TAR
YA RİN DE NAY RI LAN DER MAN BU LUR Mİ
GUR BE TE Çİ KA NA TAN RI DU A Sİ
GİZ YÜRİ SEN YÜRİ YAY LA YO LUN DA
" " " " " " " " " " " "
SE Nİ DE VU RUR LAR YA RİN YO LU NA
" " " " " " " " " " " "

1
EŞİĞİN ALTINDA ÇİFT İLAN ÖTER
YARİNDEN AYRILAN BİR TEVÜR YATAR

Bağlantı: GİZ YÜRİ SEN YÜRİ YAYLA YOLUNDA
SENİ DE VURURLAR YARİN YOLUNA

2
EŞİĞİN ALTINDA İLAN OLUR Mİ
YARİNDEN AYRILAN DERMAN BULURMİ
Bağlantı.....

3
EŞİĞİN ALTINDA İLAN YUVASI
GURBETE ÇIKANA TANRI DUASI
Bağlantı.....

1264 Repertuvar numaralı “Eşiğin Altında Çift İlan Öter” isimli bu eser, Türkü içerisinde ki, üçüncü mısradaki geçen “eşiğin altında ilan yuvası, gurbete çıkana tanrı duası” adlı sözler itibari ile Gurbet Ağıtı olarak belirlenmiştir.

TÜRKÜNÜN KİMLİK BİLGİLERİ

Adı: Eşğin Altında Çift İlan Öter

Repertuvar No: 1264

Yöresi: Erzurum

Kimden Alındığı: Hayrettin AKÇAY

Derleyen: Suat IŞIKLI

TÜRKÜNÜN MAKAMSAL ANALİZİ

Karar sesi (Durağı): Do (Çargâh)

Güçlüsü: Sol (Gerdaniye)

Seyri: İnici-Çıkıcı

Dizisi: Bu dizi Geleneksel Türk Müziği kuramında Çargâh Makamı dizisi adıyla tanımlanmaktadır.

Donanımı: Türküde kullanılan ses dizisi incelendiğinde donanımında Si bemol 2 ses değiştirici işaretinin kullanıldığı görülmektedir.

Yeden: Çargâhta Çargâhlı ve yedenli olarak karar verilmiştir.

Genişlemesi: Eser 4ses içerisindedir. Türküde genişleme olmamıştır.

Asma Karar Perdeleri: Türkü A şeklinde tek cümleden oluşmaktadır.

A CÜMLESİ

Türkü A cümlesinden oluşmaktadır. A cümlesinin birinci motifinde; seyre Neva perdesinden başlayıp Çargâhta Çargâhlı asma kalış yapmıştır. İkinci motifinde ise; Neva perdesinden seyre başlayıp Çargâh dizisini kullandıktan sonra Çargâhta Çargâhlı ve yedenli karar vermiştir.

Yapılan makamsal analiz doğrultusunda Çargahlı makamı ses dizisi içerisinde olduğu tespit edilmiş Türk Halk Müziği repertuarındaki bu eserin Çargah Türkü adı ile adlandırılmasının doğru olacağı düşünülmektedir.

25. “Kınayı Ezerler Tasda” adlı 2154 Repertuvar Numaralı Eserin Notaları ve Makamsal İncelemesi.

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA NO: 2154
İNCELEME TARİHİ: 01.12.1982

DERLEYEN
REMZİ DANE

DERLEME TARİHİ

YÖRESİ
ERZURUM

NOTAYA LAN
SUAT IŞIKLI

KİMDEN ALINDIĞI

KINAYI EZERLER TASDA

SÜRE: ♩ = 88

GI NA YI E ZER LER TA S DA

OĞ LA NE Vİ NE HA VA S DA

GI ZA NA SI KA RA YA S DA

YAH DI BE Nİ BU E L LE Rİ N GÜ ZE Lİ

1
GINAYI EZERLER TASDA, OĞLAN EVİ NE HAVASTA
GIZ ANASI GARA YASDA, YAHDİ BENİ BU ELLERİN GÜZELİ

2
DUZ GABI DUSUZ OLUR Mİ, MEHLELER GIZSIZ OLUR Mİ
ORTALIK SÖZSÜZ OLUR Mİ, YAHDİ BENİ BU ELLERİN GÜZELİ

3
DUZ GABINDA DUZ GALMADI, MEHLELERDE GIZ GALMADI
ORTALIHTA SÖZ GALMADI, YAHDİ BENİ BU ELLERİN GÜZELİ

4
DUZ GABINI DUSUZ GOYMUŞ, GOCA EVİ ISSIZ GOYMUŞ
ANASINI GIZSIZ GOYMUŞ, YAHDİ BENİ BU ELLERİN GÜZELİ

2154 Repertuvar numaralı “Kınayı Ezerler Tasda” isimli bu eser, Türkü içerisinde geçen bütün sözler itibari ile Ölüm-Ayrılık Ağıtı olarak belirlenmiştir.

TÜRKÜNÜN KİMLİK BİLGİLERİ

Adı: Kınayı Ezerler Tasda

Repertuvar No: 2154

Yöresi: Erzurum

Kimden Alındığı: -----

Derleyen: Remzi DANE

TÜRKÜNÜN MAKAMSAL ANALİZİ

Karar sesi (Durağı): Do (Çargâh)

Güçlüsü: Sol (Rast)

Seyri: Çıkıcı

Dizisi: Bu dizi Geleneksel Türk Müziği kuramında Çargâh Makamı dizisi adıyla tanımlanmaktadır.

Donanımı: Türküde kullanılan ses dizisi incelendiğinde donanımında hiçbir ses değiştirici işaret olmadığı görülmektedir.

Yeden: Eserde yeden kullanılmamıştır.

Genişlemesi: Eser 6ses içerisindedir. Türküde genişleme olmamıştır.

Asma Karar Perdeleri: Türkü A şeklinde tek cümleden oluşmaktadır.

A CÜMLESİ

GI NA YI E ZER LER TA S DA

OĞ LA NE Vİ NE HA VA S DA

Türkü A cümlesinden oluşmaktadır. A cümlesinin birinci motifinde; Rast perdesinden seyre başlayıp Çargâh perdesine Çargahlı çıktıktan sonra Neva perdesi üzerinde Buselikli asma kalış yapmıştır. İkinci motifinde ise; tekrar Rast perdesinden seyre devam etmiştir. Bunun devamında yine Neva perdesi üzerinde Buselikli asma kalış yapılarak Çargâh perdesinde Çargahlı ve yedensiz karar verilmiştir.

Yapılan makamsal analiz doğrultusunda Çargâh makamı ses dizisi içerisinde olduğu tespit edilmiş Türk Halk Müziği repertuarındaki bu eserin Çargâh Türkü adı ile adlandırılmasının doğru olacağı düşünülmektedir.

26. “Siyah Zülfün Deste Deste (Ercişli Emrah’tan)” adlı 2092 Repertuvar Numaralı Eserin Notaları ve Makamsal İncelemesi.

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA NO: 2092
İNCELEME TARİHİ: 06.07.1982

DERLEYEN
YÜCEL PAŞMAKÇI

YÖRESİ
ERZURUM

DERLEME TARİHİ
02.01.1974

KİMDEN ALINDIĞI
MÜSLÜM ABAY

SİYAH ZÜLFÜN DESTE DESTE
(ERCİŞLİ EMRAHTAN)

NOTAYA ALAN
YÜCEL PAŞMAKÇI

SÜRESİ: ♩ = 210

Sİ YAH ZÜL FÜN DES TE DES TE
Sİ YAH ZÜL FÜN PUN ÇA PUN ÇA
Sİ YAH ZÜL FÜN AP AK OL SU N

YAR DES TE SİN VE R ME NE M DOS TA SE FİL EM RA H
YAR YA NAK LAR BE N ZE R TU RUN CA EM RA HA GÖ
YAR YA NA ĞİN DA GÜ L LE R SOL SUN SA NA EM RA H

DÜŞ TÜ İHAS TA YA RI O YAN DI ME N DE YA NA RAM
RÜN DÜ GEN CE " " " " " " " " " "
KUR BA N OL SUN " " " " " " " " " "

SİYAH ZÜLFÜN DESTE DESTE
YAR DESTESİN VERMENEM DOSTA
SEFİL EMRAH DÜŞTÜ HASTA
YAR O YANDI MENDE YANARAM

SİYAH ZÜLFÜN PUNÇA PUNÇA
YAR YANAĞLAR BENZER TURUNCA
EMRAH'A GÖRÜNDÜ GENÇE
YAR O YANDI MENDE YANARAM

SİYAH ZÜLFÜN APAK OLSUN
YAR YANAĞINDA GÜLÜN SOLSUN
SANA EMRAH KURBAN OLSUN
YAR O YANDI MENDE YANARAM

2092 Repertuvar numaralı “Siyah Zülfün Deste Deste” isimli bu eser, Türkü içerisinde ki, üçüncü mısradaki geçen “siyah zülfün apak olsun, yar yanağında gülün olsun, sana Emrah kurban olsun, yar o yandı mende yanaram” adlı sözler itibari ile Ölüm-Ayrılık Ağıtı olarak belirlenmiştir.

TÜRKÜNÜN KİMLİK BİLGİLERİ

Adı: Siyah Zülfün Deste Deste

Repertuvar No: 2092

Yöresi: Erzurum

Kimden Alındığı: Müslüm ABAY

Derleyen: Yücel PAŞMAKÇI

TÜRKÜNÜN MAKAMSAL ANALİZİ

Karar sesi (Durağı): La (Dügâh)

Güçlüsü: Re (Neva)

Seyri: İnici

Dizisi: Bu dizi Geleneksel Türk Müziği kuramında Gerdaniye Makamı dizisi adıyla tanımlanmaktadır.

Donanımı: Türküde kullanılan ses dizisi incelendiğinde donanımında Si bemol 2 ses değiştirici işaretinin kullanıldığı görülmektedir. Eser içerisinde Fa diyez ses değiştirici işareti kullanılmıştır.

Yeden: Eserde yeden kullanılmamıştır.

Genişlemesi: Eser 7 ses içerisindedir. Türküde genişleme olmamıştır.

Asma Karar Perdeleri: Türkü A şeklinde tek cümleden oluşmaktadır.

A CÜMLESİ

Sİ YAH ZÜL FÜN DES TE DES TE

YAR DES TE SİN VE R ME NE M DOŞ TA SE FİL EM RA H

A cümlesinin birinci motifinde; Mi Hüseyini perdesinde Uşşaklı ve Re Neva perdesinde Rastlı asma kalışlar yapılmıştır. İkinci motifte; Re Neva perdesinde Rastlı, Buselikli ve Do Çargâh perdesinde Çargâhlı asma kalışlar yapıлып ve Uşşak dörtlüsü ile karar verilmiştir.

Yapılan makamsal analiz doğrultusunda Gerdaniye makamı ses dizisi içerisinde olduğu tespit edilmiş Türk Halk Müziği repertuarındaki bu eserin Gerdaniye Türkü adı ile adlandırılmasının doğru olacağı düşünülmektedir.

27. "Kömür Gözlüm Ateşine Düşeli" adlı 4051 Repertuvar Numaralı Eserin Notası ve Makamsal İncelemesi.

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERUAR NO :4051
İNCELEME TARİHİ : 25.3.1996

DERLEYEN
TALİP ÖZKAN

DERLEME TARİHİ

YÖRE
ERZURUM

KAYNAK KİŞİ
AŞIK YAŞAR REYHANİ

KÖMÜR GÖZLÜM ATEŞİNE DÜŞELİ

NOTAYA ALAN
MEHMET ERENLER
ERDEN ÇALIŞKANEL

SÜRE: ♩ = 72

(SAZ - - - - -)

(SAZ - - - - -)

KÖ MÜR GÖZ LÜM A TE ----- Şİ NE DÜ

ŞE Lİ (SAZ - - - - -) Dİ DEM GAN YAŞ DÖ KER (SAZ - - - - -

---) DİL Mİ DA DEY LE R DİL İM DA

DEY LE R DİL İM DA DEY LE R

(SAZ - - - - -) Dİ YA RI GUR

BES TE (SAZ - - - - -) SE FİL SER GER DAN (SAZ

2
KÖMÜR GÖZLÜM ATEŞİNE DÜŞELİ

) BA NA SEN DEN BAŞ KA (SAZ -----) KİM İM DA
 DEY LE ----- R KİM İM DA DEY LE R
 KİM İM DA DEY LE R (SAZ -----)
 ----- E ZEL DE NOL MU ŞUM
 Yİ NE REN Gİ NAL Đİ
 GAM LAR DÜŞ KÜ NÜ ----- GAM LAR DÜŞ
 DA ĞIN LA LE Sİ ----- DA ĞIN LA
 KÜ NÜ (SAZ -----) BEN FE LE ĞE MİH NET (SAZ -----)
 LE Sİ (SAZ -----) Yİ KI MIŞ YA PİL NAZ (SAZ -----)

KÖMÜR GÖZLÜM ATEŞİNE DÜŞELİ

) FET MEN MÜŞ KÜ LÜ (SAZ) CA NAN NE BEK
GÖN LÜM KA LE Sİ (SAZ) EM RA HIN ÇEK

LER SİN (SAZ) E LİN KÖŞ KÜ NÜ (SAZ
Tİ Ğİ (SAZ) AŞ KIN BE LA Sİ (SAZ

) FE LEK BİR GÜN VU RUR YAR YAR YA BER BA
) NE A LIR CAN NI MI YAR YAR NE A ZA

DEY LE R YA BER BA DE LE R
DEY LE R NE A ZA DE LE R

YA BER BA DEY LE R (SAZ
NE A ZA DEY LE R (SAZ

CA NAN NE BEK LER SİN (SAZ
EM RA HIN ÇEK Tİ Ğİ (SAZ

) E LİN KÖŞ KÜ NÜ (SAZ) FE LEK BİR GÜN
) AŞ KIN BE LA Sİ (SAZ) NE A LIR CA

VU RUR YAR YAR BER BA BA DEY LE R
NI MI YAR YAR NR A ZA DEY LE R

4
KÖMÜR GÖZLÜM ATEŞİNE DÜŞELİ

YA BER BA DEY LE R YA BER BA
NE A ZA DEY LE R NE A ZA

DEY LE R (SAZ)
DEY LE

KÖMÜR GÖZLÜM ATEŞİNE DÜŞELİ
DİDEM GAM YAŞ DÖKER DİL İMDAD EYLER
DİYAR -I GURBETTE SEFİL SERGERDAN
BANA SENDEN BAŞKA KİM İMDAD EYLER

EZELDEN OLMUŞUM GAMLAR DÜŞKÜNÜ
BEN FELEĞE MİNNET ETMEM MÜŞKÜLÜ
CANAN NE BEKLERSİN ELİN KÖŞKÜNÜ
FELEK BİR GÜN VURUR (yar,yar) YA BERBAD EYLER

YİNE RENGİN ALDI ALDI DAĞIN LALESİ
YIKILMIŞ YAPILMAZ GÖNLÜN GALESİ
EMRAH IN ÇEKTİĞİ AŞKIN BELASI
NE ALIR CANIMI (yar,yar) NE AZAD EYLER

DİDE :Göze
SERGERDAN : başı .dönen ,şaşkın
MİNNET :Eziyet
BERBAD:Viran , yıkılmış
AZAD:Serbest bırakma

4051 Repertuar numaralı “Kömür Gözlüm Ateşine Düşeli” isimli bu eser, Türkü içerisinde ki, birinci mısradaki geçen “kömür gözlüm ateşine düşeli, Didem gam yaş döker dil imdat eyler, diyarı gurbette sefil sergedan, bana senden başka kim imdat eyler” adlı sözler itibari ile Gurbet Ağıtı olarak belirlenmiştir.

TÜRKÜNÜN KİMLİK BİLGİLERİ

Adı: Kömür Gözlüm Ateşine Düşeli

Repertuvar No: 4051

Yöresi: Erzurum

Kimden Alındığı: Âşık Yaşar REYHANİ

Derleyen: -----

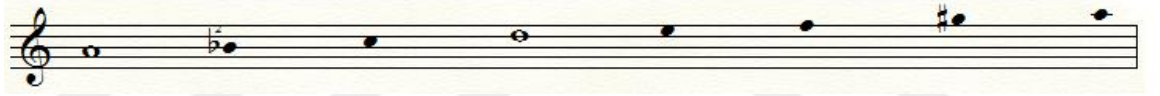
TÜRKÜNÜN MAKAMSAL ANALİZİ

Karar sesi (Durağı): La (Dügâh)

Güçlüsü: Re (Neva)

Seyri: İnici

Dizisi: Bu dizi Geleneksel Türk Müziği kuramında Uşşak Makamı dizisi adıyla tanımlanmaktadır.

Donanımı: Türküde kullanılan ses dizisi incelendiğinde donanımında Si bemol 2 ses değiştirici işaretinin kullanıldığı görülmektedir. Eser içerisinde Fa diyez ses değiştirici işareti kullanılmıştır.

Yeden: Dügâhta Uşşaklı olarak yedenli karar vermiştir.

Genişlemesi: Eser 6ses içerisinde. Türküde genişleme olmamıştır.

Asma Karar Perdeleri: Türkü A+B+C şeklinde iki cümleden oluşmaktadır.

A CÜMLESİ

A cümlesinin birinci motifinde; makamın güçlü perdesi gösterildikten sonra Segâhta Segâhlı Çargâhta Çargâhlı asma kalışlar yapılmış ve Uşsaklı karar vermiştir. İkinci motifte; Segâhta Segâhlı Do Çargâhta Çargâhlı Sol Rast perdesinde Rastlı asma kalışlar gösterildikten sonra Uşsak dörtlüsü ile karar verilmiştir.

B CÜMLESİ

B cümlesinin birinci motifinde; Segâh perdesinde Segâhlı asma kalış yapılmıştır. İkinci motifte Segâhta Segâhlı asma kalış yapıldıktan sonra Uşsak perdesinde karar verilmiştir.

C CÜMLESİ

C cümlesinde; Re Neva perdesinde Rastlı, Eviç perdesinde Segâhlı ve Hüseyini perdesinde Uşsaklı, Kürdili ve Neva perdesinde Buselikli asma kalışlar yapılmış ve Uşsak dörtlüsü ile karar verilmiştir.

Yapılan makamsal analiz doğrultusunda Uşsak makamı ses dizisi içerisinde olduğu tespit edilmiş Türk Halk Müziği repertuarındaki bu eserin Uşsak Türkü adı ile adlandırılmasının doğru olacağı düşünülmektedir.

28. “(Bebek) Adalardan Çıktım Yayan” adlı 775 Repertuvar Numaralı Eserin Notaları ve İncelemesi.

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA NO:775
İNCELEME TARİHİ: 04.10.1974

DERLEYEN
M. SARISÖZEN

DERLEME TARİHİ
14.04.1955

YÖRESİ
PAŞINLER

NOTAYA ALAN
M. SARISÖZEN

KİMDEN ALINDIĞI
CAFER KIRMIZI

BEBEK (ADALARDAN ÇIKTIM YAYAN)

Saz...

1.
2.

A DA LAR DAN ÇIK DIM YA YAN
BE BE ĞİN BE: Şİ Ğİ ÇAM DAN
BE BE ĞİN BE Şİ Ğİ BA KIR

GAR DA ŞAT LI BA CI YA YAN Dİ GEL BU DERT
YU VAR LAN DI DÜŞ DÜ DAM DAN BEY BA BA SI
YE RİN DEN KALK MI YOR A ĞİR BEN SALLA RIM

LE RE DA YAN NEN Nİ NEN Nİ
GE LİR YAN DAN NEN Nİ NEN Nİ
TA KIR TA KIR NEN Nİ NEN Nİ

NEN Nİ NEN Nİ NEN Nİ NEN Nİ

1.
2.

NEN Nİ BE BEK EY EY
" " " " " " " "

-1- ADALARDAN ÇIKTIM YAYAN
GARDAŞ ATLI BACI YAYAN
Dİ GEL BU DERTLERE DAYAN
NENNİ NENNİ NENNİ NENNİ
NENNİ NENNİ NENNİ BEBEK OY

-2- BEBEĞİN BEŞİĞİ ÇAMDAN
YUVARLANDI DÜŞTÜ DAMDAN
BEY BABASI GELİR VANDAN
NENNİ NENNİ NENNİ NENNİ
NENNİ NENNİ NENNİ BEBEK OY

-3- BEBEĞİN BEŞİĞİ BAKIR
YERİNDEN KALKMIYOR AĞIR
BEN SALLARIM TAKIR TAKIR
NENNİ NENNİ NENNİ NENNİ
NENNİ NENNİ NENNİ BEBEK OY

775 Repertuvar numaralı “Bebek (Adalardan Çıktım Yayan)” isimli bu eser, Türkü içerisinde geçen bütün sözler itibari ile Ölüm-Ayrılık Ağıtı olarak belirlenmiştir.

TÜRKÜNÜN KİMLİK BİLGİLERİ**Adı:** Bebek (Adalardan Çıktım Yayan)**Repertuvar No:** 775**Yöresi:** Erzurum**Kimden Alındığı:** Cafer KIRMIZI**Derleyen:** M. SARISÖZEN**TÜRKÜNÜN MAKAMSAL ANALİZİ****Karar sesi (Durağı):** La (Dügâh)**Güçlüsü:** Re (Neva)**Seyri:** Çıkıcı

Dizisi: Bu dizi Geleneksel Türk Müziği kuramında Hüseyini Makamı dizisi adıyla tanımlanmaktadır.

Donanımı: Türküde kullanılan ses dizisi incelendiğinde donanımında Si bemol 2 ses değiştirici işaretinin kullanıldığı görülmektedir.

Yeden: Eserde yeden kullanılmamıştır.**Genişlemesi:** Eser 7ses içerisindedir. Türküde genişleme olmamıştır.**Asma Karar Perdeleri:** Türkü A+B şeklinde iki cümleden oluşmaktadır.

A CÜMLESİ

Musical score for A Cümlesi, featuring three staves of music in a 2/4 time signature. The melody is written on a treble clef staff with a key signature of one flat (B-flat). The lyrics are: A DA LA R DAN ÇIK DİM YA YAN GAR DA ŞAT LI BA CI YA YAN Dİ GEL BU DERT LE RE DA YAN. The score includes a first ending bracket over the first two staves and a second ending bracket over the third staff.

A cümlesinde; Hüseyini beşlisi gösterildikten sonra, Çargâh perdesinde Çargâhlı asma kalış yapılmıştır.

B CÜMLESİ

Musical score for B Cümlesi, featuring three staves of music in a 2/4 time signature. The melody is written on a treble clef staff with a key signature of one flat (B-flat). The lyrics are: LE RE DA YAN NEN Nİ NEN Nİ NEN Nİ NEN Nİ NEN Nİ BE BEK EY EY. The score includes a first ending bracket over the first two staves and a second ending bracket over the third staff.

B cümlesinde; Hüseyini perdesinde Kürdili Re Neva perdesinde Buselikli, Do Çargâh perdesinde Çargâhlı, Si Segâh perdesinde Segâhlı asma kalışlar yapılarak karar verilmiştir.

Yapılan makamsal analiz doğrultusunda Hüseyini makamı ses dizisi içerisinde olduğu tespit edilmiş Türk Halk Müziği repertuarındaki bu eserin Hüseyini Türkü adı ile adlandırılmasının doğru olacağı düşünülmektedir.

29. “Gedikte Duvak Allanır” adlı 1222 Repertuar Numaralı Eserin Notası ve Makamsal İncelemesi.

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA NO:1922
İNCELEME TARİHİ: 15.01.1975

DERLEYEN,
MUSTAFA GÜNAYDIN

YÖRESİ
AŞKALE

DERLEME TARİHİ

KİMDEN ALINDIĞI
HALİS GÜNAYDIN

GEDİKTE DUVAK ALLANIR

NOTAYA ALAN
MUSTAFA GÜNAYDIN

GE SAL DİK DE DU VAK AL LA NIR
ÇIK LAN TIM TAN OY Dİ RİN BİR BA Şİ ĞA NA

A Lİ PER CE MİN SAL LA NIR
BA ŞİM DEY Dİ OY YAP RA ĞA
E Lİ Mİ VUR DUM TA Şİ NA

BEN PER ÇEM DE DE Ğİ LE.....M
Nİ CE KI BU CA NİM SAĞ.....R
BEN SEV DA YI BİL ME Zİ.....M

DİL ME ZE DU DAK BAL LA NIR
VER MEM SE Nİ OY OY TOP RA ĞA
YAR O DA GEL Dİ BA Şİ MA

-1-

GEDİKTE DUVAK ALLANIR
ALİ PERÇEMİN SALLANIR
BEN PERÇEMDE DEĞİLEM
DİL MEZE DUDAK BALLANIR

-2-

SALLANDIM OY GİRDİM BAĞA
BAŞIM DEĞDİ OY YAPRAĞA
NİCEKİ BU CANIM SAĞDIR
VERMEM SENİ OY YAPRAĞA

-3-

ÇIKTIM TANDIRIN BAŞINA
ELİMİ VURDUM TAŞINA
BEN SEVDAYI BİLMEZDİM
YAR O DA GELDİ BAŞIMA

1222 Repertuar numaralı “Gedikte Duvak Allanır” isimli bu eser, Türkü içerisinde geçen bütün sözler itibari ile Ölüm-Ayrılık Ağıtı olarak belirlenmiştir.

TÜRKÜNÜN KİMLİK BİLGİLERİ

Adı: Gedikte Duvak Allanır

Repertuvar No: 1222

Yöresi: Erzurum

Kimden Alındığı: Halis GÜNAYDIN

Derleyen: Mustafa GÜNAYDIN

TÜRKÜNÜN MAKAMSAL ANALİZİ

Karar sesi (Durağı): Si (Segâh)

Güçlüsü: Re (Neva)

Seyri: Çıkıcı

Dizisi: Bu dizi Geleneksel Türk Müziği kuramında Segâh Makamı dizisi adıyla tanımlanmaktadır.

Donanımı: Türküde kullanılan ses dizisi incelendiğinde donanımında hiçbir ses değiştirici işaret almadığı görülmektedir.

Yeden: Eserde yeden kullanılmamıştır.

Genişlemesi: Eser 4 ses içerisindedir. Türküde genişleme olmamıştır.

Asma Karar Perdeleri: Türkü A şeklinde tek cümleden oluşmaktadır.

A CÜMLESİ

Türkü A cümlesinden oluşmaktadır. Cümlenin birinci motifinde; Çargâh perdesinden seyre başlayıp karar sesi civarında çeşni kullanmadan nağmeler yapmıştır. İkinci motifinde ise; Segâh makamının güçlü sesi olan re Neva perdesine kısaca çıkıp Segâhta Segâhlı ve yedensiz karar vermiştir.

Yapılan makamsal analiz doğrultusunda Segâh makamı ses dizisi içerisinde olduğu tespit edilmiş Türk Halk Müziği repertuarındaki bu eserin Segâh Türkü adı ile adlandırılmasının doğru olacağı düşünülmektedir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SONUÇ ve ÖNERİLER

Çalışmanın bu bölümünde, araştırmada elde edilen bulgulara dayalı olarak sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

4.1. SONUÇ

* Problem cümlesi çerçevesinde oluşturulan alt problemde TRT THM repertuarında kayıtlı bulunan Erzurum yöresine ait ağıt türündeki türkülerin Makamsal Karşılıkları Nelerdir? Sorusuna karşılık yapılan incelemelerin sonuçları şu şekildedir;

* Araştırmada yapılan incelemeler sonucunda TRT THM Repertuarı içerisinde bulunan Erzurum yöresine ait olan toplam 300'e yakın eser içerisinde random yöntemi ile 29 Ağıta ulaşılmıştır. Bu ağıtlarda toplam 8 farklı makam dizisi tespit edilmiş olup en çok kullanılan makam dizisinin Uşşak Makamı dizisi içerisinde olduğu gözlemlenmiştir. Uşşak makamı dizisinden sonra Gerdaniye, Hüseyini, Segâh, Çargâh, Hicaz, Hüzzam, Rast makam dizilerinin kullanıldığı tespit edilmiştir. İncelemeler sonucunda Erzurum yöresine ait türkülerde kullanılan Uşşak makamı dizisinin sıklıkla kullanıldığı görülmektedir.

* Makamsal incelemeleri yapılan Ağıtlar sayısal olarak ifade edilirse; 12 tanesi Uşşak Makamı dizisinde, 6 tanesi Gerdaniye Makamı dizisinde, 4 tanesi Hüseyini Makamı dizisinde, 3 tanesi Segâh makamı dizisinde, 2 tanesi Çargâh Makamı dizisinde, 1 tanesi Hicaz Makamı dizisinde, 1 tanesi Hüzzam Makamı dizisinde, 1 tanesi Rast Makamı dizisinde olduğu görülmüştür.

* Yapılan incelemeler neticesinde, 23 sıra numarası verilen 2913 repertuar numaralı “Bu Göçü Buradan Yükledim” isimli türkünün karar sesinin Si bemol iki perdesinde karar kıldığı, ancak seyir ve ezgi gidişleri açısından eserlerin Segâh özelliklerine sahip olduğu ilgili eserin daha önce çeşitli kaset, plak ve internet ortamında ki ses kayıtlarının incelenmesi neticesinde, eserin Segâh perdesi kullanılarak icra edildiği tespit edilmiştir.

* 17. sıra numarası verilerek analiz edilen 1624 repertuar numaralı “Kavak Uzanır Gider” isimli türkünün notasının analizinde, eserin Re (Neva) perdesinde karar

kıldığı görülmektedir. Eser daha önce yapılmış ya da seslendirilmiş çeşitli ses kayıtları dinlendiğinde ve eser üzerinde yapılan analizler sonucunda, kulakta bıraktığı etkinin Rast olduğu görülmüştür. Türkülerin zaman zaman makamın karar perdesi yerine, asma karar tabir edilen perdeler üzerinde seslendirilip yazıldığı bilinmektedir. Bu farklılık eserlerin makamsal duyularından herhangi bir neticeyi değiştirmeyeceği sonucuna varılmıştır.

4.2. ÖNERİLER

1. TRT THM repertuarında kayıtlı olan tüm türkülerin notalarında ki eksikliklerin giderilmesi, daha belirgin ve anlaşılabilir olması açısından yeniden notaya alınması gerekmektedir. Bundan sonra ki nesillere daha tertipli ve düzenli bir şekilde ulaşılması sağlanmalıdır.

2. TRT THM repertuarında kayıtlı olmayan daha birçok türkünün de alanında uzman kişilerce bir an önce notaya alınması çalışmalarına hız verilmelidir. Bu şekilde müzikal zenginliğimiz kaybolmaya yüz tutmuştur.

3. Mesleki müzik eğitimi veren kurumlarda Türk Müziği solfej ve dikte derslerine ağırlık verilmesinin ve daha belirgin olmasının faydalı olacağı, bu şekilde repertuarımızın daha da zengin bir yapıya bürünmesi sağlanacağı düşünülmektedir.

4. TRT THM repertuarında kayıtlı olan türkülerin alanında uzmanlaşmış kişilerce türlerine ayrılması, bundan sonra ki çalışmalarda yapılacak olan araştırmalara kaynak teşkil edileceği düşünülmektedir.

5. Türkiye’de müzik eğitimi veren kurumlarda Türk Müziğinin tüm dallarına yönelik bilimsel çalışmalar yapılması ve Türk Müziğinin sorunlarına yönelmesi sağlanmalıdır.

6. TRT THM repertuarındaki eserlerin yeniden tasnifi yapılarak, eserler üzerinde icraya yönelik her türlü aksaklığın giderilmesi sağlanmalıdır.

7. Türküler üzerinde türlere yönelik yöresel çalışmalar artırılarak bilimsel temele dayalı etkinlik ve araştırmalara hız verilmelidir.

KAYNAKÇA

- Altay, G. (2011). *Form Bilgisi: Periyodik, Aperyodik ve Karma Tema Kuruluşları*. ANKARA.
- Altinkaynak, E. (1997). *Pınarbaşı-Sarız-Tomarza-Avşar Ağıtları*. Elazığ.
- Atılcan, İ.C. (1991). *Erzurum Barları ve Yöresel Giysileri*. İstanbul: Erzurumlular Kültür ve Dayanışma Vakfı Kültür Yayınları.
- Bağçeci, E. (2003). “Piyano Eğitiminde Müzik Analizi, Kavramı, Kapsamı ve Örnek Klavye Analizleri” Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, cilt: 13, sayı: 1.
- Bali, M. (1997). *Ağıtlar*. Ankara: T.C Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Bayburtlu, A. S. (2016). *Erzurum Yöresi Müziklerinin Kültürel Özelliği. Uluslararası Yöresi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi* 2458-9381.
- Bolçay, E. (2014). *Erzurum'da Cenaze Gelenekleri*. Ankara.
- Bülbül, S.E. (2001). *Çözümsel İstatik*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Büyükyıldız, H. Z. (2015). *Türk Halk Müziği/Ulusal Türk Müziği*. İstanbul: Arı Sanat Yayınevi.
- Demir, S. (2013). *Türk Halk Müziğinde Türler*. İstanbul: Usar Yayıncılık.
- Doğan, A.S. (2011). “ *Erzurum'da Oyun Folkloru*”, Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi, 20.
- Ekici, S. (2009). *Türk Halk Müziğinin Melodik Yapısının Adlandırılması Konusunda Düşünceler (Ayak, Makam ve Dizi Kavramları)*. Akademik İncelemeler (1): 21 - 33.
- Emnalar, A. (1998), *Tüm Yönleriyle Türk Halk Müziği ve Nazariyatı*, Ege Üniversitesi Basımevi, İzmir.
- Eriş, M. (2012). *81 İilde Kültür ve Şehir: Erzurum*. İstanbul: Kültür Konseyi Yayınları.
- Erol, O. (1993). *Türkiye'nin Doğal Yöre ve Çevreleri*. Ege Coğrafya Dergisi 7 (1993), 13-41 İzmir Aegcan Geographical Journol, İzmir.
- Esen, A. Ş. (1997). *Anadolu Ağıtları*. İstanbul: İletişim Yayınları.

- Feyzioğlu, N. (2010). *Gelin Ağıtları Üzerine Bir İnceleme. A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi* 73-92.
- Gerçek, İ. H. ve S. Haşhaş. (2009). *Türk Müziğinde Basit Makamlar ve Bu Makamların Bağlama Sazında İcrası*. İstanbul: Bakanlar Medya.
- Görkem, İ. (2001). *Türk Edebiyatı'nda Ağıtlar*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Gündüz, H. (1999). "Çok Şaşırdım Adlı Makale" Sabah Gazatesi.
- Güreñç, C. (2007). *Türk Halk Müziğinin Çeşitli Ayaklarından İcraların Bilgisayarla Frekans Analizi*. İstanbul.
- Güven, M. (2013). *Anadolu Ağıtlarının Türküleşme Süreci ve Üç Ağıt Örneği*. Cıu Cyprus International University 117-128.
- Kabacalı, A. (1997). *Gül Yaprağın Döktü Bugün/ Ağıtlar*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Karaduman, İ. (2014). *Geleneksel Türk Halk Müziğinde Makam Kavramının Kullanılmasına Edvar Geleneği Açısından Bir Yaklaşım*. *Turkish Studies* (9/8): 587 - 601.
- Karasar, N. (2007). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. 17. Baskı. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım Ltd. Şti.
- Kemal, Y. (2011). *Ağıtlar*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Kuzulugil, E. (2016), "Erzurum Yöresi Müzik Kültüründe Klarnet", *Erzurum, Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*.
- Küçükuğurlu, M. (2012). *Türk Siyasi Tarihinde Erzurum (1923-1950)*. Ankara. Atatürk Araştırma Merkezi.
- Milli Eğitim Bakanlığı, T.C. (2012). *Müzik Aletleri Yapımı Müzikte Sistem ve Makamlar 212MGS028*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Ortaç, S. (1960). *Erzurum Folklorunu Doğuran Faktörler Nelerdir?* *Yakutiye* 2 (2). 33-35.
- Özbek, M. (1998). *Türk Halk Müziği El Kitabı 1 Terimler Sözlüğü*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.

- Özdemir, A. Z. (2002). *Öyküleriyle Ağıtlar*. Ankara: Kültür Bakanlığı.
- Özkan, İ. H. (2017). *Türk Musikisi Nazariyatı ve Usulleri*. İstanbul: Yaylacık Matbaası.
- Öztuna, Y. (1969). *Türk Musikisi Ansiklopedisi 1*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Parmaksız, M. N. (2010). *Türk Edebiyatı'nda Ağıt Yakma Geleneği ve Ağıt-Destanlar*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Pelikoğlu, M. C. (2012). *Geleneksel Türk Halk Müziği Eserlerinin Makamsal Açından Adlandırılması*. Erzurum: Mega Ofset Matbaacılık.
- Say, A. (2010). *Müzik Ansiklopedisi: Besteciler, Yorumcular, Eserler, Kavramlar*. Ankara: Müzik Ansiklopedileri Yayınları.
- Sümbüllü, H. T. *Geleneksel Türk Halk Müziğinde Ayak Problemi ve Geleneksel Türk Halk Müziği Eğitimine Yansımaları*. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi, no. 1* (2006): 120-138.
- Şenalp, T. (2016). *Makamsal Türk Müziği Eğitimi ve İcrasında Batı Armonisi*. Dol: 10, 7816/ İdil-05-24.06 Cilt 5 Sayı 24, Volume 5, Lssue 24. Muğla.
- Tezcan, M. (1987). "Erzurum Kültür ve Kişiliği". Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 20-1, 275-287.
- Tibet, A. (1968). *Erzurum Ağıtları*. Erzurum.
- Tuna, K. (2001). *Erzurum Türküleri ve Nazariyat*. Ankara: Semih Ofset Matbaacılık.
- Turhan, S. (2007). *Tatyan Havaları*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Yılar, Ö. (2011). "Erzurum'da Erkeklerin Bekârlığa Veda Partisi: Kısır Gecesi". Atatürk Üniversitesi Türkiye Araştırmalar Enstitüsü Dergisi, 45, 139.
- Yücel, H. (2011). "Türk Halk Müziği Üzerine Bir İnceleme". Akademik Bakış Dergisi, 20.
- Yücel, H. (2017). "Türk Halk Müziği'nde Ağıt Yakma Geleneği Üzerine Bir İnceleme Amasya Yöresi". *Social Science Studies* 158-171.

EKLER

EK 1. Analizi Yapılan Erzurum Yöresine Ait Ağıtların TRT Arşivinde Kayıtlı Olan Orijinal Notaları

1. “Erzurum Çarşı Pazar” adlı, 615 Repertuvar Numaralı Eser

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA NO: 615
İNCELEME TARİHİ: 16/3/1974

YÖRESİ
ERZURUM

RİMDEN ALINDIĞI
FARUK KALELİ

DERLEYEN
M. SARISOZEN

DERLEME TARİHİ

NOTAYA ALAN
M. SARISOZEN

ERZURUM ÇARŞI PAZAR

süresi :

ER ZU RUM ÇAR Şİ PA ZAR NEY Nİ MAM MA NA MAN
PA LAN DÖ KEN YÜ CE DAĞ " " " " " "

NEY Nİ MAM MA NA 'MAN NEY Nİ MAM MA NA MAN SA RI GE LİN
" " " " " " " " " " " "

I ÇİN DE BİR KIZ GE ZER HOP Nİ NE NÖL SÜN
AL TI MOR SÜN BÜL LÜ BAĞ " " " " "

SA RI GE Lİ NA MAN SA RI GE Lİ NA MAN SA RI
" " " " " " " " " " " "

GE Lİ NA MAN SU NA YÂ RİM E LİN DE Dİ VİT KA LEM
" " " " " " " " " " " " SE Nİ VER MEM YAD LA RA

NEY Nİ MAM MA NA MAN NEY Nİ MAM MA NA MAN NEY Nİ
" " " " " " " " " " " " " " " "

MAM MA NA MAN SA RI GE LİN
" " " " " " " " " " " "

KAT Lİ ME FER MAN YA ZAR HOP Nİ NE NÖL SÜN
Nİ CE Kİ BU CA NİM SAĞ " " " " "

ERZURUM ÇARŞI PAZAR
(2)

SA RI GE LI NA MAN SA RI GE LI KA MAN
SA RI GE LI NA MAN SU NA YÂ RİM

(1)

ERZURUM ÇARŞI PAZAR (NEYNİM AMMAN AMAN, NEYNİM AMMAN AMAN, NEYNİM AMMAN
AMAN SARI GELİN)
İÇİNDE BİR KIZ GEZER (HOP NİNEM ÖLSÜN SARI GELİN AMAN, SARI GELİN AMAN, SARI
GELİN AMAN, SUNA YÂRİM)
ELİNDE DİVİT KALEM (NEYNİM AMMAN AMAN, NEYNİM AMMAN AMAN, NEYNİM AMMAN AMAN
SARI GELİN)
KATLİME FERMAN YAZAR (HOP NİNEM ÖLSÜN SARI GELİN AMAN, SARI GELİN AMAN, SARI
GELİN AMAN, SUNA YÂRİM)

(2)

PALAN DÖKEN YÜCE DAĞ (NEY.....
ALTI MOR SÜNBÜLLÜ BAĞ (HOP.....
SENİ VERMEM YADLARA (NEY.....
NİCEKİ BU CANIM SAĞ (HOP.....

2. "Mızıkâ Çalındı Düğün mü Sandın (Yemen Türküsü)" adlı, 794 Repertuar Numaralı Eser

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No: 794
İNCELEME TARİHİ: 4. 10. 1974

DERLEYEN
MUZAFFER SARISÖZEN

YÖRESİ
ERZURUM

DERLEME TARİHİ
8. 4. 1944

KİMDEN ALINDI
FARUK KALELİ

MIZIKA ÇALINDI DÜĞÜN MÜ SANDIN
(Yemen türküsü)

NOTAYA ALAN
MUZAFFER SARISÖZEN

SÜRESİ:

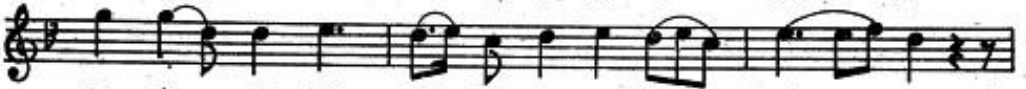
Mİ Zİ KA ÇA LİN Dİ
KO YUN GE LİR KU
A ĞA MI YOL LA ZU
DİM

DÜ SÜN MÜ SAN DİN AL BE YAZ BAY RA Ğİ
SÜ NUN A DI YOK SI RA LAN MIŞ KÜ LER
YE ME NE Lİ NE ÇİF TE TA BAN CA LAR

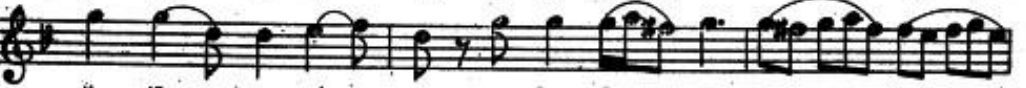
GE LİN Mİ SAN DİN YE ME NE Ğİ DE Nİ
LE RİN SÜ DÜ YOK A ĞAM SIZ DA BU Nİ
TAK MIŞ BE Lİ HE AY RIL MAK O LUR MU

GE LİR Mİ SAN DİN DÜN GEL A ĞAM DÜN GEL
LE RİN TA DI YOK " " " " " " " "
TA ZE GE Lİ NE " " " " " " " "

DA YA NA Mİ RAM UY KU ĞAF LET BAS MIŞ
" " " " " " " " " " " "

Ü VA NA Mİ RAM A ĞAM ÖL DÜ DÜ NE
" " " " " " " " " " " "

YEMEN TÜRKÜSÜ
(Sahife:2)

E YE YE YE VE NA
" " " " " "
NA MI RAM
" " "

—1—
MIZKA ÇALINDI DÜBÜN MÜ SANDIN
AL BEYAZ BAYRAĞI GELİN Mİ SANDIN
YEMENE ÖDENİ GELİR Mİ SANDIN

—Bağlantı—
DÜN SEL AĞAM DÜN SEL BAYANAMIRAM
UYKU GAFLET BAŞIŞ UYANAMIRAM
AĞAM ÖLDÜBÜNE (eyyey) INANAMIRAM

—2—
KÖYÜN GELİR KUZUSUNUN ADI YOK
SIRALANMIŞ KÜLEKLERİN SÜDÜ YOK
AĞAMSIZDA BU YERLERİN TADI YOK
—Bağlantı—

—3—
AĞAMI YOLLADIM YEMEN ELİNE
ÇİFTE TABANÇALAR TAKMIŞ BELİNE
AYRILMAK OLURMU TAZE GELİNE
—Bağlantı—

3. "Değirmen Başında Vurdular Beni" adlı, 994 Repertuvar Numaralı Eser

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
TİM REPERTUAR SIRA No: 994
İNCELEME TARİHİ: 12 - 6 - 1975

DERLEYEN
NERİMAN TÜFEKÇİ

YÜRESİ
ERZURUM

DERLEME TARİHİ
14 - 3 - 1958

KİMDEN ALINDIĞI
MEHMET ŞABAN ATAMAN
SÜRESİ: 7

DEĞİRMEN BAŞINDA VURDULAR BENİ

NOTAYA ALAN
NERİMAN TÜFEKÇİ

DE ĞİR MEN BA ŞIN DA VUR DU LAR BE
DE ĞİR MEN BA ŞIN DA VUR DU LAR BE
A TI MI BA Ğ LA DIM NA RA ĞA CI

Nİ VUY KİR Lİ TÜ TÜN LÜ ĞE O ĞU
PEM VUY GAY TAN BI TUN LA ĞE O ĞU
NA VUY PER ÇE MİM DO LAŞ TI O ĞU

LO ĞU LO ĞUL SAR DI LAR BE Nİ
" " " " GÜL SU Yİ SER PEM
" " " " GÜ LA ĞA CI NA

VUR MA RA ĞIP VUR MA NAR DA NE Sİ
" " " " " " " " " "

YEM VUY A NA MIN BA BA MI NO ĞU
" " " " " " " " " "

LO ĞU LO ĞUL BİR DA NE Sİ YEM
" " " " " " " " " "

M. Uysal

— 1 —
DEĞİRMEN BAŞINDA VURDULAR BENİ, vuy
KİRLİ TUTÜNLÜĞE (Oğul oğul oğul) SARDILAR BENİ
Bağlantı — VURMA RAĞIP VURMA, NAR DANESİYEM vuy
ANAMIN BABAMIN (Oğul oğul oğul) BİRDANESİYEM.

— 2 —
DEĞİRMEN BAŞINDA VUY ANA TEPEM vuy
GAYTAN BİYİHLARAN (Oğul oğul oğul) GÜL SUYİ SERPEM
Bağlantı.

— 3 —
ATIMI BAĞLADIM NAR AĞACINA vuy
PERÇEMİM DOLAŞTI (Oğul oğul oğul) GÜL AĞACINA
Bağlantı.

4. "Kırmızı Gül Demet Demet" adlı, 1175 Repertuar Numaralı Eser

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No: 1175
İNCELEME TARİHİ: 4_12_1975

DERLEYEN
NİDA TÜFEKÇİ

YÖRESİ
ERZURUM

DERLEME TARİHİ
19_8_1964

KİMDEN ALINDIĞI
MUHARREM AKKUŞ

KIRMIZI GÜL DEMET DEMET

SÜRESİ :

NOTAYA ALAN
NİDA TÜFEKÇİ

KIR MI Zİ GÜ..... L DE MET DE ME..... T
KIR MI Zİ GÜ..... L HER DE MÖL..... Z
KIR MI Zİ GÜ..... L LUN HA ZA Nİ

KIR MI Zİ GÜ..... L DE MET DE MET SEV DA DE
KIR MI Zİ GÜ..... L LUN HA ZA Nİ MAZ NI YA RA LA
LAR

Öİ..... L Bİ RA LE ME...T BA LAM NE..... N Nİ
RA DO MER HE MO..... L MA...Z .. " " " " " "

YA V RU M ME N Nİ GİT Tİ GEL ME..... Z
" " " " " " " " OL TA BİP DE..... N
KA RA YA GI

OL MU HA..... N NE..... T GİT Tİ GE..... L ME..... Z OL MU
DER MAN GE..... L ME..... Z OL TA Bİ..... P DE..... N DER MAN
ZİN GÜ ZE..... L LI KA RA YA GI ZİN GÜ

HA..... N NET ŞOL RE VAN DA BA LAM GA..... L Dİ
GE..... L MEZ LI " " " " " " " " " " " "

YAV RUM GA..... L Dİ BA LA..... M NE..... N Nİ
" " " " " " " " " " " " " " " "

— 1 —
KIRMIZI GÜL DEMET DEMET,
SEYDA DEĞİL BİR ALEMET, BALAM NENNİ, YAVRUM NENNİ,
GİTTİ GELMEZ OL MUHANNET,
ŞOL REVANDA BALAM GALDI, YAVRUM GALDI, BALAM NENNİ.

— 2 —
KIRMIZI GÜL HER DEM OLMAZ,
YARALARA MERHEM OLMAZ, BALAM NENNİ, YAVRUM NENNİ,
OL TABİPDEN DERMAN GELMEZ,
ŞOL REVANDA BALAM GALDI, YAVRUM GALDI, BALAM NENNİ.

— 3 —
KIRMIZI GÜLÜN HAZANI,
AĞAÇLAR DÖKER GAZELİ, BALAM NENNİ, YAVRUM NENNİ,
KARAYAÇIZIN GÜZELİ,
ŞOL REVANDA BALAM GALDI, YAVRUM GALDI, BALAM NENNİ.

5. "Gurbet Elde Baş Yastığa Gelende" adlı, 2145 Repertuar Numaralı Eser

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
 THM REPERTUAR SIRA No: 2145
 İNCELEME TARİHİ: 25 2 1982
 YÖRESİ:
 ERZURUM
 KİMDEN ALINDIĞI:
 AĞA KESKİN (MEY)
 İLHAMİ USLU (SES)
 SÜRESİ: ♩ = 48

DERLEYEN:
 MUZAFFER YÖNDEM

DERLEME TARİHİ:
 1968

NOTAYA ALAN:
 YÜCEL PAŞMAKÇI
 3 9 1978

GURBET ELDE BAŞ YASTIĞA GELENDE

GURBE TEL DE BAŞ YA S TI ĞA GE
 A NAM YOK KI YA KA YI KA YA Ş

LE DÖ M CE KE GAYET YA MA NOLUR İ Şİ
 BACIM YOKKI SAÇLA RINDAN

GA SA RI BİN GA SA RI BİN GELE
 SA C SÖ KE SA C SÖ KE GARDAS

NOLMAZGI DE NOL MAZ YA DA Ş MI DI NA Sİ Zİ
 YOK KI MEZE RI ME DA Ş MEZERİ BİR ÇA

LARTOP RAĞI DAŞI GA RI BİN GA RI BİN ZERRİN
 LI DİR MEZER DAŞI GA RI BİN GA RI BİN

1
 GURBET ELDE BAŞ YASTIĞA GELENDE
 GAYET YAMAM OLUR İŞİ GARİBİN
 GELEN OLMAZ GİDEN OLMAZ YANINA
 SIZILAR TOPRAĞI DAŞI GARİBİN

2
 ANAM YOK KI YAKA YIKA YAŞ DÖKE
 BACIM YOKKI SAÇLARINDAN SAÇ SÖKE
 GARDAS YOKKI MEZERİME DAŞ DİKE
 BİR ÇALIDIR MEZER DAŞI GARİBİN

YAPILAN ARAŞTIRMADA TÜRKÜNÜN ŞU SÖZLERİNE DE RAŞTLANMIŞTIR:

6. "Bir Sandığım Vardı" adlı, 2079 Repertuar Numaralı Eser

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No:2079
İNCELEME TARİHİ : 6-7-1982

YÖRESİ
BAYBURT-ERZURUM

KİMDEN ALINDIĞI
CELAL KAYALIER
ALİ ATICI

DERLEYEN
NIDA TÜFEKÇİ

DERLEME TARİHİ
3-2-1981

BİR SANDIĞIM VARDI
(SENE GARDAŞ SENE)

NOTAYA ALAN
NIDA TÜFEKÇİ

Ses

BİR SAN DI ĞİM VA RI DI RI SIR MA DA NI TE LI
BİR YA NIM ER Zİ Nİ CA NI VER MEM BA NI TE
AK ŞAM DAN YÜK LE RI RI TA YEY BA YI BİR
DI

Saz

Ses

DE NI BİR ÇİFT YA VU RU M VA KI DI
DU RI YI KIL SI NI DÜ ŞÜ MA RI NI M
LE RI SA BAH DAN O ŞU MA KÜ ZE

Saz

Ses

R D MU RU ÇUK GÜ LÜ DEN
TA HO CI EY LE YU DI RU DU LER

Saz

Ses

BİR ÇİFT YA VU RU M VA RI DİR
YI KIL SI NI DÜ ŞÜ MA KÜ NİN
SA BAH DAN O ŞU MA KÜ ZE

Saz

Ses

D MU RU ÇUK GÜ LÜ DEN
TA HO CI EY LE YU DI RU DU LER

Saz

BİR SANDIĞIM VARDI
(Sene gardaş sene)
(Sayfa -2)

Ses

NA SIL A YI RI LA YI MI GÜL YÜ ZÜ LÜ YA RI
SA GO A LA SI SA A NA MI BE Nİ ZÜ DO BU RU
ER ZU RUM SA TIL DI MI PA YEY LE Dİ

Saz

Ses

DE - N İS DE BÖ YÜ LE BÖ YÜ
DU - Nİ YU RUN GA RI DAŞ BÜ VÜ
LE RI SE NE GA RI DAŞ

Saz

Ses

LE RU N HAL DE Lİ Lİ GÖ NÜ
NE İL LE DU BU MA SE N DİR
NE

Saz

Ses

İS DER A Gİ LA İS DER
VU RUN GA Rİ DA S VU DER
Gİ DE DE GE L Mİ RÜN
YE

Saz

Ses

GÜL DE Lİ Lİ GÖ NÜ
GE BU KO YU BU MA SE N DİR
NE

Saz

7. "Al Kanlar İçinde Yatan Meleşim" adlı, 1342 Repertuar Numaralı Eser

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No:1342
İNCELEME TARİHİ: 25_5_1977

YÖRESİ
ERZURUM

KİMDEN ALINDIĞI
AĞA KESKİN

SÜRESİ: ♩ = 60

ALKANLAR İÇİNDE YATAN MELEŞİM

(—YARALI MAHMUT HİKAYESİNDEN—)

DERLEYEN
NİDA TÜFECİ
ZİHNİ DERCİN
MÜZAFFER YÖNDEN

DERLEME TARİHİ
1_12_1977

NOTAYA ALAN
NİDA TÜFECİ

The musical score is written in a single melodic line on a treble clef staff. The time signature is 10/8. The key signature has one flat (B-flat). The score consists of eight lines of music. The lyrics are written below the notes. There are two first endings marked with 'I' and 'II' above the staff. The lyrics are: ...N AL GAN LA Rİ ÇİN DE YA TA ... N ME LE Yİ ... M LE LE LE LE LE LE LE LE LE LE LE LE HAK YA NİN DA GA BU LOL MA ... Z Dİ LE Yİ ... M HAK YO LUN DA GA BU LOL MA ... Z Dİ LE YİM Gİ RİL SİN GO ... L LA RİM GOP SU ... N Bİ LE

ALKANLAR İÇİNDE YATAN MELEĞİM
(Sahife - 2)

ĞI M YAR YA R VAR YA

. R YA RI YA R YA NA RA.. M Ö LE

NE DE K MAH MUT DI YI... M YAR DI YI... M

Ö LE NE DE K YA RIM DI YI... M NE DE YI.. M

AMAN, ALKANLAR İÇİNDE YATAN MELEĞİM (Lelele, lelele, lelele, lelele)
 HAK YANINDA GABUL OLMUZ DİLEĞİM
 HAK YANINDA GABUL OLMUZ DİLEĞİM
 GIRILSIN GOLLARIM GOPSUN BİLEĞİM (Yar, yar, yar, yar, yar, yar yanaram)
 (Ölenek mahmut diyim, yar diyim)
 (Ölenek yarım diyim, ne diyim)

8. "Hayal Hayal Olmuş Karşı ki Dağlar" adlı, 3529 Repertuar Numaralı Eser

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA NO:3529
İNCELEME TARİHİ : 18.7.1990

DERLEYEN
YÜCEL PAŞMAKÇI

YÖRESİ
ERZURUM

HAYAL HAYAL OLMUŞ
KARŞIKI DAĞLAR

DERLEME TARİHİ
27.11.1986

KİMDEN ALINDIĞI
MÜSLÜM ABAY

NOTAYA ALAN
YÜCEL PAŞMAKÇI VE
ÖĞRENCİLERİ

SÜRESİ:

(SAZ _____)

HA YAL HA YAL OL MU Ş KA R ŞI KI DA Ğ LA R
YI KIL SIN DÜN YA NL N PE M BE İ RE N Gİ
EY EM RAH EL VE DA YÜ K LEN Dİ GÖ ÇÜ M

MU HA N NET GÖ Z LE Rİ M DO LU K MU Ş AĞ LA R
DİN LE MEZ ÖL DÜ RÜ R YOK SU LU BE Gİ
AF FE Y LE YA RAB Bİ ÇO ĞO L DU SU ÇU M

MU HA N NET GÖ Z LE Rİ M DO LU K MU Ş AĞ LA R
DİN LE MEZ ÖL DÜ RÜ R YOK SU LU BE Gİ
AF FE Y LE YA RAB Bİ ÇO ĞO L DU SU ÇU M

ES Tİ SA M YEL LE Rİ BO ZUL DU BA Ğ LA R
Kİ Mİ YE MEZ BA K LA VA YI BÖ RE Ğİ
O KU YU N KUR AN LA MU SAF LA RA ÇI N

O NU N İ Çİ N BEN DE GAM TE LA ŞI VA R
Kİ Mİ NİN AK ŞA MA NAN TE LA ŞI VA R
AZ RA İL GÖĞ SÜLM DE CAN TE LA ŞI VA R

ISAZ

HA YAF HA VAL OL MU S KA R ŞI Kİ DA Ğ LA R
YI KİL SİN DÜN YA Nİ N PE M BE RE N Gİ
EY EM RAH EL YE DA VÜ K LEN Dİ GÖ ÇÜ M

MU HA N NET GÖ Z LE Rİ M DO LU K MU Ş AĞ LA R
DİN LE MEZ ÖL DÜ RÜ R YOK SU LU BE Gİ
AF FE Y LE YA RAB Bİ ÇO ŞO L DU SU ÇÜ M

MU HA N NET GÖ Z LE Rİ M DO LU K MU Ş AĞ LA R
DİN LE MEZ ÖL DÜ RÜ R YOK SU LU BE Gİ
AF FE Y LE YA RAB Bİ ÇO ŞO L DU SU ÇÜ M

ES Tİ SA M YEL LE Rİ BO ZUL DU BA Ğ LA R
Kİ Mİ YE MEZ BA K LA VA YI DÖ RE Ğİ
O KU YU N XUR AN LA R Mİ SÄP LA RA Şİ N

O NU N İ Çİ N BEN DE GAM TE LA Şİ YA R
Kİ Mİ NİN AK ŞA MA NAN TE LA Şİ YA R
AZ RA İL GÖĞ SÜLM DE CAN TE LA Şİ YA R

9. "Hey Ağalar Derde Yanayım" adlı, 2881 Repertuvar Numaralı Eser

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No: 2881
İNCELEME TARİHİ : 19 - 2 - 1986

DERLEYEN
SUAT IŞIKLI

YÖRESİ
ERZURUM .OVACIK
HALİLKAYA KÖYÜ

DERLEME TARİHİ
26.8.1983

KİMDEN ALINDIĞI
ADNAN AYDEMİR
SÜRESİ :

EY AGALAR HANGİ DERDE YANAYIM

NOTAYA ALAN
YÜCEL PAŞMAKÇI
5 - 5 - 1983

HE YA GA LA R HA H Gİ DE R DE
A TIL DI MA TI L DI KE REM E DE R BE N BU E L DEN Gİ
YA NA YI M VI Tİ R Dİ MA S LI
LA MA DI M KI RI L DI KA N TA
DE RI M DOST UN CE MA LI
MI GÖ RE NO L MA Dİ PER VA NE LER
RI M TAR TI LA MA DİM EZ RA İ LE
NI SEY RA NE DE RİM HAK TA NE MİR
Gİ Bİ N DE N YAN DIM TU TU S TU M
LI N DE N KUR TU LA MA DE DI
GE L Dİ BU NA NE DE RI MİR
YAN DI MA TE Şİ NE SO RAN O L MA Dİ
PE RI SAN HA LI M DE N Bİ LEN O L MA Dİ
AS LI HANGİ Bİ DE VA NAN O L MA Dİ

- 1 -
HEY AGALAR HANGİ DERDE YANAYIM
YITIRDIM ASLIMI GÖREN OLMADI
PERVANELER GİBİ YANDIM TUTUSTUM
YANDIM ATEŞİNE SORAN OLMADI

- 2 -
ATILDIM ATILDIM ATILAMADIM
KURULDI KANTARIM TARTILAMADIM
EZRAİL ELİNDEN KURTULAMADIM
PERİŞAN HALİMOEN BİLEN OLMADI.

- 3 -
KEREM EDER BEN BU ELDEN GİDERİM
DOSTUN CEMALINI SEYRAN EDERİM
HAKTAN EMİR GELDİ BUNA NE DERİM
ASLIHAN GİBİ DE YANAN OLMADI.

10. "İki Dağın Arasında Kalmışam" adlı, 1152 Repertuar Numaralı Eser

T RT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T HM REPERTUAR SIRA No: 1152
İNCELEME TARİHİ: 4_12_1975

YÖRESİ
ERZURUM

KİMDEN ALINDIĞI
SEYFETTİN SİĞMAZ
SÜRESİ :

DERLEYEN
M. SARISÖZEN

DERLEME TARİHİ
24_3_1952

NOTAYA ALAN
M. SARISÖZEN

İKİ DAĞIN ARASINDA KALMIŞAM

İ Kİ DA ĞIN A RA SIN DA KAL MI ŞAM
BİR TAS A ĞU OL SA E ZER İ ÇE REM
BÜL BÜL Gİ Bİ DAL DAN DA LA KON MU ŞAM
İ ÇE REM DE BU CA NİM DAN GE ÇE REM
EY EY KON MU ŞAM EY NE GÜN GÖR MÜŞ
EY GE ÇE REM BEN YA Rİ Mİ
NE DE MU RAD AL MI ŞAM A NA
NER DE OL SA SE ÇE ŞAM REM
BE Nİ BİR KÖ YÜ YE VER Dİ LER EY
.. .. VER Dİ LER EY VER Dİ LER DE GÜ NA
.. .. Hİ MA ĞIR Dİ LER EY ĞIR Dİ LER EY

İKİ DAĞIN ARASINDA KALMIŞAM
BÜLBÜL GİBİ DALDAN DALA KONMUŞAM EY
NE GÜN GÖRMÜŞ NE DE MURAD ALMIŞAM.
ANA BENİ BİR KÖTÜYE VERDİLER EY
Bağlantı... VERDİLER DE GÜNAHIMA GİRDİLER EY.

BİR TAS AĞU OLSA EZER İÇEREM
İÇEREMDE BU CANIMDAN GEÇEREM EY
BEN YARİMİ NERDE OLSA SEÇEREM.
Bağlantı.....

NOT: Türkünün bağlantı bölümleri giriş ve
ara sazı olarak seslendirilebilir.

11. "Gine Bugün Yaraladım" adlı, 1076 Repertuar Numaralı Eser

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
THM REPERTUAR SIRA No. 1076
İNCELEME TARİHİ : 16 - 6 - 1975

DERLEYEN
M. SARIŞÖZEN

YÖRESİ
ERZURUM

DERLEME TARİHİ
3_11_1942

KİMDEN ALINDIĞI
SAADETTİN AKATAY
FARUK KALELİ
SÜRESİ ,

GİNE BUGÜN YARALANDIM

NOTAYA ALAN
M. SARIŞÖZEN

Saz.....

AM Gİ NE BU GÜN YA RA LAN DIM Gİ NE BU GÜN
YA RA LA N
DIM İN DIM ET RA FI DO LAN DIM DERT Lİ CA NIM
DA NU SAN DIM YIL DI ZI YIL DI ZI YIL ZO
OF SA NA DER LER KE Rİ VAN
KI RAN BEL LER BÜ KEN EV LER Yİ KAN YİL Dİ
ZO OF
AH YİL DİZ

GİNE BUGÜN YARALANDIM
(Sahife - 2)

LAR DAN Ü RÜ ŞAN SIN YIL DIZ LAR DAN Ü RÜ ŞAN
SIN BE NİM Gİ Bİ PE Rİ ŞAN SIN YAR DAN BA NA
BİR Nİ ŞAN SIN YIL DI Zİ YIL DI Zİ YIL DI ZO
OF Gİ NE
DOĞ DUN SA RI YIL DIZ Gİ NE DOĞ DUN MA Vİ YIL DIZ
YIL DI ZO OF

Sax.....
OF

N. D. Y. Sak

- 1 -

AH GİNE BUGÜN YARALANDIM
İNDİM ETRAFI DOLANDIM

DERTLİ CANIMDAN USANDIM
YILDIZ, YILDIZ, YILDIZ OF

Bağlantı - SANA DERLER KERVAN KIRAN, BELLER BÜKEN
EVLER YIKAN YILDIZ OF.

- 2 -

AH YILDIZLARDAN ÜRÜŞANSIN

BENİM GİBİ PERİŞANSIN

YARDAN BANA BİR NİŞANSIN

YILDIZ, YILDIZ, YILDIZ OF.

Bağlantı - GİNE DOĞDUN SARI YILDIZ, MAVİ YILDIZ OF.

12. "Şad Ol Deli Gönül" adlı, 4135 Repertuar Numaralı Eser

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR No : 4135
İNCELEME TARİHİ : 03. 12. 1997

YÖRE
ERZURUM
KAYNAK Kişi
YÖRE EKİBİ

SÜRE :

ŞAD OL DELİ GÖNÜL

DERLEYEN
MUSTAFA ÖZGÜL

DERLEME TARİHİ

NOTALAYAN
MUSTAFA ÖZGÜL

(SAZ - - - - -)

ŞA DOL DE LI GÓ NÜL MÜ DE LE ROL SUN

BE NİM YÁ RİM GE LE CEK MİŞ BU GE CE

KE SİL SİN GUR BAN LAR YAN SİN ŞE MA LAR

KÜL Lİ MA LIM TA LAN OL SUN BU GE CE

GENÇTİRİK

ŞAD OL DELİ GÖNÜL MÜJDELER OLSUN
BENİM YÁRİM GELECEK MİŞ BU GECE
KE SİL SİN GURBANLAR YANSIN ŞEMALAR
KÜLLİ MALIM TALAN OLSUN BU GECE

BUGÜN BU GÖNLÜMÜN KARA GÜNÜDÜR
ÜZERİMDE YANAN AŞK TÖTÜNÜDÜR
ARIFE AKŞAMI BAYRAM GÜNÜDÜR
GİDEM YÁRE GURBAN OLAM BU GECE

ŞEMA : Muma batırılmış fiil

13. "Keşke Bu Eller Gelmez Olaydım" adlı, 1980 Repertuvar Numaralı Eser

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No:1980
İNCELEME TARİHİ : 4 .10 . 1979

YÖRESİ
ERZURUM

KİMDEN ALINDIĞI
AĞA KESKİN (Mey)
İLHAMI USLU (Ses.-Def)

SÜRESİ
40

KEŞKEM BU ELLERE GELMEZ OLAYDIM
(VARALI MAHMUT ÖYKÜSÜNDEN)

DERLEYEN
MUZAFFER YÖNDEN

DERLEME TARİHİ
1968

NOTAYA ALAN
YÜCEL PAŞMAÇI
7.9.1979

KEŞ KEM BU E N LE RE GEL ME Zİ O LAY DI M
ÖÇ LE YI NE N KİN Dİ Nİ N ÇA GIN DA
LE LE LE LE LE LE LE LE LE LE
LE YA R SE Nİ BU HA L LER DE
BİR GÜL BİT Mİ S NAZ LI
GÖ RÜ ME RI N ZO LAY DI M SE Nİ BU HA
L LER DE GÖ R ME RI N ZO LAY DI M Kİ Rİ LA KO
Ş NAZ LI YA R MA NI N ZO LAY DI M Kİ Rİ LA KO
Ş NAZ LI YA R MA NI N ZO LAY DI M LE LE LE LE
LE LE YA R Ö LE ME DE
K MAH MUT Dİ YE M YA R Dİ YE M Ö LE

KESKEM BU ELLERE GELMEZ OLAYDIM
(Sanite -)

—1—
KESKEM BU ELLERE GELMEZ OLAYDIM
LE LE LE LE LE LE LE LE LE LE LE YAR
SENİ BU HALLERDE GORMEZ OLAYDIM

" " " " " " " " " " " "
KIRILA KOLLARIM VURMAZ OLAYDIM
LE LE LE LE LE LE LE LE LE YAR
ÖLENEDEK MAHMUT DİYEM YAR DİYEM
" " " " " " " " " " " "

—2—
ÖĞLEYİNİN İKİNDİNİN ÇAĞINDA
LE LE LE LE LE LE LE LE LE LE LE YAR
BİR GÜL BİTMİŞ NAZLI YARIM BAĞINDA

" " " " " " " " " " " "
YIKILACAK KARAMANIN DAĞINDA
LE LE LE LE LE LE LE LE LE YAR
ÖLENEDEK MAHMUT DİYEM YAR DİYEM
" " " " " " " " " " " "

14. "Yüksek Minareden Attım Kendimi" adlı, 1312 Repertuar Numaralı Eser

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No : 1312
İNCELEME TARİHİ : 8 - 11 - 1978

YÖRESİ
ERZURUM

KİMDEN ALINDIĞI
ALİ GÜLER

SÜRESİ :
♩ = 40

DERLEYEN
İST. Rad. THM ve Oy. Şb Md.

DERLEME TARİHİ
1977.

NOTAYA ALAN
MEHMET ÖZBEK

YÜKSEK MİNAREDEN ATTIM KENDİMİ

(AĞIR BAR)

YÜK SE — K Mİ NA RE DEN AT
TI — M KEN DİR Mİ DAS ÇOK A RA DI — M
ZA — N O BEN BİR DİR DİR A NA VA VA — R
BU LA MA DİR M DE — N Gİ Mİ DA — S
TA — T LI BA BA VA NA R DO GAR KU NU — R
GEL ME E CE — L GE — L ME ÜÇ GÜ — N
A RA VE — R AL BE NİM SE Lİ
MİM GÖ TÜ — R YA RA VE — R

— 1 —
YÜKSEK MİNAREDEN ATTIM KENDİMİ
ÇOK ARADIM BULAMADIM DENGİMİ
Bağlantı. [GELME ECEL GELME ÜÇ GÜN ARA YER
AL BENİM SELÂMIM GÖTÜR VAK VER

— 2 —
YÜKSEK MİNAREDEN ATTIM BEN BİR DAS
NE ANA VAR NE BABA VAR NE GARDAS
Bağlantı.

— 3 —
YÜKSEK MİNAREDE EZAN OKUNUR
OKUNURDA TATLI CANA DOKUNUR
Bağlantı.

15. "Eledim Eledim Höllük Eledim" adlı, 1299 Repertuvar Numaralı Eser

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No: 1299
İNCELEME TARİHİ : 24_5_1977

DERLEYEN
YÜCEL PAŞMAKCI

YÖRESİ
ERZURUM

DERLEME TARİHİ
-1966-

KİMDEN ALINDIĞI
MUHARREM ARKUS

ELEDİM ELEDİM HÖLLÜK ELEDİM

SÜRESİ :

NOTAYA ALAN
YÜCEL PAŞMAKCI

E LE DI ME LE DI . . . M HÖL LÜ GE LE
BIR GÜ ZEL Sİ MA DI . . . R AK LI MI A

DI . . . M AY NA LI BE Sİ . . . K TE CA NAN BE BE . . . K
LA . . . N AŞ KIN SEV DA Sİ NI CA NAN SE RI

BE LE DİM BÜ YÜT TÜM BES LE DI . . . M
ME SA LAN BI Zİ KI NA MA Sİ . . . N

ES GE REY LE DİM GİT Tİ DE GEL ME Dİ
EH Lİ Dİ LO LAN YAN DI Cİ GE Rİ . . . M
GİT Tİ DE GEL ME . . . Dİ

CA NAN BU NA NE ÇA RE
CA NAN BU NA NE ÇA RE

-1-
ELEDİM ELEDİM HÖLLÜK ELEDİM
AYNALI BEŞİKTE ÇANAN BEBEK BELEDİM
BUYUTTUM BESLEDİM ASĞER EYLEDİM
GİTTİDE GELMEDİ ÇANAN BUNA NE ÇARE

-2-
BİR GÜZEL SİMADIR AKLIMI ALAN
AŞKIN SEVDASIN ÇANAN ŞERİME SALAN
BİZİ KINMASIN EHLİ DİN OLAN

1. YANDI CİĞERİM ÇANAN BUNA NE ÇARE
2. GİTTİDE GELMEDİ ÇANAN BUNA NE ÇARE

16. "Kavak Uzanır Gider" adlı, 1626 Repertuvar Numaralı Eser

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No: 1626
İNCELEME TARİHİ : 14 - 2 - 1978

YÖRESİ
ERZURUM

KİMDEN ALINDIĞI

SÜRESİ :

KAVAK UZANIR GİDER

DERLEYEN
MUHARREM AKKUŞ

DERLEME TARİHİ

NOTAYA ALAN
NİDA TUFEKÇİ

LO YU LO YU LO YU LO YU KA VA KU ZA NIR Gİ DER
" " " " " " " " BU DE RE NİN KA VA Gİ DER
" " " " " " " " BU DE RE CO ŞAR Gİ DER

LO YU LO YU LO YU LO YU DA LI DA BE ZE NIR Gİ DER
" " " " " " " " GÜ NE SAL MIŞ KO NA Gİ DER
" " " " " " " " SU LA RI TA ŞAR Gİ DER

LO YU LO YU LO YU LO YU GÖ NÜL ÇEK ME YEN KI ZİN
" " " " " " " " BU GÜN BEN YA RI GÖR DÜM
" " " " " " " " BEN YA RI MI KAY BET TİM

LO YU LO YU LO YU LO YU ÖM RÜ U ZA NIR Gİ DER
" " " " " " " " EL MA GI Bİ YA NA Gİ DER
" " " " " " " " YÜ RE GİM YA NAR Gİ DER

—1—
Loy loy loy loy
" " " "
" " " "
" " " "

—1—
KAVAK UZANIR GİDER
DALIDA BEZENİR GİDER
GÖNÜL ÇEKMEYEN KIZIN
ÖMRÜ UZANIR GİDER

—2—
" " " "
" " " "
" " " "
" " " "

—2—
BU DERENİN KAVAĞI
GÜNEŞ ALMIŞ KONAĞI
BU GÜN BEN YARI GÖRDÜM
ELMA GİBİ YANAĞI

—3—
" " " "
" " " "
" " " "
" " " "

—3—
BU DERE COŞAR GİDER
SULARI TAŞAR GİDER
BEN YARIMI KAYBETTİM
YÜREĞİM YANAR GİDER.

17. "Gara Camısları" adlı, 1516 Repertuar Numaralı Eser

T R T MÜZİK DAİRESİ WYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No: 1516
İNCELEME TARİHİ : 15_2_1978

YÖRESİ
ERZURUM

KİMDEN ALINDIĞI
MUHARREM AKKUŞ

SÜRESİ :
1:152

GARA CAMIŞLARI

DERLEYEN
MUHARREM AKKUŞ

DERLEME TARİHİ
11_6_1967

NOTAYA ALAN
ATEŞ KOYOĞLU

— 1 —
GARA CAMIŞLARI VURDUM BAYRA BAYIRA
DÖĞÜŞE DÖĞÜŞE YENDİ ÇAYIRA ÇAYIRA
DİYİN GÜVEĞİYE GELE AYIRA AYIRA
GÜVEĞİNİN İŞİN ALLAH GAYIRA GAYIRA
BİR GİDEREM GİDEREM
DUĞU GUMRU GİBİ DURMAZ ÖTEREM ÖTEREM
HULİSİ GÖNÜLDEN GAHAR GİDEREM GİDEREM

— 2 —
BİR ODA VAPTIRDIM DÖSEDEMEDİM BEN NEDİM
ÜÇ GÜNLÜK ÖMRÜMÜ BES EDEMEDİM BEN NEDİM
KAHPE PELEK İLE BAS EDEMEDİM BEN NEDİM
BU GARA BAHTIMA KÜSMÜŞ GİDEREM GİDEREM
GİDEREM GİDEREM
DUĞU GUMRU GİBİ DURMAZ ÖTEREM ÖTEREM
GELİN ME LÂLÂŞIN BENDE GİDEREM GİDEREM

18. "Evlerinin Önü Guşlar Darısı" adlı, 1573 Repertuar Numaralı Eser

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No: 1573
İNCELEME TARİHİ : 14.2.1978

DERLEYEN
MUHARREM AKKUŞ

YÖRESİ
ERZURUM

DERLEME TARİHİ
11.6.1967

KİMDEN ALINDIĞI
MUHARREM AKKUŞ

EVLERİNİN ÖNÜ GUŞLAR DARISI

SÜRESİ :

NOTAYA ALAN
MUHARREM AKKUŞ

EY LE Rİ Nİ NÖ NÜ GUŞ LAR DA RI SI OY NAR O YU NAR
AK ŞA MO LUR PEY Nİ REK MEK Yİ YE MEZ SA BA HO ... LUR

GE LİR GE CE YA RI SI ME Z OY NA RO YU NAR
ÇA RIK ÇO RAP Gİ YE MEZ SA BA HO LU . . . R

GE LİR GE CE YA RI SI BA NA DER LER BİR ÇO
ÇA RIK ÇO RA . . P Gİ YE MEZ İ Kİ SÖ ZÜ Bİ RA

CU ĞU NA NA SI MEZ İ LA Hİ DE A NA Nİ YE VER Dİ Yİ
RA DA Dİ YE MEZ İ LA Hİ DE A NA Nİ YE VER Dİ Yİ

EL LE RE YA RİM KÜ ÇÜK SÖY LE Nİ YOR
ÇO CU ĞA BEN ĞÜ LE ME DİM GÜL ME YEN ... LER

DİL LE RE Uysal
SA GO LA

- 1 -

EVLERİNİN ÖNÜ GUŞLAR DARISI
OYNAR OYNAR GELİR GECE YARISI
BANA DERLER BİR ÇOCUĞUN ANASI
İLAHİDE ANA NİYE VERDİN ELLERE
YARIM KÜÇÜK SÖYLENİYOR DİLLERE

- 2 -

AKSAM OLUR PEYNİR EKMEK YİYEMEZ
SABAH OLUR ÇARIK ÇORAP GİYEMEZ
Kİ SÖZÜ BİR ARADA DİYEMEZ
İLAHİDE ANA NİYE VERDİN ÇOCUĞA
BEN GÜLEMEDİM GÜLMİYENLER SAĞOLA

19. "Evlerinin Önü Harman" adlı, 1286 Repertuvar Numaralı Eser

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No: 1286
İNCELEME TARİHİ : 24-6-1977

DERLEYEN
YÜCEL PAŞMAKÇI

YÖRESİ
ERZURUM-Aşkale
KİMDEN ALINDIĞI
ARIF SAG

DERLEME TARİHİ
3-9-1968

EVLERİNİN ÖNÜ HARMAN

SÜRE :

NOTAYA ALAN
YÜCEL PAŞMAKÇI

EV LE Rİ Nİ NÖ NÜ DE HAR MA... N
YÜ CE DAĞ BA ŞIN DA DA ŞAM DA... N

YO LÜS TÜ ÇIK SAL LAN SEV Dİ Ğİ MOY NE NO... Ş
LAR YA NAR ŞAM DA NIN BA ŞI NA OY BUL BÜ... L

YE LES Tİ EL LER SEV Dİ Ğİ Nİ DE BAĞ RI
LER GO NAR EL LER SEV Dİ Ğİ NF DE BÖY LE

NA BA SAR ŞU BE NİM SEV Dİ Ğİ MOY E Lİ
Mİ YA NAR U ÇAN GUŞ LAR BE NA NA MA

NE NOY NAR A ÇIL MIS BAH CE DE GÜ
A NA MA HE MA NA MA HEM DE BA BA

LÜ MA NE NOY NAR HEM YA RA

-1-
EVLERİNİN ÖNÜDE HARMAN YOL ÜSTÜ
ÇIK SALLAN SEVDİĞİM OY NE HOŞ YEL ESTİ
ELLER SEVDİĞİN DE BAĞRINA BASAR
Bağlantı - ŞU BENİM SEVDİĞİM EY ELİNE OYNAR
AÇMIŞ BAHÇEDE GÜLÜNEN OYNAR

-2-
YÜCE DAĞ BAŞINDA DA ŞAMDANLAR YANAR
ŞAMDANIN BAŞINA OY BULBULLER GÖNAR
ELLER SEVDİĞİNE DE BÖYLEMİ YANAR
Bağlantı - UÇAN GÜŞİAR BEN ANAMA ANAMA
HEM ANAMA HEM BABAMA HEM YARA

20. "Körlenme Ey İnsanoğlu Ölmemeye Çaremi Var" adlı, 2688 Repertuar Numaralı Eser

I

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No: 2688
İNCELEME TARİHİ : 19_3_1965

DERLEYEN
SUAT İŞIKLI

YÖRESİ
ERZURUM, ALVAR KÖYÜ

DERLEME TARİHİ

KİMDEN ALINDIĞI
HALİT KÖK
(M. LÜTFİ EFENDİDEN)

KÖRLENME EY İNSANOĞLU
ÖLMEMEYE ÇAREMİ VAR

NÖTAYA ALAN
SUAT İŞIKLI

SÜRE :

KÖR LEN ME EV İN SAN O Ğ LU Ö L ME ME YE
ÇA RE Mİ VAR HER A ÇAN İN SAN BİR GÜL DÜR
SOL MA MA YA ÇA RE Mİ VAR

—1—
KÖRLENME EY İNSAN ÖLÜ ÖLMEMEYE ÇAREMİ VAR
HER AÇAN İNSAN BİR GÜLDÜR SOLMAMAYA ÇAREMİ VAR

—2—
HANİ ECDAT HANİ ATA HAKKA KARŞI ETME HATA
TABUT DERLER AĞAÇ ATA BİNMEMEYE ÇAREMİ VAR

—3—
LÜTFİ HEY DER ÖLÜM KADER GELMİŞ ECEL BENİ BEKLER
BURAYA SELENLER GİDER, GİTMEMEYE ÇAREMİ VAR

21. "Ela Gözlüm Ben Bu Elden Gidersem" adlı, 2928 Repertuar Numaralı Eser

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No: 2928
İNCELEME TARİHİ: 24.10.1987

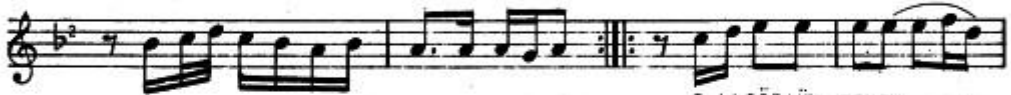
DERLEYEN
EMİN ALDEMİR

YÖRESİ
ERZURUM
KİMDEN ALINDIĞI
MULUSİ SEVEN
SÜRESİ :

DERLEME TARİHİ

ELA GÖZLÜM BEN BU
ELDEN GİDERSEM

NOTA ALAN
EMİN ALDEMİR
IŞIK BAŞEL

E LA GÖZLÜM BEN BU

EL DEN Gİ DE R SE M ZÜLFÜ PE Rİ

ŞA Nİ M KALME LÜ L ME LÜ L

KALME LÜ L ME LÜ L KE Rİ METAK LI N DA N

ÇI KA R MA BE Nİ AĞ LA GÖZ YA

ŞI Nİ SİL ME LÜ L ME LÜ L

ELA GÖZLÜM BEN BU ELDEN GİDERSEM

ELA GÖZLÜM BEN BU ELDEN GİDERSEM
ZÜLFÜ PERİŞANIM KAL MELÛL MELÛL
KEREM ET AKLINDAN ÇIKARMA BENİ
AĞLA GÖZYAŞINI SİL MELÛL MELÛL

ELVAN ÇİÇEKLERİ TAKMA BAŞINA
KUDRET KALEMİNİ ÇEKME KAŞINA
BENİ AĞLATIRSAN DOYMA YAŞIMA
AĞLA GÖZYAŞINI SİL MELÛL MELÛL

KARACOGLAN DERKİ ÖLÜP GİDİNCE
BEN DE GÜZEL SEVDİM KENDİ HALİMCE
YARIP GURBET ELE VASIL OLUNCA
DOSTLARDAN HABERİM AL MELÛL MELÛL

22. "Bu Göçü Burdan Yükledim" adlı, 2913 Repertuar Numaralı Eser

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No: 2913
İNCELEME TARİHİ: 9/3 1987

DERLEVEN
T R T MÜZİK DAİRESİ
T H M MÜDÜRLÜĞÜ

YÖRESİ
ERZURUM

KİMDEN ALINDIĞI
SUZAN KIRMIZI

SÜRESİ :

BU GÖÇÜ BURDAN YÜKLEDİM

NOTAYA ALAN
ALİ CAN
25 2 1987

3- LU NA 2- TİN YO

BU GÖ ÇÜ BUR DAN YÜK LE DİM
AL DİM YA Rİ Mİ YA Nİ MA
BEN A Şİ ĞAM VAR DIR SÖ ZÜM

0 BA ĞOLMAZ BU DA ĞOL SUN SEY DA BÜL BÜL Fİ GA
DÜŞTÜM GURBE TİN YO LU NA AL HAN CE Rİ YUR Sİ
HAKYO LUNA GUR BAN Ö ZÜM YAR BOY NUN DA DÜ ZÜM
3- ME RI CA

NEY LER O BA ĞOLMAZ BU BA ĞOL SUN
NE ME HAN CER DE YİL Bİ ÇAK OL SUN
DÜ ZÜM İN Cİ DE YİL MER CA NOL SUN

BU GÖÇÜ BURDAN YÜKLEDİM
O DAĞ OLMAZ BU DAĞ OLSUN
ŞEYDA BÜLBÜL FIGAN EYLER
O BAĞ OLMAZ BU BAĞ OLSUN

ALDIM YARİMİ YANIMA
DÜŞTÜM GURBETİN YOLUNA
AL HANÇERİ YUR SİNEME
HANÇER DEĞİL BİÇAĞOLSUN

BEN AŞIĞAM YARDIR SÖZÜM
HAK YOLUNA GURBAN ÖZÜM
YAR BOYNUNDA DÜZÜM DÜZÜM
İNCİ DEYİL MERCAN OLSUN

23. "Tutam Yar Elinden" adlı, 3059 Repertuar Numaralı Eser

TRT MÜZİK DİJİTAL YAYINLARI
TRT MÜZİK REPERTUAR SIRA NO : 3059
İNCELEME TARİHİ :

DERLEYEN
TRT

YÖRESİ
ERZURUM

DERLEME TARİHİ

TUTAM YAR ELİNDEN

KİMDEN ALINDIĞI
SİYAT İŞIKLI-RACI ALKIR

NOTAYA ALAN
NİDA TÜFEKÇİ

SÜRESİ :

TU TAH YA RE LI N DE N TU TA
EI KAH DA G LA (SAZ) RA DA G (SAZ) LA RA
YAY A GA HEY (SAZ) SA HI HE Y (SAZ)
E Y YA HE Y EY O LAM BI R
YA RE LI BÜ L BÜ L
İNEM BA G LA (SAZ) RA BA G (SAZ) LA RA
YAY A GA HEY (SAZ) SA HI HE Y (SAZ)
E Y YA HE Y EY

-1-
TUTAM YAR ELİNDEN TUTAM
ÇIKAM DAĞLARA DAĞLARA VAY
AĞAM EY ŞAHİM EY EYVAH EY EY
OLAM BİR YARELİ BÜLBÜL
İNEM BAĞLARA BAĞLARA VAY
AĞAM EY ŞAHİM EY EYVAH EY EY

-2-
BİRİN BİLİR BİRİN BİLMEZ
BU DÜNYA KİMSEYE KALMAZ VAY
AĞAM EY ŞAHİM EY EYVAH EY EY
YAR İSMİNİ ANSAM OLMAZ
DÜŞER DİLLERE DİLLERE VAY
AĞAM EY ŞAHİM EY EYVAH EY EY

-3-
EMRAH DERKİ BU GÜNÜMDÜR
ARSA ÇIKAN TÖTÜNÜMDÜR EY
AĞAM EY ŞAHİM EY EYVAH EY EY
YARE GİDECEK GÜNÜMDÜR
DÜŞEM YOLLARA YOLLARA VAY
AĞAM EY ŞAHİM EY EYVAH EY EY

24. "Eşğin Altında Çift İlan Eder" adlı, 1264 Repertuar Numaralı Eser

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
TMM REPERTUAR SIRA No: 1264
İNCELEME TARİHİ : 11_2_1976

DERLEYEN
SUAT İŞKLI

YÖRESİ
ERZURUM

DERLEME TARİHİ
—

KİMDEN ALINDIĞI
HAYRETTİN AKÇAY

EŞĞİN ALTINDA ÇİFT İLÂN ÖTER

SÜRE :

NOTAYA ALAN
ATEŞ KÖYOĞLU

E E Sİ Sİ Gİ NAL TIN DA ÇİF Tİ LÂ NÜ TER
E Sİ Sİ Gİ NAL TIN DA LÂ NO LUR Mİ Sİ
YA RİN DE NAY RI LAN BİR TE VÜR YA TAR
YA RİN DE NAY RI LAN BİR TE MAN BU LUR Mİ
GUR BE TE Çİ KA NA TAN RI DU A Sİ
GİZ YÜ Rİ SEN YÜ Rİ YAY LA YO LUN DA
SE Nİ DE VU RUR LAR YA RİN YO LU NA

— 1 —

EŞĞİN ALTINDA ÇİFT İLÂN ÖTER
YARİNDEN AYRILAN BİR TEVÜR YATAR

Bağlantı { GİZ YÜRİ SEN YÜRİ YAYLA YOLUNDA
SENİ DE VURURLAR YARİN YOLUNA.

— 2 —

EŞĞİN ALTINDA İLÂN OYURMİ
YARİNDEN AYRILAN DERMAN BULURMİ
Bağlantı.....

— 3 —

EŞĞİN ALTINDA İLÂN YUVASI
GURBETE ÇIKANA TANRI DUASI
Bağlantı.....

25. "Kinayi Ezerler Tasda" adlı, 2154 Repertuar Numaralı Eser

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No: 2154
İNCELEME TARİHİ : 1 . 12 . 1982

DERLEYEN
REMZİ DANE

YÖRESİ
ERZURUM

DERLEME TARİHİ

KİMDEN ALINDIĞI

KINAYI EZERLER TASDA

NOTAYA ALAN
SUAT IŞIKLI

♩ : 68

GI NA YI E ZER LER TA S DA
DA OĞ LA NE Vİ NE HA
VA S DA Gİ ZA NA Sİ
KA RA YA S DA YAH Dİ BE Nİ BU E
L LE Rİ N GÜ ZE Lİ

- 1 -

GINAYI EZERLER TASDA, OĞLAN, EVİ NE HAVASDA
GİZ ANASI BARA YASDA, YAHTI BENİ BU ELLERİN GÜZELİ

- 2 -

DUZ GABI DUZSUZ OLUR MI, MEHLELER GİZSİZ OLUR MI
ORTALIK SÖZSÜZ OLUR MI YAHTI BENİ BU ELLERİN GÜZELİ

- 3 -

DUZ GABİNDA DUZ GALMADI, MEHLELERDE GİZ GALMADI
ORTALIKTA SÖZ GALMADI, YAHTI BENİ BU ELLERİN GÜZELİ

- 4 -

DUZ GABİNİ DUZSUZ GOYMUŞ, GOCA EVİ İSSİZ GOYMUŞ
ANASINI GİZSİZ GOYMUŞ, YAHTI BENİ BU ELLERİN GÜZELİ

27. "Kömür Gözlüm Ateşine Düşeli" adlı, 4051 Repertuvar Numaralı Eser

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR No : 4051
İNCELEME TARİHİ : 25. 3. 1996

DERLEYEN
TALİP ÖZKAN

YÖRE
ERZURUM
KAYNAK KİŞİ
Âşık YAŞAR REYHANI
SÜRE: 72

KÖMÜR GÖZLÜM ATEŞİNE DÜŞELİ

DERLEME TARİHİ

NOTALAYAN
MEHMET ERENLER
ERDEM ÇALIŞKANEL

(SAZ -----)

KÖMÜR GÖZ LÜM A TE Şİ NE DÜ
ŞE Lİ (SAZ -----) Dİ DEM GAN YAŞ DÖ KER (SAZ
-----) DİL İM DA DEY LE R DİL İM DA
DEY LE R DİL İM DA DEY LE R
(SAZ -----) Dİ YA RI GUR
BET TE (SAZ -----) SE FIL SER GER DAN (SAZ -----)

-2-
KÖMÜR GÖZLÜM ATEŞİNE DÜŞELİ

BA NA SEN DEN BAŞ KA (SAZ) KİM İM DA
 DEY LE R KİM İM DA DEY LE R
 KİM İM DA DEY LE R (SAZ
 E ZEL DE NOL MU ŞUM
 YI NE REN GI NAL DI
 GAM LAR DÖŞ KÜ NÜ GAM LAR DÖŞ
 DA ĞIN LÂ LE Sİ DA ĞIN LÂ
 KÜ NÜ (SAZ) BEN FE LE GE Mİ NET (SAZ
 LE Sİ YI KIL MIŞ YA PİL MAZ

-3-
KÖMÜR GÖZLÜM ATEŞİNE DÜŞELİ

ET MEM MÜŞ KÜ LÜ (SAZ ---) CA NAN NE BEK
GÖN LÜM KA LE Sİ EM RA HİN ÇEK

LER SİN (SAZ ---) E LİN KÖŞ KÜ NÜ (SAZ ---
Tİ Ğİ AŞ KİN BE LÄ Sİ

FE LEK BİR GÜN VU RUR YÄR YÄR YA BER BA
NE A LIR CA Nİ Mİ YÄR YÄR NE A ZA

DEY LE R YA BER BA DEY LE R
DEY LE R NE A ZA DEY LE R

YA BER BA DEY LE R (SAZ ---
NE A ZA DEY LE R

CA NAN NE BEK LER SİN (SAZ ---
EM RA HİN ÇEK Tİ Ğİ

E LİN KÖŞ KÜ NÜ (SAZ ---) FE LEK BİR GÜN
AŞ KİN BE LÄ Sİ NE A LIR CA

VU RUR YÄR YÄR YA BER BA DEY LE R
Nİ Mİ YÄR YÄR NE A ZA DEY LE R

28. "(Bebek) Adalardan Çıktım Yayan" adlı, 775 Repertuar Numaralı Eser

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
TMM REPERTUAR SIRA NO : 775
İNCELEME TARİHİ 4 . 10 . 1974

DERLEYEN
M. SARISÖZEN

YÖRESİ
PAZENLER

DERLEME TARİHİ
14 . 4 . 1955

KİMDEN ALINDIĞI
CAFER KIRMIZI

BEBEK
(ADALARDAN ÇIKTIM YAYAN)

NOTAYA ALAN
M. SARISÖZEN

SÜRE

SAZ - - - -

A DA LAR DAN ÇIK DIM YA YAN
BE BE ĞİN BE Şİ Ğİ ÇAM DAN
BE BE ĞİN BE Şİ Ğİ BA KIR

GAR DA ŞAT LI BA CI YA YAN Dİ GEL BU DERT
YU VAR LAN DI DÜŞ DÜ DAM DAN BEY BA BA Sİ
YE RİN DEN KALK MI YOR A ĞİR BEN SAL LA RIM

LE RE DA YAN NEN Nİ NEN Nİ
GE LİR VAN DAN NEN Nİ NEN Nİ
IA KIR TA KIR NEN Nİ NEN Nİ

NEN Nİ NEN Nİ NEN Nİ NEN Nİ
NEN Nİ BE BEK EY EY

1 SAZ - - - 2

-1-
ADALARDAN ÇIKDIM YAYAN
GARDAŞ ATLI BACI YAYAN
DİGEL BU DERTLERE DAYAN
BAĞLANTI
NEN NEN Nİ , NEN Nİ NEN Nİ ,
NEN Nİ NEN Nİ , NEN Nİ BEBEK EY

-2-
BEBEĞİN BEŞİĞİ ÇAMDAN BEBEĞİN BEŞİĞİ BAKIR
YUVARLANDI DÜŞTÜ DAMDAN YERİNDEN KALKMIYOR AĞIR
BEY BABASI GELİR VANDAN BEN SALLARIM TAKIR TAKIR
BAĞLANTI

-3-
BEBEĞİN BEŞİĞİ BAKIR
YERİNDEN KALKMIYOR AĞIR
BEN SALLARIM TAKIR TAKIR
BAĞLANTI

29. "Gedikte Duvak Allanır" adlı, 1222 Repertuar Numaralı Eser

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T R T REPERTUAR SIRA No: 1222
İNCELEME TARİHİ : 15. 1. 1976

DERLEYEN
MUSTAFA GÜNAYDIN

YÖRESİ
AŞKALE

DERLEME TARİHİ

KİMDEN ALINDIĞI
HALİS GÜNAYDIN

GEDİKDE DUVAK ALLANIR

NOTAYA ALAN
MUSTAFA GÜNAYDIN

SÜRESİ:
♩ = 50

GE SAL ÇIK DİK LAN TIM DE DİM TAN 'DU OY DI YAK GİR RİN AL DİM BA LA BA ŞI NIR ŞA NA
A BA E Lİ SM Lİ PER DEY Mİ ÇE Dİ VUR MİN OY DUM SAL YAP TA LA RA ŞI NIR ŞA NA
BEN Nİ BEN PER ÇE SEV ÇEM Kİ DA DE BU YI DE CA BİL Ğİ NM ME LE SAĞ Zİ M R M
DİL VER YAR ME MEM O ZE SE DA DU Nİ GEL DAK OY Dİ BAL TOP BA LA RA ŞI NIR ŞA MA

GEDİKDE DUVAK ALLANIR
ALİ PERÇEMİN SALLANIR
BEN PERÇEMDE DEĞİLEM
DİL MEZE DUDAK BALLANIR

SALLANDIM OY GİRDİM BAĞA
BAŞIM DEĞDİ OY YAPRAĞA
NİCEKİ BU CANIM SAĞDIR
VERMEM SENİ OY TOPRAĞA

ÇIKTIM TANDIRIN BAŞINA
ELİMİ YURDUM TAŞINA
BEN SEVDAYI BİLMEZDİM
YAR O DA GELDİ BAŞIMA

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Konca ATAR
Doğum Yeri ve Tarihi	Erzurum 10.05.1988
Eğitim Durumu	
Lisans	Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bilimleri Bölümü
Yüksek Lisans	Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Müzik Bilimleri Anabilim Dalı
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce
Bilimsel/Sanatsal Faaliyetler	
İş Deneyimi	
Çalıştığı Kurumlar	Kars/Sarıkamış Başköy Köyü Başköy Ortaokulu Kırşehir/Merkez Cacabey Ortaokulu
Stajlar	
İletişim	
E- Posta Adresi	gncatr.2536@gmail.com
Tarih	